

Rikets styrelse

1

Förslag till statens budget för 2019

Rikets styrelse

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	6
Diagramförteckning	8
1 Förslag till riksdagsbeslut	9
2 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	11
2.1 Principer för utformningen av denna proposition	11
2.2 Omfattning	12
2.3 Utgiftsutveckling	13
2.4 Mål för utgiftsområdet	14
2.5 Resultatredovisning	14
3 Statschefen	15
3.1 Budgetförslag	15
3.1.1 1:1 Kungliga hov- och slottsstaten	15
4 Riksdagen och Riksdagens ombudsmän	19
4.1 Utgångspunkter för Riksdagsförvaltningens verksamhet	19
4.2 Resultatredovisning	20
4.2.1 Resultat	20
4.2.2 Analys och slutsatser	21
4.3 Den årliga revisionens iakttagelser	21
4.4 Budgetförslag	21
4.4.1 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	23
4.4.2 2:3 Riksdagens fastighetsanslag	25
4.4.3 2:4 Riksdagens ombudsmän (JO)	29
5 Sametinget och samepolitiken	31
5.1 Omfattning	31
5.2 Utgiftsutveckling	31
5.3 Mål	31
5.4 Resultatredovisning	31
5.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	32
5.4.2 Resultat	32
5.5 Budgetförslag	34
5.5.1 3:1 Sametinget	34

6	Regeringskansliet m.m.....	35
6.1	Budgetförslag	35
6.1.1	4:1 Regeringskansliet m.m.....	35
7	Länsstyrelserna.....	39
7.1	Omfattning	39
7.2	Mål för området	39
7.3	Resultatredovisning.....	39
7.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	39
7.3.2	Resultat	40
7.4	Den årliga revisionens iakttagelser	41
7.5	Budgetförslag	41
7.5.1	5:1 Länsstyrelserna m.m.	41
8	Demokratipolitik och mänskliga rättigheter.....	45
8.1	Omfattning	45
8.2	Utgiftsutveckling.....	45
8.3	Mål för demokratipolitiken.....	46
8.4	Ny strategi för demokratipolitiken	46
8.5	Resultatredovisning för ett högt och mer jämlikt valdeltagande.....	46
8.5.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	46
8.5.2	Resultat	46
8.6	Resultatredovisning för ett breddat och mer jämlikt deltagande i de folkvalda församlingarna	48
8.6.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	48
8.6.2	Resultat	48
8.7	Resultatredovisning för stärkta möjligheter till inflytande, insyn och delaktighet mellan valen	49
8.7.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	49
8.7.2	Resultat	49
8.8	Resultatredovisning för en ökad demokratisk medvetenhet	51
8.8.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	51
8.8.2	Resultat	51
8.9	Resultatredovisning för arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.....	53
8.9.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	53
8.9.2	Resultat	53
8.10	Resultatredovisning för arbetet med att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat.....	55
8.10.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	55
8.10.2	Resultat	55
8.11	Resultatredovisning för Justitiekanslern och Datainspektionen	57
8.11.1	Mål för Justitiekanslern och Datainspektionen.....	57
8.11.2	Resultat	57
8.12	Mål för mänskliga rättigheter.....	59
8.13	Resultatredovisning.....	59
8.13.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	59
8.13.2	Resultat	59
8.14	Budgetförslag	65
8.14.1	6:1 Allmänna val och demokrati.....	65
8.14.2	6:2 Justitiekanslern.....	65

	8.14.3	6:3	Datainspektionen.....	66
	8.14.4	6:4	Valmyndigheten.....	67
	8.14.5	6:5	Stöd till politiska partier.....	67
9			Nationella minoriteter.....	69
	9.1		Omfattning.....	69
	9.2		Utgiftsutveckling	69
	9.3		Mål.....	69
	9.4		Resultatredovisning.....	69
		9.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	69
		9.4.2	Resultat.....	70
	9.5		Budgetförslag.....	77
		9.5.1	7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	77
		9.5.2	7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer.....	78
10			Medier	79
	10.1		Omfattning.....	79
	10.2		Budgetförslag.....	79
		10.2.1	8:1 Mediestöd.....	79
		10.2.2	8:2 Myndigheten för press, radio och tv	80
11			Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet.....	83
	11.1		Omfattning.....	83
	11.2		Resultatredovisning.....	83
		11.2.1	Resultat avseende Svenska institutet för europapolitiska studier.....	83
		11.2.2	Resultat avseende EU-information	84
	11.3		Budgetförslag.....	85
		11.3.1	9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	85

Bilagor

Bilaga 1	Förteckning över Sveriges utlandsmyndigheter samt ackrediteringar för de Stockholmsbaserade ambassadörerna
----------	--

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	10
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden.....	10
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse	13
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2019–2021. Utgiftsområde 1 Rikets styrelse ...	14
Tabell 2.3	Ramnivå 2019 realkonomiskt fördelad. Utgiftsområde 01 Rikets styrelse.....	14
Tabell 3.1	Anslagsutveckling 1:1 Kungliga hov- och slottsstaten.....	15
Tabell 3.2	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:1 Kungliga hov- och slottsstaten	16
Tabell 4.1	Intäkter, kostnader och transfereringar (miljoner kronor).....	20
Tabell 4.2	Anslagsutveckling 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	21
Tabell 4.3	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.....	22
Tabell 4.4	Anslagsutveckling 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag.....	23
Tabell 4.5	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	24
Tabell 4.6	Anslagsutveckling 2:3 Riksdagens fastighetsanslag.....	25
Tabell 4.7	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:3 Riksdagens fastighetsanslag	26
Tabell 4.8	Investeringsplan för anslaget 2:3 Riksdagens fastighetsanslag 2019–2021.....	27
Tabell 4.9	Ärendebalans vid utgången av åren 2015–2017.....	29
Tabell 4.10	Anslagsutveckling 2:4 Riksdagens ombudsmän (JO)	29
Tabell 4.11	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:4 Riksdagens ombudsmän (PLO-anslag).....	30
Tabell 5.1	Utgiftsutveckling inom Sametinget och samepolitiken	31
Tabell 5.2	Anslagsutveckling 3:1 Sametinget	34
Tabell 5.3	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 3:1 Sametinget	34
Tabell 6.1	Anslagsutveckling 4:1 Regeringskansliet m.m.....	35
Tabell 6.2	Offentligrättslig verksamhet.....	35
Tabell 6.3	Uppdragsverksamhet.....	35
Tabell 6.4	Viss resultatinformation för Regeringskansliet	36
Tabell 6.5	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 4:1 Regeringskansliet m.m. ...	37
Tabell 7.1	Anslagsutveckling 5:1 Länsstyrelserna m.m.	41
Tabell 7.2	Offentligrättslig verksamhet.....	42
Tabell 7.3	Inkomsttitlar 2017	42
Tabell 7.4	Uppdragsverksamhet.....	42
Tabell 7.5	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 5:1 Länsstyrelserna m.m.	42
Tabell 8.1	Utgiftsutveckling inom Demokratipolitik och mänskliga rättigheter	45
Tabell 8.2	Möjligheter att påverka politiska beslut i EU, Sverige och i den egna kommunen, 2000–2017	50
Tabell 8.3	Förtroende för demokratiska institutioner 1990–2017.....	52

Tabell 8.4	Anslagsutveckling 6:1 Allmänna val och demokrati	65
Tabell 8.5	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:1 Allmänna val och demokrati.....	65
Tabell 8.6	Anslagsutveckling 6:2 Justitiekanslern	65
Tabell 8.7	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:2 Justitiekanslern	66
Tabell 8.8	Anslagsutveckling 6:3 Datainspektionen	66
Tabell 8.9	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:3 Datainspektionen.....	66
Tabell 8.10	Anslagsutveckling 6:4 Valmyndigheten	67
Tabell 8.11	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:4 Valmyndigheten	67
Tabell 8.12	Anslagsutveckling 6:5 Stöd till politiska partier.....	67
Tabell 8.13	Beställningsbemyndigande för anslaget 6:5 Stöd till politiska partier ...	68
Tabell 8.14	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:5 Stöd till politiska partier	68
Tabell 9.1	Utgiftsutveckling inom område Nationella minoriteter	69
Tabell 9.2	Anslagsutveckling 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	77
Tabell 9.3	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter.....	77
Tabell 9.4	Anslagsutveckling 7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer..	78
Tabell 9.5	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer.....	78
Tabell 10.1	Anslagsutveckling 8:1 Mediestöd.....	79
Tabell 10.2	Beställningsbemyndigande för anslaget 8:1 Mediestöd	80
Tabell 10.3	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 8:1 Mediestöd.....	80
Tabell 10.4	Anslagsutveckling 8:2 Myndigheten för press, radio och tv	80
Tabell 10.5	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 8:2 Myndigheten för press, radio och tv	81
Tabell 10.6	Offentligrättslig verksamhet – avgifter för analog kommersiell radio ...	81
Tabell 10.7	Offentligrättslig verksamhet – särskild avgift och viten.....	81
Tabell 10.8	Offentligrättslig verksamhet – avgifter för ansökan om tillstånd att sända tv och digital kommersiell radio	81
Tabell 10.9	Offentligrättslig verksamhet – utgivningsbevis för webbsidor m.m.	82
Tabell 11.1	Utgiftsutveckling inom området Sieps samt EU-information.....	83
Tabell 11.2	Anslagsutveckling 9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	85
Tabell 11.3	Uppdragsverksamhet	85
Tabell 11.4	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	85

Diagramförteckning

Diagram 8.1	Trakasserier, hot eller våld mot förtroendevalda.....	56
Diagram 9.1	Antal anslutna kommuner och landsting till förvaltningsområde 2010–2018.....	71

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

---

1. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, när det gäller anslag som står till regeringens disposition, enligt tabell 1.1.	2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Riksdagsstyrelsens förslag:

---

3. Riksdagen bemyndigar Riksdagsförvaltningen att under 2019 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 120 000 000 kronor (avsnitt 4.4.1).	5. Riksdagen bemyndigar Riksdagsförvaltningen att under 2019 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i fastigheter och tekniska anläggningar som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 1 000 000 000 kronor (avsnitt 4.4.2).
4. Riksdagen godkänner investeringsplanen som riktlinje för anslaget 2:3 <i>Riksdagens fastighetsanslag</i> för 2019–2021 (avsnitt 4.4.2).	6. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, när det gäller anslag som står till Riksdagsförvaltningens disposition, enligt tabell 1.1.

Riksdagens ombudsmäns (JO) förslag:

---

7. Riksdagen beslutar att Riksdagens ombudsmän (JO) för 2019 får anslagsfinansiera anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet (avsnitt 4.4.3).	8. Riksdagen anvisar ett ramanslag för budgetåret 2019 under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, för Riksdagens ombudsmän (JO), enligt tabell 1.1.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1	Kungliga hov- och slottsstaten	140 685
2:1	Riksdagens ledamöter och partier m.m.	926 469
2:2	Riksdagens förvaltningsanslag	819 396
2:3	Riksdagens fastighetsanslag	100 000
2:4	Riksdagens ombudsmän (JO)	101 516
3:1	Sametinget	54 501
4:1	Regeringskansliet m.m.	7 967 618
5:1	Länsstyrelserna m.m.	3 081 691
6:1	Allmänna val och demokrati	554 640
6:2	Justitiekanslern	50 027
6:3	Datainspektionen	94 377
6:4	Valmyndigheten	20 093
6:5	Stöd till politiska partier	169 200
7:1	Åtgärder för nationella minoriteter	117 771
7:2	Åtgärder för den nationella minoriteten romer	14 500
8:1	Mediestöd	622 119
8:2	Myndigheten för press, radio och tv	38 514
9:1	Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	28 528
Summa		14 901 645

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
6:5 Stöd till politiska partier	169 200	2020
8:1 Mediestöd	70 000	2020–2022
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet		239 200

2 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

2.1 Principer för utformningen av denna proposition

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av denna proposition med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Bakgrunden till dessa redogörs närmare för i finansplanen (Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.1).

Utgångspunkten för förslagen i denna proposition har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Vidare har följande generella justeringar gjorts för utgiftsområdena:

- Anslag som används för förvaltnings- och investeringsändamål har pris- och löneomräknats på sedvanligt sätt. Anslag som avser regelstyrda transfereringssystem har justerats utifrån ändrad makroekonomisk utveckling liksom ändrade volymer (t.ex. antal personer som omfattas).
- Anslag har justerats till följd av beslutade lagar och förordningar, internationella avtal, civilrättsligt bindande avtal eller EU-rättsakter.
- Anslag har justerats med anledning av att riksdagen beslutat om flyttar av ändamål och verksamheter mellan utgiftsområden.
- Anslag har justerats om det krävts för att nödvändiga samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas.
- För att verksamhet som baseras på ett beställningsbemyndigande för kommande år ska ges förutsättningar att bedrivas i samma omfattning 2019–2021 har anslagsnivåerna för alla år justerats med hänsyn till nivån på

beräknade infrianden av de ekonomiska åtagandena 2019.

De sedvanliga finansieringsprinciper som används vid beredningen av regeringens budgetförslag har i enlighet med ramverket för finanspolitiken tillämpats även när denna proposition tagits fram (skr. 2017/18:207, bet. 2017/18:FiU32, rskr. 2017/18:334).

Utöver förslag om anslag lämnar regeringen även nödvändiga förslag om beställningsbemyndiganden och andra finansiella befogenheter samt övriga förslag på finansmaktens område som kräver riksdagens ställningstagande inför det kommande budgetåret. Vid bedömningen av storleken på beställningsbemyndigandena har en prövning gjorts utifrån tidigare beslutade bemyndiganden och med hänsyn till de föreslagna anslagsnivåerna.

Endast sådana förändringar i förhållande till riksdagens ursprungliga budgetbeslut för 2018 som varit förenliga med vad som ovan angetts har föreslagits. Regeringens budgetförslag innebär i de allra flesta fall att den statliga verksamheten kan genomföras i samma omfattning som 2018. Vissa anslagsnivåer har blivit lägre än de beräkningar regeringen tidigare redovisat för 2019, medan andra har blivit högre. Vid behov kan förslag till ändringar i budgeten lämnas under pågående budgetår.

Vilka konsekvenser för anslagsnivån som tillämpningen av principerna har fått redovisas under regeringens överväganden för respektive anslag. Tyngdpunkten i redovisningen är konsekvenserna för anslagsnivån 2019. I härledningstabellerna har det inte varit praktiskt möjligt att specificera nya beslut och över-

föringar på motsvarande sätt som gjordes i budgetpropositionen för 2018.

Regeringen redovisar på sedvanligt sätt beräkningar även för det andra och tredje tillkommande året efter budgetåret, dvs. för 2020 och 2021. Även dessa beräkningar baseras på de ovan angivna principerna. Regeringen har dock inte tillämpat principen om förlängning av anslagsnivån för 2018 för åren efter budgetåret, när det gäller reformer för vilka ett slutdatum angetts. För 2020 har reformer som planerats upphöra helt fr.o.m. 2019 eller 2020 tagits bort från beräknade anslagsnivåer. På motsvarande sätt har reformer som planerats upphöra helt fr.o.m. 2021 tagits bort från beräknade anslagsnivåer fr.o.m. det året.

De redovisade beräkningarna för 2020 och 2021 görs för att det ska vara möjligt att härleda de föreslagna preliminära utgiftsramarna för 2020 och 2021 till anslagen. Med hänsyn till att propositionen lämnas av en övergångsregering är de förutsättningar som dessa beräkningar bygger på mycket osäkra. Informationsvärdet av beräkningarna är därför begränsat.

I enlighet med kraven i budgetlagen (2011:203) lämnar regeringen i denna proposition en resultatredovisning i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Mot bakgrund av de ovan angivna principerna har dock regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten. Regeringen har även avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet. Vad som ska gälla för 2019 framgår av förslagen om anslag och övriga finansiella befogenheter samt av de ändamål som är kopplade till dessa.

Vad som angetts ovan har inte tillämpats i förhållande till de förslag i budgetpropositionen som avser Riksdagsförvaltningen och Riksdagens ombudsmän (JO). Budgetpropositionens innehåll motsvarar i dessa delar det förslag som respektive myndighet själv lämnar i budgetpropositionen.

2.2 Omfattning

I utgiftsområde 1 Rikets styrelse ingår avsnitten Statschefen, Riksdagen och Riksdagens ombudsmän (JO), Sametinget och samepolitiken, Regeringskansliet m.m., Länsstyrelserna, Demokratipolitik och mänskliga rättigheter, Nationella minoriteter, Medier och Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet.

2.3 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Statschefen</i>						
1:1 Kungliga hov- och slottsstaten	136	139	138	141	143	144
Summa Statschefen	136	139	138	141	143	144
<i>Riksdagen samt Riksdagens ombudsmän</i>						
2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	873	905	912	926	928	941
2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	779	814	827	819	830	840
2:3 Riksdagens fastighetsanslag	83	120	133	100	100	100
2:4 Riksdagens ombudsmän (JO)	93	97	97	102	103	104
Summa Riksdagen samt Riksdagens ombudsmän	1 829	1 936	1 970	1 947	1 960	1 985
<i>Sametinget och samepolitiken</i>						
3:1 Sametinget	46	54	54	55	55	56
Summa Sametinget och samepolitiken	46	54	54	55	55	56
<i>Regeringskansliet m.m.</i>						
4:1 Regeringskansliet m.m.	7 482	7 819	7 608	7 968	7 898	7 979
Summa Regeringskansliet m.m.	7 482	7 819	7 608	7 968	7 898	7 979
<i>Länsstyrelserna</i>						
5:1 Länsstyrelserna m.m.	2 744	2 990	2 989	3 082	3 164	3 127
Summa Länsstyrelserna	2 744	2 990	2 989	3 082	3 164	3 127
<i>Demokratipolitik och mänskliga rättigheter</i>						
6:1 Allmänna val och demokrati	89	556	547	555	220	66
6:2 Justitiekanslern	44	50	50	50	51	51
6:3 Datainspektionen	55	85	84	94	96	97
6:4 Valmyndigheten	20	20	20	20	20	21
6:5 Stöd till politiska partier	172	167	171	169	169	169
Summa Demokratipolitik och mänskliga rättigheter	380	878	873	888	557	405
<i>Nationella minoriteter</i>						
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	102	123	121	118	118	118
7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	14	15	14	15	2	2
Summa Nationella minoriteter	116	137	136	132	119	119
<i>Medier</i>						
8:1 Mediestöd	544	567	535	622	677	677
8:2 Myndigheten för press, radio och tv	33	34	35	39	39	40
Summa Medier	576	601	569	661	716	717
<i>Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet</i>						
9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	16	28	28	29	29	29
Summa Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet	16	28	28	29	29	29
<i>Äldreanslag</i>						
2017 6:4 Svensk författningssamling	2					
Summa Äldreanslag	2					
Totalt för utgiftsområde 01 Rikets styrelse	13 327	14 582	14 365	14 902	14 641	14 561

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2019–2021.
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse**

Miljoner kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	14 531	14 531	14 531
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	240	428	597
Beslut	147	-295	-543
Överföring till/från andra utgiftsområden	24	18	18
Övrigt	-41	-41	-42
Ny ramnivå	14 902	14 641	14 561

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2019 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse**

Miljoner kronor

	2019
Transfereringar ¹	1 606
Verksamhetsutgifter ²	13 208
Investeringar ³	87
Summa ramnivå	14 902

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2017 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Riksdagen har inom utgiftsområdet beslutat om följande mål.

Samepolitik

Samepolitikens övergripande mål är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2005/06:1 utg.omr. 23, bet. 2005/06:MJU2, rskr. 2005/06:108).

Demokratipolitik och mänskliga rättigheter

Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika (prop. 2017/18:1 utg.omr. 1, bet. 2017/18:KU1, rskr. 2017/18:74).

Målet för politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter (prop. 2015/16:1 utg.omr. 1, bet. 2015/16:KU1, rskr. 2015/16:59).

Nationella minoriteter

Målet för politiken för nationella minoriteter är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272).

Medier

Målen för medieområdet är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96).

För övriga delområden inom utgiftsområdet finns inga av riksdagen bundna mål.

Mål beslutade av regeringen eller, i förekommande fall, Riksdagsförvaltningen och Riksdagens ombudsmän (JO) redovisas på den underindlade nivån, se respektive avsnitt.

2.5 Resultatredovisning

Resultatredovisning lämnas på den under nivån, se respektive avsnitt.

För avsnittet Medier sker resultatredovisningen samlad i utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. För avsnittet Sametinget och samepolitiken sker resultatredovisningen avseende rennäring och andra näringar under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

3 Statschefen

3.1 Budgetförslag

3.1.1 1:1 Kungliga hov- och slottsstaten

Tabell 3.1 Anslagsutveckling 1:1 Kungliga hov- och slottsstaten

År	Slagslag	Utfall	Anslags- sparande	Utgifter- prognos
2017	Utfall	136 245	845	
2018	Anslag	139 199 ¹		138 363
2019	Förslag	140 685		
2020	Beräknat	142 611 ²		
2021	Beräknat	144 212 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 140 685 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 140 685 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att täcka utgifter för statschefens officiella funktioner, inklusive utgifter för kungafamiljen, samt för Kungliga hovstatens och Kungliga slottsstatens förvaltningsutgifter.

Kompletterande information

Kungliga hovstaten (Hovstaten) och Kungliga slottsstaten (Slottsstaten) har som huvuduppgift att bistå statschefen och övriga medlemmar av kungafamiljen i deras officiella plikter. I uppgiften ingår även att vårda det kungliga kulturarvet och att visa detta kulturarv för allmänheten.

Anslaget fördelas på Hovstaten (51 procent) och Slottsstaten (49 procent). Anslagsmedlen som avser Hovstaten disponeras av Kammarkollegiet och betalas ut engångsvis efter rekvisition till H.M. Konungens hovförvaltning.

Anslagsmedel som avser Slottsstaten utbetalas månadsvis i lika stora delar.

Resultatredovisning

Verksamheten inom Hovstaten

Kungens konstitutionella, statsceremoniella och officiella uppgifter utgör kärnan i Hovstatens årliga verksamhet. I dessa uppgifter ingår bl.a. öppnande av riksmötet, ordförandeskap i utrikesnämnden och i konseljer, audienser, statsbesök, officiella besök, representation och möten med företrädare för offentlig och privat sektor samt det civila samhället. Kungen stöds i sitt uppdrag av övriga medlemmar av kungafamiljen.

Av verksamhetsberättelsen för 2017 framgår att 28 utländska ambassadörer ackrediterats vid högtidliga audienser och att 25 avskedsaudienser hållits. Statsbesök från Kanada togs emot och statsbesök till Indonesien genomfördes.

Det framgår vidare att det, som tidigare år, funnits ett stort intresse av kungligt deltagande i olika sammanhang. År 2017 inkom drygt 1 700 förfrågningar. Kungen och kungafamiljen genomförde 875 officiella programpunkter under året, jämfört med 900 föregående år.

Till Hovstaten hör Riksmarskalksämberet med kansli, ekonomi och personalavdelning, Hovmarskalksämberet och Informationsavdelningen.

Verksamheten inom Slottsstaten

Slottsstatens verksamhet omfattar huvudsakligen vård och underhåll av det kungliga kulturarvet samt utställnings- och visningsverksamhet. Organisationsansvarar Ståthållarämberet för den löpande skötseln och tillsynen av de elva kungliga slotten med tillhörande byggnader och parker.

Ett flertal underhålls- och renoveringsprojekt utförs för närvarande i samarbete med Statens fastighetsverk. Det mest omfattande är den pågående fasadrenoveringen av Stockholms slott. De kulturhistoriskt värdefulla samlingarna i slotten, med omkring 250 000 föremål, förvaltas inom Slottsstaten av Kungl. Husgerådskammaren med Bernadottebiblioteket. Ett kontinuerligt arbete med inventering och dokumentation av samlingarna pågår. En satsning på utökade öppettider m.m. under de senaste åren har inneburit ett ökat intresse för att besöka och ta del av det kungliga kulturarvet. År 2017 uppgick antalet besök till drygt 1,6 miljoner.

Hovstatens ekonomi

I enlighet med den överenskommelse som träffats mellan regeringen och Riksmarskalks-ämbetet, vars huvudsakliga innehåll återges nedan under avsnittet Regeringens överväganden, består den ekonomiska redovisningen av Hovstatens verksamhet av resultat- och balansinformation samt kommentarer i form av tilläggsupplysningar och noter. Redovisningen följer vedertagna principer och i tillämpliga delar de principer som tillämpas för Slottsstaten. De anslagsmedel som avser Hovstaten uppgick 2017 till 70 miljoner kronor. Medlen används för att finansiera kostnader för representation, statsbesök, resor, transporter, personal m.m. samt levnadsomkostnader som är direkt kopplade till statschefens funktion. Anslaget till Hovstaten utgjorde 85 procent av verksamhetens intäkter. Övriga intäkter bestod framför allt av avgifter och andra ersättningar. Den största kostnads-posten, som motsvarade 68,5 procent av de totala kostnaderna, utgjordes av personal-kostnader. Övriga driftskostnader, där de största posterna avsåg förbrukningskostnader och köpta tjänster, motsvarade 31 procent av kostnaderna. Verksamheten inom Hovstaten resulterade 2017 i en positiv kapitalförändring om 0,5 miljoner kronor.

Slottsstatens ekonomi

Slottsstaten har som tidigare år lämnat en årsredovisning enligt gängse utformning. Slottsstatens verksamhet finansieras genom anslag, med hyres- och arrendeintäkter, intäkter från visningar av de kungliga slotten och genom intäkter från försäljning i slottsbodar. De anslagna medlen, som motsvarade 35 procent av verksamhetens intäkter, uppgick 2017 till 66,4 miljoner kronor, varav 94 000 kronor överförts från föregående år. Övriga intäkter härrör främst från

avgifter och andra ersättningar och uppgick till 121 miljoner kronor, vilket var en ökning med drygt 15 miljoner kronor jämfört med föregående år. Det var främst ökade entré- och visningsintäkter som låg bakom intäktsökningen. Av verksamhetens kostnader utgjorde personalkostnaderna 59 procent och övriga driftkostnader 37 procent. Resterande kostnader avsåg främst avskrivningar. Slottsstaten redovisade en positiv kapitalförändring för 2017 om 5 miljoner kronor. Den balanserade kapitalförändringen uppgår till närmare 13 miljoner kronor, varav mer än hälften hänför sig till den s.k. Grusmedelsfonden.

Anställda inom Hov- och Slottsstaten

Omräknat till heltid motsvarade de tillsvidareanställda 218 år 2017, vilket var en ökning med 5 anställda jämfört med föregående år. Förutom tillsvidareanställda medarbetare anlätades ett stort antal personer för tillfälliga uppdrag, bl.a. i samband med representation och i visningsverksamheten. Användningen av bemanningsföretag minskade under året. I stället utfördes uppgifter av egna timanställda.

Regeringens överväganden

Tabell 3.2 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:1 Kungliga hov- och slottsstaten

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	139 199	139 199	139 199
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 486	3 412	5 013
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	140 685	142 611	144 212

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

Kungliga hov- och slottsstaten ska enligt överenskommelse med regeringen årligen lämna en berättelse över den samlade verksamheten (prop. 1996/97:1 utg.omr. 1 avsnitt 4). Verksamhetsberättelsen ligger till grund för regeringens bedömning av medelsbehovet. Av det totala anslaget tillförs, i enlighet med vad som ovan anförts,

Hovstaten 51 procent, medan Slottsstaten tilldelas 49 procent. Anslagsfördelningen mellan Hovstaten och Slottsstaten grundar sig på relationen mellan deras faktiska kostnader 1996. Kostnadsfördelningsnyckeln ska gälla långsiktigt och inte justeras till följd av smärre förändringar i organisationen eller verkligt kostnadsutfall. Några förändringar som gjort det motiverat att komma överens om en annan anslagsfördelning har hittills inte inträffat.

Regeringen och Riksmarskalksämberet har sedermera kommit överens om att som grund för en eventuell framtida ändring av anslagsfördelningen mellan Hovstaten och Slottsstaten ska större organisatoriska förändringar emellan redovisas i verksamhetsberättelsen för det budgetår då förändringen sker. Anslagets fördelning på de olika verksamhetsområdena ska dessutom bli föremål för en kontinuerlig diskussion mellan Riksmarskalksämberet och Regeringskansliet (prop. 2005/06:1 utg.omr. 1 avsnitt 6).

Enligt tidigare överenskommelser har tyngdpunkten i verksamhetsberättelsen legat på en redovisning av hur tilldelade medel använts när det gäller Slottsstaten. Regeringen och Riksmarskalksämberet enades emellertid 2013 om att den ekonomiska redogörelsen för Hovstaten ska utgöras av en uppställning som liknar den redogörelse som tidigare lämnats för Slottsstaten. Detta innebär att uppställningen ska bestå av resultat- och balansinformation samt kommentarer i form av tilläggsupplysningar och noter (prop. 2013/14:1 utg.omr. 1 avsnitt 4).

Av förarbetena till regeringsformen framgår att hovet står utanför den statliga förvaltningsorganisationen (prop. 1973:90 s. 176). Den verksamhet som Hovstaten bedriver omfattas inte av lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Hovstaten omfattas inte heller av anslagsförordningens (2011:223) bestämmelser, om bl.a. prövning av anslagssparande och indragning av anslag, eller andra delar av det ekonomiadministrativa regelverket för myndigheter under regeringen. Kammarkollegiet betalar ut anslagsmedlen engångsvis efter rekvisition. Den ovan nämnda överenskommelsen ändrar inte denna ordning.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 1 486 000 kronor 2019.

Regeringen föreslår att 140 685 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Kungliga hov- och slottsstaten*

för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 142 611 000 kronor respektive 144 212 000 kronor.

4 Riksdagen och Riksdagens ombudsmän

4.1 Utgångspunkter för Riksdagsförvaltningens verksamhet

Riksdagen har som det främsta demokratiska statsorganet konstitutionellt fastställda uppgifter i det svenska statsskicket. Riksdagen med dess ledamöter har som folkets främsta företrädare också en central roll i opinionsbildningen och en skyldighet att verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Riksdagen har även uppgifter som följer av internationella åtaganden och av medlemskapet i Europeiska unionen.

Riksdagens arbete bedrivs i enlighet med bestämmelserna i regeringsformen, riksdagsordningen och särskilda riksdagsbeslut om arbetets inriktning.

Riksdagsförvaltningens uppgift

Riksdagsförvaltningen är riksdagens förvaltningsmyndighet. Förvaltningens verksamhet regleras i riksdagsordningen och i lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen samt i annan lagstiftning och i föreskrifter på riksdagsområdet.

Riksdagsförvaltningen har endast en verksamhetsgren: *Stöd till den parlamentariska processen.*

Riksdagsförvaltningen har till uppgift att stödja riksdagens arbete. Förvaltningen ska se till att kammaren, utskotten, EU-nämnden, ledamöterna och övriga riksdagsorgan får det stöd och den service de behöver. Förvaltningen ska också informera allmänheten om riksdagens arbete och om EU-frågor samt handlägga ärenden som rör riksdagens internationella

kontakter. Dessutom ansvarar förvaltningen för att vårda riksdagens byggnader och samlingar samt för myndighets- och förvaltningsuppgifter.

Riksdagsstyrelsens uppdrag till förvaltningen

Riksdagsförvaltningen ska skapa bästa möjliga förutsättningar för riksdagens och ledamöternas arbete genom att

- svara för ett väl fungerande stöd till arbetet i kammare och utskott m.m.
- svara för ett väl fungerande stöd och service till ledamöter och partikanslier
- främja kunskapen om riksdagen och riksdagens arbete
- vårda och bevara riksdagens byggnader och samlingar
- vara en väl fungerande myndighet och arbetsgivare.

Dessa uppdrag utgör grunden för de fem uppdragsområden som Riksdagsförvaltningens verksamhet är indelad i:

- A. Stöd till arbetet i kammare och utskott m.m.
- B. Stöd och service till ledamöter och partikanslier
- C. Kunskap om riksdagen och riksdagens arbete
- D. Vård och bevarande av byggnader och samlingar
- E. Myndighet och arbetsgivare.

4.2 Resultatredovisning

4.2.1 Resultat

Riksdagsförvaltningen har arbetat för att skapa bästa möjliga förutsättningar för riksdagens och ledamöternas arbete. Nedan följer en sammanfattning av Riksdagsförvaltningens resultat sedan januari 2017. Riksdagsförvaltningen har

- givit kammare och utskott ett väl fungerande stöd. Arbetet för att förbättra it-systemen som stöder den parlamentariska processen har fortsatt. Förvaltningen har även genomfört en förstudie för att utreda en modernisering av det tekniska kammarstödet. Kontinuitetsarbetet har intensifierats och som ett led i att stärka kontinuitetsförmågan har en övning med krigsdelegationen genomförts på en plats utanför riksdagen.
- givit ledamöter och partikanslier ett väl fungerande stöd och en god service. För att möta användarnas behov har förvaltningen fortsatt att utveckla de digitala arbetsverktygen. Till exempel har det blivit möjligt att följa status på utredningstjänstens utredningar via Intranätet och en digital EU-guide har lanserats för att underlätta ledamöternas arbete med EU-frågor. Under året har utvecklingen av säkerhetsarbetet intensifierats och arbetet med att införa ett ledningssystem för informations-säkerhet har slutförts.
- givit allmänheten, massmedier, vidareinformatorer, skolor och speciella målgrupper möjligheter att få information och kunskap om riksdagens arbete. Förvaltningen har fortsatt att utveckla riksdagens webbplats och öppna data. Riksdagens diarium är nu tillgängligt via både riksdagen.se och öppna data och en ny webbplats för EU-information har lanserats. Förberedelserna inför riksdagsvalet påbörjades redan 2017, bland annat genom att ta fram ett koncept för utformningen av information på riksdagens webbplats. Förvaltningen har även förberett för demokratijubileet.
- fortsatt att utveckla sitt arbete med att vårda och bevara riksdagens byggnader och samlingar på ett systematiskt sätt. De fastighetsprojekt som påbörjats har i

huvudsak bedrivits enligt plan. Bland annat har projektering pågått i syfte att förbereda för kommande renovering av ledamots-huset. Den strategiska lokalplaneringen har fortsatt och har exempelvis innehållit förberedelser inför anskaffning av övernattningsbostäder och hyra av externa kontorslokaler.

- varit en väl fungerande myndighet och arbetsgivare. Förvaltningen har på olika sätt fortsatt att skapa förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart förbättringsarbete. Arbetet med värdegrunden har fördjupats och en medarbetarpolicy har tagits fram. Förvaltningen har genomfört en mätning av klarspraksarbetets effekter. Mätningen visar att medarbetarna i Riksdagsförvaltningen har god kännedom om klarspråk.

I tabellen nedan framgår Riksdagsförvaltningens intäkter, kostnader och transfereringar för verksamhetsgrenen *Stöd till den parlamentariska processen*.

Tabell 4.1 Intäkter, kostnader och transfereringar (miljoner kronor)

Miljoner kronor	2017	2016	2015
Intäkter ¹	47	45	33
Kostnader	1 490	1 997	1 568
<i>Nettokostnader</i>	<i>1 443</i>	<i>1 952</i>	<i>1 534</i>
Transfereringar	505	501	496
Totalt²	1 948	2 453	2 030

¹ Exklusive intäkter av anslag.

² Alla belopp i tabellen redovisas i miljoner kronor. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

De lägre kostnaderna för 2017 jämfört med 2016 beror främst på att avsättningen för framtida pensioner och inkomstgarantier inklusive sociala avgifter har minskat jämfört med föregående år.

För en utförlig redogörelse över arbetet i riksdagen hänvisas till Tillbakablick på riksdagsåret 2016/17 och Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2017 (2017/18:RS1) samt utskottens egna verksamhetsberättelser.

Konstitutionsutskottet kommer under hösten 2018 att behandla Riksdagsförvaltningens årsredovisning för 2017. Vid behandlingen av årsredovisningen för 2016 (bet. 2017/18:KU1) hade utskottet inget att invända och riksdagen lade årsredovisningen till handlingarna.

4.2.2 Analys och slutsatser

Sammanfattningsvis har Riksdagsförvaltningen genomfört sina uppdrag med ett tillfredsställande resultat. Under 2018 arbetar förvaltningen vidare för att komma i mål med ambitionerna i Riksdagsförvaltningens strategiska plan för 2015–2018.

Förberedelserna inför val till riksdagen är en prioriterad uppgift för Riksdagsförvaltningen. Förvaltningen följer väl inarbetade rutiner som utvecklas och förbättras inför varje val.

Förvaltningen fortsätter arbetet med att förbättra it-systemen som stöder den parlamentariska berednings- och beslutsprocessen och att förbättra servicen till ledamöterna. Satsningarna på säkerhet- och informationssäkerhet är fortsatt prioriterat. Riksdagens byggnader är i stort behov av renoveringar och underhåll och förvaltningen arbetar vidare med den långsiktiga planeringen för att förvalta och utveckla fastigheterna. Bland annat pågår detaljprojektering och förberedande byggarbeten för ledamots-huset och en förstudie för att utreda förutsättningarna för att renovera kvarteret Cephalus. En översyn av fastighetsverksamheten visar på behovet av resursförstärkningar.

Förberedelserna inför högtidlighållandet av demokratins genombrott i Sverige fortsätter. Firandet inleds under 2018 och kommer att pågå fram till 2022.

Under 2018 följs förvaltningens arbete upp i förhållande till ambitionerna i den strategiska planen.

4.3 Den årliga revisionens iakttagelser

Enligt Riksrevisionens uppfattning ger årsredovisningen en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Riksdagsförvaltningens finansiella ställning den 31 december 2017.

4.4 Budgetförslag

2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.

Tabell 4.2 Anslagsutveckling 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.

Tusental kronor

2017	Utfall	873 469	Anslags-sparande	43 334
2018	Anslag	904 666 ¹	Utgifts-prognos	912 337
2019	Förslag	926 469		
2020	Beräknat	927 507 ²		
2021	Beräknat	940 639 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 913 669 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 913 669 tkr i 2019 års prisnivå.

Anslaget ändamål

Anslaget får användas för kostnader för

- ersättningar som riksdagens ledamöter enligt lag har rätt till inom ramen för sitt ledamotsuppdrag,
- stöd till riksdagsledamöternas och parti-gruppernas arbete i riksdagen,
- talmannens verksamhet, resor och representation,
- utskottens utgående besök samt utrikes och inrikes resor och utfrågningar,
- internationellt och interparlamentariskt samarbete samt bidrag till interparlamentariskt samarbete,
- bidrag till föreningar i riksdagen,
- språkutbildning till riksdagens ledamöter samt för
- klimatkompensation.

Riksdagsstyrelsens överväganden

Stödet till politiska sekreterare

Stödet till partigrupperna i riksdagen för politiska sekreterare till riksdagens ledamöter regleras i 3 kap. lagen (2016:1109) om stöd till partigrupperna för riksdagsledamöternas arbete i riksdagen och riksdagsstyrelsens föreskrift (RFS 2016:6) om tillämpningen av lagen. Stödet är avsett att täcka kostnaderna för handläggarehjälp åt riksdagens ledamöter och beräknas efter

normen en politisk sekreterare per riksdagsledamot. Schablonbeloppet för stödet till politiska sekreterare räknas upp med ca 2 procent från nuvarande 61 900 kronor till 63 100 kronor fr.o.m. den 1 januari 2019. Förslaget innebär att nivån på anslaget behöver ökas med 5 026 000 kronor fr.o.m. 2019.

Interparlamentariskt samarbete

Under 2019 kommer nordiska rådets svenska delegation inneha ordförandeskapet i Nordiska rådet. Med anledning av främst ordförandeskapet och en parlamentarisk Barentskonferens föreslås anslaget ökas med 2 800 000 kronor för 2019.

Förstärkning av anslaget 2019

Kostnaderna för Riksdagsförvaltningen ökar normalt under ett valår och året därefter. Nivån på anslaget är därför svårberäknad. De största svårigheterna i beräkningen är kostnaderna för inkomstgarantier och omställningsstöd, som påverkas av antalet ledamöter som inte kandiderar eller återväljs i samband med ett val. Utfallet beror även på de tidigare ledamöternas ålder, tid i riksdagen och om de omfattas av inkomstgarantin eller det ekonomiska omställningsstödet då det gamla och nya systemet tillämpas parallellt, faktorer som är svåra att förutse. En beräkning för 2019 visar på att beräknad budget ligger strax under anslagsutrymmet inklusive uppskattat anslagssparande. På grund av dessa osäkerheter föreslås anslaget ökas med 10 000 000 kronor för 2019.

Anslagsförändringar

Tabell 4.3 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	904 666	904 666	904 666
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 977	17 738	30 798
Beslut	17 826	5 103	5 175
Varav BP19 ³	17 826	5 026	5 026
Varav ³			
Stöd till politiska sekreterare	5 026	5 026	5 026
Interparlamentariskt samarbete	2 800		
Förstärkning av anslaget	10 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	926 469	927 507	940 639

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Med reservation för uppräknings av stödet till politiska sekreterare på 5 026 000 kronor, föreslagna ökningen för interparlamentariskt samarbete på 2 800 000 kronor samt förstärkning av anslaget på 10 000 000 kronor har Riksdagsförvaltningen gjort bedömningen att det preliminärt anvisade anslaget för 2019, inklusive beräknat anslagssparande, bör kunna inrymma den ordinarie verksamheten.

Riksdagsstyrelsen föreslår att 926 469 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Riksdagens ledamöter och partier m.m.* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 927 507 000 kronor respektive 940 639 000 kronor.

4.4.1 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag

Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag

Tusental kronor

2017	Utfall	779 437	Anslags-sparande	30 492
2018	Anslag	814 471 ¹	Utgifts-prognos	827 158
2019	Förslag	819 396		
2020	Beräknat	829 613 ²		
2021	Beräknat	840 302 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 817 772 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 817 772 tkr i 2019 års prisnivå.

Anslaget ändamål

Anslaget får användas för Riksdagsförvaltningens förvaltningsutgifter, bidrag till föreningar i riksdagen och resebidrag till skolor. Anslaget får också användas för kostnader för stipendier till skolungdomar och kostnader för nämnder och riksdagsorgan enligt lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen.

Riksdagsstyrelsens överväganden

Riksdagsförvaltningen ska bedriva sin verksamhet med utgångspunkt i uppdraget att skapa bästa möjliga förutsättningar för riksdagens och ledamöternas arbete. Ambitionen är att höja kvaliteten och effektiviteten i stödet till den parlamentariska processen genom att förbättra arbetssätten och ta tillvara digitala möjligheter. Detta framgår av riksdagsstyrelsens strategiska plan för Riksdagsförvaltningen 2015–2018 (dnr 1574-2014/15).

Utredningar från Riksdagsförvaltningen

Den parlamentariskt sammansatta 2017 års riksrevisionsutredning har i februari 2018 slutredovisat sitt arbete (2017/18:URF2). I slutbetänkandet föreslår kommittén bl.a. att ett särskilt tjänstemannastöd för utövandet av Riksrevisionens parlamentariska råds funktioner bör knytas till berörda utskottskanslier i riksdagen, dvs. konstitutionsutskottet och finansutskottet. Kommittén föreslår att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Den parlamentariska EU-kommittén som redovisade sitt arbete i januari 2018 har lämnat ett antal förslag som kan påverka arbetsbelastningen för utskottens och EU-nämndens kanslier och för EU-samordningen (2017/18:URF1). Kommitténs förslag är avsedda att träda i kraft den 1 januari 2019 och kommer att behandlas i riksdagen under hösten 2018.

I budgetpropositionen för 2020 kan Riksdagsstyrelsen komma att återkomma till riksdagen med anledning av de båda kommittéernas förslag.

Säkerhet och informations- och it-säkerhet

Under 2017 och inledningen av 2018 har det genomförts flera avdelningsöverskridande projekt, uppdrag och utvecklingsinitiativ inom ramen för områdena säkerhetsskydd (informationssäkerhet, tillträdesbegränsning och säkerhetsprövning), krisberedskap, kontinuitet och planering för civilt försvar. Syftet med dessa är att på en övergripande nivå säkerställa att den parlamentariska beslutsprocessen ska kunna fortgå över hela hotskalan, såväl i vardagen som vid incidenter, kriser och krigsfara eller krig.

Genom detta arbete, samt med anledning av omvärldsutvecklingen, har det identifierats ytterligare utvecklingsbehov, som kräver resurser för att kunna omhändertas. Det handlar bl.a. om att stärka upp säkerhetsskyddet genom förbättrade förutsättningar för uppföljning, kontroll och utbildning samt genom förbättrade tekniska verktyg och fortsatt utveckling av regelverk. Vidare handlar det om att skapa förbättrade förutsättningar för en stärkt krisberedskapsförmåga, utifrån vilken förvaltningen också kan bygga en förmåga till civilt försvar och krigsberedskap.

Mot bakgrund av dessa behov av resursförstärkning föreslås att anslaget ökas med 10 850 000 kronor 2019 och med 15 040 000 kronor fr.o.m. 2020. Kostnader för tekniska verktyg på it-området kommer att tydliggöras i slutet av 2018 eller i början på 2019. Det kan därför bli aktuellt för riksdagsstyrelsen att återkomma till riksdagen om en eventuell ytterligare medelsförstärkning.

Fastighetsverksamhet

En översyn av fastighetsverksamheten under 2018 visar på ett behov av att resurs- och kompetensmässigt förstärka verksamheten för

att bättre nå en överensstämmelse mellan tillgången på resurser och omfattningen av uppdraget.

Riksdagsförvaltningen förvaltar på Helgeandsholmen och i Gamla stan fastigheter som räknas till det nationella kulturarvet. Detta görs både ur ett kulturhistoriskt perspektiv och för att underlätta det politiska arbetet.

En god förvaltning av fastigheterna är också en viktig del i att kunna garantera och utveckla säkerhetsskyddet i och kring fastigheterna. En delvis förändrad omvärld med nya hotbilder ställer krav på att fastigheterna är anpassade för att ge förutsättningar att bedriva det parlamentariska arbetet även under förändrade förhållanden vid till exempel allvarliga kriser som påverkar samhället.

Långsiktighet i resurshanteringen är nödvändig både för underhållsarbeten som löper över flera år och för att långsiktigt utveckla fastighetsbeståndet. Detta förutsätter en förstärkning av kompetens, förfinade arbetsätt och fortsatt utveckling av de processer som används för styrning och uppföljning av Riksdagsförvaltningens fastighetsverksamhet.

Vidare finns ett eftersatt underhåll, som byggts upp under många år, vilket på sikt, om inget görs, leder till högre förvaltningskostnader och minskad effektivitet. Således behövs insatser för att skapa en väl anpassad förmåga att hantera akuta underhållsåtgärder, planerat årligt underhåll och större renoveringsåtgärder.

Därutöver tillkommer utökade kostnader i samband med förnyade hyresavtal.

Mot bakgrund av ovanstående behov, föreslås att anslaget ökas med 8 730 000 kronor 2019 och med 11 830 000 kronor fr.o.m. 2020.

Demokratijubileet

Riksdagen beslutade 2013 att det bör uppmärksammas att 100 år förflutit sedan demokratins genombrott i Sverige. Riksdagsstyrelsen har beslutat att detta ska ske mellan december 2018 och januari 2022.

Under 2018 har arbete bedrivits för att ta fram en digital plattform och digitala spel, en antologi, tryckt och digitalt skolmaterial till gymnasieelever samt produktion av flera utställningar, varav en virtuell. För 2019 är uppdraget att sprida kunskap om och väcka engagemang för demokratins betydelse i dåtid, nutid och framtid och att nå ut till många. Det sker i form av aktiviteter som utställningar i riksdagens lokaler,

nationell utställning i landet, digitala aktiviteter, seminarier och spridning av skolmaterial.

Kostnaden beräknas till 8 530 000 kronor för vilket anslaget föreslås ökas för 2019. Till detta tillkommer även investeringar relaterade till demokratijubileet. Riksdagsstyrelsen återkommer i nästa års budgetproposition med beräkningar för efterföljande år.

Anslagsförändringar

Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	814 471	814 471	814 471
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	8 482	20 398	31 154
Beslut	-3 557	-5 256	-5 323
Varav BP19 ³	28 110	26 870	26 870
Varav ³			
Säkerhet och informations- och it-säkerhet	10 850	15 040	15 040
Fastighetsverksamhet	8 730	11 830	11 830
Demokratijubileet	8 530		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	819 396	829 613	840 302

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Med anledning av ytterligare behov avseende säkerhet och informations- och it-säkerhet föreslås förvaltningsanslaget ökas med 10 850 000 kronor för 2019 och med 15 040 000 kronor fr.o.m. 2020. För kostnader förknippade med fastighetsverksamheten föreslås anslaget ökas med 8 730 000 kronor för 2019 och med 11 830 000 kronor fr.o.m. 2020. För kostnader förknippade med demokratijubileet föreslås anslaget ökas med 8 530 000 kronor för 2019.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar avseende engångshöjningar för valet 2018, demokratijubileet samt säkerhet och informations- och it-säkerhet innebär att anslagsnivån minskas med 31 667 000 kronor fr.o.m. 2019.

Riksdagsstyrelsen föreslår att 819 396 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Riksdagens förvaltningsanslag* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 829 613 000 kronor respektive 840 302 000 kronor.

Låneram

Riksdagsstyrelsens förslag: Riksdagsförvaltningen bemyndigas att under 2019 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 120 000 000 kronor.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: För 2019 beräknas investeringar i anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet uppgå till ca 58 700 000 kronor.

Projektet utveckling av rixsystemen 2.0, som syftar till att förbättra driftsäkerheten, tillförlitligheten och användbarheten i de it-system som stöder den parlamentariska processen, beslutades i början på 2018 och beräknas pågå till 2020. Den i nuläget beräknade budgetramen för projektet är 24 000 000 kronor. Budgeten kan komma att revideras.

De investeringar som är planerade för 2019 ryms inte inom nuvarande låneram. Därför föreslås en ökning av låneramen för 2019 med 20 000 000 kronor till 120 000 000 kronor.

4.4.2 2:3 Riksdagens fastighetsanslag

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:3 Riksdagens fastighetsanslag

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2017	Utfall	82 971	Anslags-sparande	44 029
2018	Anslag	120 000 ¹	Utgifts-prognos	133 146
2019	Förslag	100 000		
2020	Beräknat	100 000		
2021	Beräknat	100 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslagets ändamål

Anslaget får användas för kostnader för särskilt beslutat underhåll i Riksdagsförvaltningens egna fastigheter och bostadsrätter. Det får också användas för kostnader för renoverings- och underhållsåtgärder, evakueringslokaler i samband med renoveringsarbeten, markskötsel och utemiljö, konst, fast inredning samt kostnader för it-system kopplade till denna verksamhet. Anslaget får även användas för att täcka kostnader för räntor och avskrivningar för ovanstående.

Anslaget får också användas för kostnader för förvärv av mark för framtida byggnation av en extern godsmottagning.

Riksdagsstyrelsens överväganden

Riksdagsförvaltningen arbetar vidare med den långsiktiga planeringen för att förvalta och utveckla fastigheterna så att riksdagens hus även i framtiden kan vara ett gott stöd för demokratin. Framtidens riksdagshus är det övergripande och strategiska programmet som den stegvisa renoveringen och utvecklingen av de olika byggnaderna utgår från. Varje fastighet har dessutom en fastställd underhållsplan som uppdateras löpande.

Stora delar av fastighetsbeståndet är i dåligt skick och omfattande renoveringsarbeten beräknas pågå in på 2030-talet. Detta påverkar resursbehovet samt kostnaderna för avskrivningar och räntor samt innebär högre låneramar. Som en följd av renoveringarna kommer även kostnaderna för tillfälliga evakueringslokaler att vara höga.

Projekt ledamotshuset, fastigheten Mars och Vulcanus 1, pågår enligt plan och produktion beräknas starta i början av 2019. Fastigheten ska därför tömmas under 2018. Behovet av kontorsarbetsplatser löses genom att förtäta befintligt bestånd, att göra om övernattningsbostäder i kvarteret Cephalus till arbetsplatser samt att hyra externa kontorslokaler. De övernattningsbostäder som finns i ledamotshuset och kvarteret Cephalus ersätts med hyresrätter som upplåts till ledamöterna. Beslut om hyra av lokaler och bostäder togs i riksdagsstyrelsen i februari 2017. Därtill pågår ett antal större underhållsprojekt, t.ex. sanering av fogar på riksdagshuset och underhåll av fönster.

Riksdagsförvaltningen har genomfört två förstudier gällande ny larmcentral och extern godsmottagning, som syftar till att öka säkerheten. Satsningarna kommer med stor sannolikhet att innebära investeringar som överstiger 20 000 000 kronor, men ytterligare analyser krävs för att kunna göra en slutlig bedömning av resursbehovet. Riksdagsstyrelsen återkommer till riksdagen när det gäller dessa investeringar.

Ändring av anslagets ändamål

När det gäller den externa godsmottagningen har Riksdagsförvaltningen som ambition att förvärva mark under 2019. Anslagets ändamål föreslås därför ändras så att det framgår att anslaget får användas till att förvärva mark för en extern godsmottagning.

Projekt ledamotshuset (kvarteret Mars och Vulcanus 1)

Under 2017 har systemhandlingen för projekt ledamotshuset (fastigheten Mars och Vulcanus 1) färdigställts. I februari 2018 beslutade riksdagsstyrelsen att starta detaljprojektering och förberedande byggarbeten. Dessa beräknas pågå till slutet av 2018 då styrelsebeslut om start av byggproduktion planeras. Projektet kommer preliminärt att pågå fram till 2022. För 2019 uppskattas investeringskostnaden för projektet till 400 200 000 kronor.

Beräkningen av slutkostnaden har reviderats efter systemhandlingsarbetet. Projektkostnaden uppskattas till mellan 1 000 000 000 och 1 200 000 000 kronor.

Projekt ledamotshuset kan komma att medföra investerings- samt anslagspåverkande kostnader även på förvaltningsanslaget vid projektets färdigställande.

Ombyggnad av kvarteret Cephalus

Förstudien för ombyggnad av kvarteret Cephalus kommer att avslutas i början av 2019. Enligt den strategiska lokalplanen ska renoveringen påbörjas när ledamotshuset är inflyttningsklart. Riksdagsstyrelsen förväntas fatta beslut om ett eventuellt projekt i början av 2019. Parallellt pågår förberedande utredningar av de satsningar som enligt den strategiska planeringen ska genomföras efter det att renoveringen av kvarteret Cephalus är genomförd.

Anslagsförändringar

Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:3 Riksdagens fastighetsanslag

<i>Tusental kronor</i>			
	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	120 000	120 000	120 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-20 000	-20 000	-20 000
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	100 000	100 000	100 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslagsnivån minskas med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2019.

Riksdagsstyrelsen föreslår att 100 000 000 kronor anvisas under 2:3 *Riksdagens fastighetsanslag* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 100 000 000 kronor för respektive år.

Investeringsplan

Riksdagsstyrelsens förslag: Investeringsplanen för anslaget 2:3 *Riksdagens fastighetsanslag* för 2019–2021 (tabell 4.8) godkänns som riktlinje.

Tabell 4.8 Investeringsplan för anslaget 2:3 Riksdagens fastighetsanslag 2019–2021

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Anskaffning och utveckling av nya investeringar					
Förvärv av andel i fastigheten Iason 1	43				
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	43				
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	43				
Finansiering					
Anslag 2:3 Riksdagens fastighetsanslag	43				
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)					
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	43				
Vidmakthållande av befintliga investeringar					
Underhåll och renoveringsplan	14,5	91,2	62,3	50	50
Projekt ledamotshuset	20,3	70	400,2	334	337
Summa utgifter för vidmakthållande	34,8	161,2	462,5	384	387
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	34,8	161,2	462,5	384	387
Finansiering					
Anslag 2:3 Riksdagens fastighetsanslag	0,6	17,6			1,5
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	34,2	143,6	462,5	384	385,5
Summa finansiering av vidmakthållande	34,8	161,2	462,5	384	387
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	77,8	161,2	462,5	384	387
Totalt varav investeringar i anläggningstillgångar	77,8	161,2	462,5	384	387

Nivån på investeringar som föreslås för perioden 2019–2021 baserar sig på nuvarande beslutade och planerade underhålls- och renoveringsåtgärder av Riksdagsförvaltningens fastigheter. I jämförelse med investeringsplanen i budgetpropositionen för 2018 är beloppen höjda för 2019 och 2020. Detta beror främst på projekt ledamotshuset, där slutkostnaden också har reviderats.

Låneram

Riksdagsstyrelsens förslag:

Riksdagsförvaltningen bemyndigas att under 2019 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i fastigheter och tekniska anläggningar som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 000 000 000 kronor.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: De investeringar som är planerade för 2019 inryms inte inom nuvarande låneram. Därför föreslås en ökning av låneramen för 2019 med 450 000 000 kronor till 1 000 000 000 kronor. Ökningen av låneramen beror främst på projekt ledamots-huset, som under 2019 kommer att övergå i produktionsskede. Då renoveringen av ledamotshuset kommer att pågå under flera år kommer låneramen att behöva utökas i samma takt som denna.

Mål för Riksdagens ombudsmän (JO) 2019

Riksdagens ombudsmäns (JO) uppgift är, enligt 13 kap. 6 § regeringsformen samt lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO-instruktionen), att utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar. Ombudsmännen ska särskilt se till att domstolar och förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet iakttar regeringsformens bud om saklighet och opartiskhet och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter inte träds för när i den offentliga verksamheten. Ombudsmännen ska också verka för att brister i lagstiftningen avhjälps.

De övergripande målen för verksamheten är följande:

- Att genom tillsyn över efterlevnaden av lagar och andra författningar hos dem som utövar offentlig verksamhet främja rätts-säkerheten och höja den rättsliga kvalitets-nivån i myndighetsutövningen.
- Att främja den internationella spridningen av idén om rättslig kontroll genom oberoende ombudsmannainstitutioner.

- Att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (National Preventive Mechanism, NPM) enligt det fakultativa protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Opcat).

Verksamheten ska bedrivas med hög kvalitet och vara effektiv. Handläggningstiderna och ärendebalansen ska hållas på en rimlig nivå.

Mer preciserade mål för verksamheten kommer att anges i JO:s verksamhetsplan för 2019.

Resultatredovisning

De övergripande målen har varit desamma under de senaste åren och det är samma mål som nu föreslås för 2019.

JO:s tillsyn är inriktad på fri- och rättighetsfrågor och frågor som rör regeringsformens regler om saklighet och opartiskhet.

Riksdagens konstitutionsutskott har betonat att klagomålsprövningen är JO:s viktigaste uppgift och den som är bäst ägnad att uppfylla syftet med JO:s verksamhet i stort. Denna verksamhet har också prioriterats.

I verksamhetsplanen har mer preciserade mål satts upp rörande handläggningstider, ärendebalansen, antalet avslutade inspektioner, besvarandet av lagstiftningsremisser samt den internationella verksamhetens inriktning. Av verksamhetsplanen framgår också att ärenden som rör långa handläggningstider hos myndigheter och myndigheternas hantering av utlämnande-frågor ska prioriteras vilket också skett.

Under 2017 uppnåddes målsättningarna för handläggningstiderna. Dessa var att 80 procent avskrivningsärendena skulle avgöras inom två månader från att ärendet kommit in och att 60 procent av de remitterade ärendena skulle ha en handläggningstid som understeg ett år. Resultatet blev att cirka 90 procent av avskrivningsärendena avgjordes inom två månader från att ärendet kommit in och 74 procent av de remitterade ärendena hade en handläggningstid som understeg ett år.

Trots att JO avgjorde cirka 700 fler ärenden 2017 (totalt 8 779 ärenden) än året innan uppnåddes inte målsättningarna att ärendebalansen

inte skulle öka och att antalet tillsynsärenden äldre än ett år i balans skulle minska. Vid årets slut uppgick ärendebalansen till 1 409 ärenden vilket är 152 fler än föregående år. 108 tillsynsärenden hade en handläggningstid som var äldre än ett år vilket är 54 fler än föregående år.

Tabell 4.9 Ärendebalans vid utgången av åren 2015–2017

Antal			
År	2015	2016	2017
Tillsynsärenden	1 006	1 228	1 384
Lagstiftningsremisser	21	29	25
Summa	1 027	1 257	1 409
varav tillsynsärenden äldre än ett år	68	54	108

Målsättningen för 2017 om att 25 inspektioner skulle genomföras av tillsynsavdelningarna uppnåddes inte. Resultatet blev att 15 inspektioner genomfördes. Inom OPCAT-verksamheten genomfördes 21 inspektioner vilket är en mer än det uppsatta målet.

Ytterligare preciserade målsättningar 2017 var att belysa viktiga rättssäkerhetsaspekter i besvarandet av lagstiftningsremisser och att främja den internationella spridningen av idén om rättslig kontroll genom oberoende ombudsmannainstitutioner. Målsättningarna har nåtts. Under året har JO besvarat 158 remisser i lagstiftningsärenden. 21 utländska besök har tagits emot och JO har deltagit i åtta aktiviteter utomlands.

JO:s medarbetare har hög kompetens och minst två jurister granskar ärendena inför beslut. Detta bidrar till hög kvalitet i beslutsfattandet.

Analys och slutsatser

JO bedömer att de övergripande målen för 2017 uppnåddes. Verksamhetsplanens mål rörande ärendebalans och inspektionsverksamhet uppnåddes dock inte.

Antalet nyregistrerade tillsynsärenden under de första fyra månaderna 2018 uppgår till 3 035 vilket är i princip på samma nivå som för motsvarande period 2017 (2 978). Detta tyder på att den stora ökningen av antalet nyregistrerade ärenden som fortgått under de senaste åren har avtagit. JO har också under 2018 ökat sin bemanning. Förutsättningarna för en ökad måluppfyllelse bedöms således för närvarande vara goda.

För ytterligare resultatinformation hänvisas till JO:s ämbetsberättelse för verksamhetsåret 2016-07-01 – 2017-06-30 samt till årsredovisningen för 2017.

Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har för 2017 bedömt årsredovisningen som i allt väsentligt rättvisande.

4.4.3 2:4 Riksdagens ombudsmän (JO)

Tabell 4.10 Anslagsutveckling 2:4 Riksdagens ombudsmän (JO)

Tusental kronor				
2017	Utfall	93 118	Anslags-sparande	9 238
2018	Anslag	96 689 ¹	Utgifts-prognos	97 189
2019	Förslag	101 516		
2020	Beräknat	102 893 ²		
2021	Beräknat	104 086 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 101 516 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 101 517 tkr i 2019 års prisnivå.

Anslagets ändamål

Anslaget får användas för Riksdagens ombudsmäns (JO) förvaltningsutgifter och anskaffningar av anläggningstillgångar.

Anslagsfinansiering av anläggningstillgångar

Riksdagens ombudsmäns (JO) förslag:

Riksdagens ombudsmän (JO) får för 2019 anslagsfinansiera anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet.

Skälen för Riksdagens ombudsmäns (JO) förslag: JO har hittills fått använda anslagsmedel för att finansiera sina anläggningstillgångar, bl.a. med hänsyn till att dessa investeringar normalt är av ringa omfattning. Även för 2019 bedöms investeringsbehovet vara av ringa omfattning. Enligt 4 kap. lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter ska anläggningstillgångar – med vissa sär-

skilt angivna undantag – finansieras med lån i Riksgäldskontoret, om inte riksdagen beslutar att finansiering ska ske på annat sätt.

Riksdagens ombudsmän föreslår att anslaget 2:4 *Riksdagens ombudsmän (JO)* anvisas 101 516 000 kronor för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 102 893 000 kronor respektive 104 086 000 kronor.

Riksdagens ombudsmäns (JO) överväganden

JO har under senare år investerat i ett ärendehanteringssystem, en extern webbplats, ett intranät och ett e-arkiv. Investeringarna har lett till ökade kostnader och behov av samarbete med flera externa leverantörer inom it-området. JO:s överenskommelse om drift av it-miljö och telefoni med Riksdagsförvaltningen är omfattande och förutsätter att kompetens finns för att ta ställning i olika it-relaterade frågor. Myndigheten överväger också i vilken mån en ökad digitalisering bör genomföras samt vilka övriga it-strategiska satsningar som behöver göras. JO behöver förstärka sin kompetens inom informationsteknik och informationssäkerhet. I dag har myndigheten ingen ordinarie befattningshavare med sådan kompetens. För närvarande pågår ett arbete med att ta fram en kompetens- och kravprofil för en it- och informationssäkerhetsansvarig och ambitionen är att kunna genomföra en rekrytering före årsskiftet 2018/19. JO:s anslag bör därför ökas med 1 100 000 kronor för detta ändamål fr.o.m. 2019.

Tabell 4.11 Härlledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:4 Riksdagens ombudsmän (PLO-anslag)

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	96 689	96 689	96 689
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 727	5 089	6 269
Beslut	1 100	1 115	1 128
Varav BP19 ³	1 100	1 100	1 100
Varav ³			
It och informationssäkerhet	1 100	1 100	1 100
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	101 516	102 893	104 086

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FIU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

5 Sametinget och samepolitiken

5.1 Omfattning

Området omfattar främst Sametingets verksamhet i frågor som bidrar till att verka för en levande samisk kultur, som finansieras från anslag 3:1 *Sametinget*.

Samepolitiken ingår i flera utgiftsområden, bland andra utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom Sametinget och samepolitiken

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Sametinget och samepolitiken</i>						
3:1 Sametinget	46	54	54	55	55	56
Summa Sametinget och samepolitiken	46	54	54	55	55	56

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

5.3 Mål

Det övergripande målet för samepolitiken är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologisk hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2005/06:1 utg.omr. 23, bet. 2005/06:MJU2, rskr. 2005/06:108).

5.4 Resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultaten av de åtgärder som bidragit till att verka för en levande samisk kultur. Resultaten av de åtgärder som vidtagits avseende rennäring och andra samiska näringar redovisas under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Målet för samepolitiken berör även andra politikområden där resultaten redovisas under respektive sakområde, bl.a. utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

5.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Centrala bedömningsgrunder är:

- samiskt inflytande och delaktighet,
- utvecklingen av det samiska språkets användning och ställning, och
- möjligheten att ta del av och utöva ett mångfaldigt samiskt kulturliv.

Bedömningarna utgår främst från Sametingets årsredovisning, men även resultat från lägesrapporter och utredningar vägs in.

5.4.2 Resultat

Samiskt inflytande och delaktighet

Arbetet med att säkerställa det samiska folkets åtnjutande av sina rättigheter har under året fortsatt. En central del har varit att stärka samiskt inflytande och delaktighet genom bl.a. arbetet med Nordisk samekonvention. Regeringen gav under 2017 ett bidrag till Sametinget för att genomföra en förankringsprocess beträffande det framförhandlade utkastet i förhållande till det samiska folket, partier, organisationer och föreningar (Ku2017/01308/DISK). Regeringskansliet har också tillsammans med de samiska ledamöterna i förhandlingsdelegationen deltagit i informationsmöten om konventionsutkastet i förhållande till det samiska civilsamhället och partierna i Sametinget. Samiskt Parlamentariskt Råd, som är ett samarbetsorgan för sametingen i Norge, Sverige och Finland, har inkommit med en skrivelse och föreslagit vissa förändringar i konventionstexten.

Vidare har arbetet med förslag till en konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket fortsatt under 2018. Vid framtagandet av förslag till konsultationsordning har dialog förts med bl.a. Sametinget, som är en viktig aktör i processen. Promemoriam Konsultation i frågor som rör det samiska folket (Ds 2017:43) har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 23 augusti 2018 om propositionen Ändringar i regleringen för Sametinget och sametingsvalet (prop. 2017/18:287). I propositionen föreslår regeringen vissa ändringar i sametingslagen (1992:1433) som innebär några

förändringar i Sametingets organisation. I propositionen föreslår regeringen också bl.a. en särskild lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden samt ändringar i bestämmelser om val till Sametinget.

I maj 2017 var det val till Sametinget och Sametinget fick en ny politisk ledning.

Sametinget har under 2017 besvarat 281 remisser vilket är en liten minskning jämfört med 2016. De flesta remisserna handlar om undersökningstillstånd, vägar, vindkraftsetableringar och kommunernas planarbete. Det är fortsatt en ökning av antal remitteringar till Sametinget. Ökningen har resulterat i att fler frågor belysts ur ett samiskt perspektiv.

Sametinget bedriver även ett aktivt arbete med samisk traditionell kunskap, Árbiediehtu. Sametinget har bl.a. deltagit i ett internationellt arbetsgruppsmöte för bevarande av traditionell kunskap i enlighet med artikel 8(j) i konventionen om biologisk mångfald. Sametinget fick även ett regeringsuppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket föreslå åtgärder för att långsiktigt säkerställa att artiklarna 8(j) om traditionell kunskap och 10(c) om traditionellt hållbart nyttjande i konventionen om biologisk mångfald genomförs i Sverige. Detta görs bl.a. genom att delta i olika beslutsprocesser, bevara och sprida traditionell kunskap, respektera och säkerställa deltagande av kunskapsbärare samt uppföljning. Uppdraget redovisades i mars 2018.

Med utgångspunkt i det uppdrag som regeringen gav till Sametinget 2015, om en kunskapsammansättning om samers psykosociala hälsa, beslutade regeringen i mars 2017 och i februari 2018 om att bevilja ansökan från landstingen i Västerbotten, Norrbotten, Jämtland/Härjedalen och Dalarna för att etablera ett kunskapsnätverk för samers hälsa i samverkan med samiska organisationer (S2013/05824/FS (delvis)). Regeringen beslutade i augusti 2018 att bevilja Umeå universitet och Centrum för samisk forskning drygt 1,6 miljoner kronor för att studera hälsa och levnadsförhållanden för samer och icke samer i det traditionella samiska området (S2018/03552/FS).

Sametingets styrelse och ansvarigt statsråd har också fört en fördjupad dialog om viktiga samopolitiska frågor i syfte att öka Sametingets möjlighet till inflytande och delaktighet i den framtida samepolitiken.

Vidare har regeringen tillsammans med företrädare från Sametinget deltagit vid FN:s permanenta forum för urfolksfrågor i New York. Sverige har också varit aktivt genom insatser för utbildning, information och allmän kunskap om klimatfrågor och urfolks rättigheter inom FN:s ramkonvention för klimatförändringar (UNFCCC). Sametinget deltar sedan 2016 i den svenska delegationen vid UNFCCC. Genom Parisavtalet inrättades en urfolksplattform och den närmare utformningen av plattformen är under fortsatta förhandlingar under nästa partsmöte (COP24 i Polen). I Parisavtalet slås vidare fast att bl.a. urfolkens traditionella kunskap är viktig i arbetet med klimatanpassning och förebyggande åtgärder på alla nivåer.

Sametinget har också fortsatt arbetet med etablering av en handlingsplan för klimatanpassning (se vidare utg.omr. 23).

Regeringen deltog i februari 2017 med en delegation till Trondheim/Tråante för att fira att det var 100 år sedan det första samiska gränsöverskridande landsmötet. Vid invigningsceremonin deltog bl.a. sametingen i Norge, Finland och Sverige, företrädare från den norska, finska och svenska regeringen samt FN:s specialrapportör för urfolks rättigheter. Flera bilaterala överläggningar ägde rum under jubileet.

Utvecklingen av det samiska språkets användning och ställning

Enligt 2 kap. 1 § sametingslagen (1992:1433) ska Sametinget fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet. Sametingets mål är att bidra till utvecklingen av de samiska språkens användning och ställning i samhället, framför allt i de traditionellt samiska områdena.

För att bidra till målet har Sametinget bl.a. tillsammans med sametingen i Norge och Finland under 2017 fortsatt samarbetet i projektet Giellagáldu. Det är ett kunskaps- och expertorgan som arbetar med att samordna språkvårds- och utvecklingsarbete över nationsgränserna. Regeringen har under 2018 beslutat om bidrag till Sametinget för att tillsammans med sametingen i Norge och Finland möjliggöra inrättandet av en struktur för ett nordiskt samiskt kunskaps- och expertorgan med ansvar

för att driva språkvård, ge råd i språkfrågor, normera språk och godkänna nya termer.

Sametinget har under 2017 även bistått allmänheten i frågor om samiska ortnamn.

Vidare har Sametinget handlagt bidrag för vissa studier i samiska och till s.k. korttidsstudier. Intresset för att söka medel under 2017 har, jämfört med 2016, ökat med ca 60 procent. De informationssatsningar som gjorts för att göra bidraget känt och de anpassningar som har gjorts av kursutbudet har bidragit till att intresset ökat för kurserna. Liksom tidigare år är det fler kvinnor än män som söker och erhåller stöd. Under 2017 var 77 procent av bidragsmottagarna kvinnor.

Sametingets Språkcentrum har fortsatt sitt arbete med metodutveckling och revitalisering av det samiska språket. Under 2017 har bl.a. ett utvecklingsarbete inletts för att publicera en nordsamisk version av ordboksapplikationerna för mobiltelefonen. En årsmötesparlör på nordsamiska har utarbetats och Språkcentrum har tillsammans med Sameskolstyrelsen genomfört språkbadsläger på fyra olika samiska språk.

Vidare har Språkcentrum tillsammans med Sametingets språknämnd arrangerat ett riksdagsseminarium då även lägesrapporten De samiska språken i Sverige överlämnades till ansvarigt statsråd.

Ett starkt och mångfaldigt samiskt kulturliv

Under 2017 fördelade Sametinget totalt 15,4 miljoner kronor till samiska kulturprojekt och verksamhetsbidrag till samiska organisationer med medel från anslag 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*, anslagspost 5 Bidrag till samisk kultur under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Sametinget beviljade 77 av 104 inkomna ansökningar. De flesta av projektansökningarna under 2017 rörde litteratur, musik/jojk och övriga projekt (se vidare utg.omr. 17 avsnitt 4).

Giron Sámi Teáhter tilldelades 5,7 miljoner kronor från anslaget. Teatern har under 2017 gjort fyra produktioner, vilket är samma antal som 2016. Publikantalet har uppgått till 4 444 personer. Under 2017 har teatern tillsammans med Sametingets styrelse arbetat med att se över teaterns framtida organisation och finansiering i

syfte att utveckla teatern till en samisk nationalscen.

Verksamheten vid Samernas bibliotek har tilldelats drygt 1 miljon kronor från anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. År 2017 fanns vid Samernas bibliotek 20 181 utlånbara objekt. Bibliotekets egna inköp av böcker ligger mycket över föregående år med 1 090 inköpta böcker. Antalet utlån minskade 2017 med knappt 400 exemplar och uppgick till 960. Sametinget fick under 2017 i uppdrag av regeringen att utvärdera och analysera verksamheten vid Samernas bibliotek. Uppdraget redovisades i april 2018 (Ku2018/01156/DISK).

5.5 Budgetförslag

5.5.1 3:1 Sametinget

Tabell 5.2 Anslagsutveckling 3:1 Sametinget

Tusental kronor

År	Utfall	45 703	Anslags-sparande	535
2017	Utfall	45 703	Anslags-sparande	535
2018	Anslag	53 901 ¹	Utgifts-prognos	53 783
2019	Förslag	54 501		
2020	Beräknat	55 328 ²		
2021	Beräknat	56 104 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 54 501 tkr i 2019 års prisliv.

³ Motsvarar 54 501 tkr i 2019 års prisliv.

Ändamål

Anslaget får användas för Sametingets och Nationellt samiskt informationscentrums förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Samefonden.

Regeringens överväganden

Tabell 5.3 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 3:1 Sametinget

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	53 901	53 901	53 901
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	600	1 427	2 203
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	54 501	55 328	56 104

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 600 000 kronor 2019. Vidare innebär principerna att det tidigare beräknade tillskottet till Sametinget inte genomförs och att anslaget därför inte ökas i enlighet med tidigare redovisade beräkningar.

Regeringen föreslår att 54 501 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Sametinget* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 55 328 000 kronor respektive 56 104 000 kronor.

6 Regeringskansliet m.m.

6.1 Budgetförslag

6.1.1 4:1 Regeringskansliet m.m.

Tabell 6.1 Anslagsutveckling 4:1 Regeringskansliet m.m.

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2017	Utfall	7 481 855		190 863
2018	Anslag	7 819 310 ¹	Utgifts- prognos	7 607 591
2019	Förslag	7 967 618		
2020	Beräknat	7 898 084 ²		
2021	Beräknat	7 979 197 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 7 787 286 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 7 769 135 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Regeringskansliets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för utrikesrepresentationen, kommittéväsendet och gemensamma ändamål (hyror, kapitalkostnader m.m.).

Mål

Regeringskansliet ska vara ett effektivt och kompetent instrument för regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga sin politik.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.2 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017	181 830			
Prognos 2018	180 000			
Budget 2019	180 000			

Inkomsterna från expeditionsavgifter och ansökningsavgifter för viseringar m.m., som redovisas på inkomsttitel, beräknas till 180 000 000 kronor för 2019. Verksamheten utförs vid utlandsmyndigheterna.

Tabell 6.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017	2 343	2 343	0
(varav tjänsteexport)	(0)	(0)	(0)
Prognos 2018	2 400	2 400	0
(varav tjänsteexport)	(0)	(0)	(0)
Budget 2019	2 450	2 450	0
(varav tjänsteexport)	(0)	(0)	(0)

Avgifter för näringslivsfrämjande tjänster, vilka går utöver en utlandsmyndighets grundläggande uppdrag, beräknas till 2 450 000 kronor för 2019. Med näringslivsfrämjande tjänster avses tjänster för främjande av svensk export och främjande av investeringar och turism i Sverige.

Regeringens överväganden

Regeringskansliets verksamhet

I följande tabell redovisas viss resultatinformation för Regeringskansliet.

Tabell 6.4 Viss resultatinformation för Regeringskansliet

	2013	2014	2015	2016	2017
Antal tjänstgörande (inkl. politikeravtal)	4 631	4 637	4 534	4 590	4 767
<i>andel kvinnor/män</i>	<i>60/40</i>	<i>60/40</i>	<i>60/40</i>	<i>61/39</i>	<i>61/39</i>
Anställda på politikeravtalet	199	188	181	189	204
<i>andel kvinnor/män¹</i>	<i>47/53</i>	<i>49/51</i>	<i>53/47</i>	<i>55/45</i>	<i>53/47</i>
Andel kvinnor/män av anställda på chefsavtalet	46/54	48/52	48/52	50/50	53/47
Sjukfrånvaro andel av arbetstid	2,1	2,2	2,5	2,6	2,6
<i>bland kvinnor/män</i>	<i>2,7/1,3</i>	<i>2,8/1,4</i>	<i>3,1/1,5</i>	<i>3,1/1,7</i>	<i>3,3/1,4</i>
Antal diarietförförda ärenden	96 341	89 790	83 883	72 865	69 707
Regeringsärenden	5 579	5 283	5 007	5 249	4 955
Propositioner och skrivelser	198	238	179	195	220
Författningsärenden	1 177	1 583	1 069	1 369	1 343
Kommitté- och tilläggsdirektiv	127	166	137	117	135
Regleringsbrev och ändringsbeslut	631	647	693	667	613
SOU-serien	87	92	109	94	115
Ds-serien	77	46	60	47	68
Interpellationssvar	503	514	804	636	548
Frågesvar till riksdagen	765	696	1 091	1 563	1 829
Brevsvar till enskilda	26 106	25 203	22 008	14 462	12 532
Resdagar i Sverige (med övernattnig) ¹	7 500	8 259	8 177	6 971	8 821
Resdagar utomlands (med övernattnig) ¹	36 682	36 226	37 481	34 522	34 693
Arbetsdagar i EU:s rådsarbetsgrupper	2 556	2 509	1 998	2 579	2 365
Arbetsdagar i kommissionens kommittéer och expertgrupper	1 595	1 650	1 598	1 454	1 480
Arbetsdagar i internationella organisationer utanför EU	3 883	3 710	3 717	4 445	4 262
Faktapromemorior till EU-nämnden	163	87	65	149	110
Reg. internationella handlingar	14 027	13 161	11 167	12 399	14 970
Utlandsstationerade	581	578	579	588	604
<i>andel kvinnor/män</i>	<i>56/44</i>	<i>56/44</i>	<i>56/44</i>	<i>57/43</i>	<i>55/45</i>

¹ Uppgifterna är hämtade från respektive årsbok för Regeringskansliet.

Regeringskansliet, kommittéerna och utlandsmyndigheterna hade i genomsnitt tillsammans 4 767 tjänstgörande (exklusive lokalt anställda vid utlandsmyndigheterna) under 2017. Andelen kvinnor och män är densamma som tidigare år. Av de tjänstgörande var ca 4 procent anställda på politikeravtalet. Andelen män anställda på

politikeravtalet har ökat något. Andelen kvinnor på chefsavtalet har fortsatt att öka i förhållande till andelen män. Sjukfrånvaron är fortsatt låg i förhållande till staten totalt.

Ytterligare redovisning av Regeringskansliets arbete återfinns i Regeringskansliets årsbok 2017 och på www.regeringen.se.

Utrikesrepresentationen

Utrikesrepresentationen bestod per den 1 augusti 2018 av 108 utlandsmyndigheter, varav 93 ambassader, 8 karriärkonsulat samt 7 representationer och delegationer. Sverige har diplomatiska förbindelser med i stort sett alla självständiga stater i världen. Vidare har Sverige drygt 340 honorärkonsulat.

Från 1 januari 2000 till 1 augusti 2018 har regeringen beslutat att öppna 26 ambassader, 5 karriärkonsulat och en delegation. För samma period har regeringen beslutat att stänga 21 ambassader och 7 karriärkonsulat.

Anslagsförändringar

Tabell 6.5 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 4:1 Regeringskansliet m.m.

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	7 779 310	7 779 310	7 779 310
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	178 908	292 138	394 082
Beslut	50 000	-125 787	-146 016
Överföring till/från andra anslag		-6 400	-6 481
Övrigt	-40 600	-41 178	-41 698
Förslag/beräknat anslag	7 967 618	7 898 084	7 979 197

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget för 2019 sammantaget ökas med 188 308 000 kronor.

För att genomföra totalförsvarsförberedelser ökas anslaget med 50 000 000 kronor 2019. Detta utifrån principen om att upprätthålla nödvändiga samhällsfunktioner.

Regeringen föreslår att 7 967 618 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 7 898 084 000 kronor respektive 7 979 197 000 kronor.

7 Länsstyrelserna

7.1 Omfattning

Området Länsstyrelserna avser den samordnade länsförvaltningen med de 21 länsstyrelserna. Området omfattar anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* Anslaget finansierar en del av länsstyrelsernas verksamhetskostnader. Resterande del av kostnaderna finansieras med bidrag från andra anslag och avgifter. De största bidragsgivarna 2017 var Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

7.2 Mål för området

Regeringens mål för området Länsstyrelserna är att nationella mål ska få genomslag i länen, samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Målet omfattar samtliga län, oavsett ansvars- och uppgiftsfördelning mellan stat och kommun.

7.3 Resultatredovisning

Länsstyrelserna har uppgifter inom ramen för flera nationella mål, som är fördelade på ett stort antal utgiftsområden. Flera av dessa mål är riksdagsbundna. Målen redovisas under respektive utgiftsområde. Detta innebär att beslut och insatser inom olika utgiftsområden ofta får konsekvenser för länsstyrelsernas verksamhet. Utöver den resultatredovisning som lämnas i detta avsnitt hänvisas till den redogörelse som

lämnas under respektive utgiftsområde i denna proposition.

De 21 länsstyrelserna verkar utifrån uppgiften att vara statens regionala företrädare. Länsstyrelserna ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndigheternas ansvarsområden samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

För många av de offentliga åtaganden som utförs av kommuner eller andra aktörer har länsstyrelserna även uppgifter som rör samordning, tillsyn, uppföljning och utvärdering.

7.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Då det slutliga resultatet av länsstyrelsernas arbete framför allt redovisas inom övriga utgiftsområden använder regeringen inte resultatindikatorer i detta avsnitt. Det resultat och den effekt som länsstyrelsernas insatser bidrar till mäts och analyseras i stället under övriga utgiftsområden.

Nedan redovisas därför endast en samlad bild av länsstyrelsernas arbete och resultat. Redovisningen utgår från länsstyrelsernas uppgifter enligt 2 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion om att arbeta sektorsövergripande, samordna olika intressen och insatser samt att ansvara för tillsynsuppgifter.

7.3.2 Resultat

Samordnings- och sektorsövergripande arbete

År 2017 samverkade länsstyrelserna med ett stort antal aktörer inom olika områden. Den statliga verksamheten i länen var i flera avseenden föremål för samordning av länsstyrelserna. Samordningen av statlig verksamhet på regional nivå 2017 skedde bl.a. genom regelbundna möten med de statliga myndighetsledningarna i länen.

Samhällsplanering, kulturmiljö, jämställdhet, mänskliga rättigheter och integration är exempel på områden som ställer krav på samarbete, både i länsstyrelsernas interna arbete och i dialog med lokala, regionala och nationella aktörer. Det har bl.a. skett genom samråd, stödande strukturer och konsultativt stöd till kommuner, andra statliga myndigheter och andra berörda aktörer. När det gäller byggande finns exempel på hur tidiga dialoger har utvecklats för att möjliggöra en effektivare samhällsplanering.

År 2017 påbörjade länsstyrelserna arbetet med brottsförebyggande samordning, vilket delvis har krävt nya samverkansstrukturer. Uppdraget har inneburit att länsstyrelserna har byggt upp en samverkan med bl.a. Polismyndigheten och Kriminalvården i respektive län. Samverkan har, utöver andra statliga myndigheter, inkluderat kommunala brottsförebyggande samordnare. Det brottsförebyggande uppdraget behöver även samordnas med andra närliggande uppdrag på länsstyrelserna.

Inom krisberedskapsområdet har länsstyrelserna inrättat särskilda råd för krisberedskap och skydd mot olyckor. Länsstyrelserna fortsatte 2017 att utveckla den regionala krissamverkan med övriga centrala aktörer. Länsstyrelserna utgör högsta civila totalförsvarsmyndighet inom respektive län, med uppgift att bl.a. samordna de civila försvarsåtgärderna, samt i samråd med Försvarmakten verka för att det civila och militära försvaret samordnas. Samverkan med Försvarmakten har fortsatt. Bland annat har högre regionala grundsyner tagits fram gemensamt av myndigheterna.

I övrigt samarbetade länsstyrelserna under 2017 i det löpande arbetet och i olika samverkansformer med ett stort antal myndigheter och i ett stort antal frågor, såsom med Naturvårdsverket i fråga om miljömålsarbete, Livsmedelsverket och Jordbruksverket i fråga

om livsmedelskedjan, Jordbruksverket i fråga om jordbrukarstöd och stöd inom landsbygdsprogrammet, Skogsstyrelsen i fråga om skogliga näringar, Riksantikvarieämbetet i fråga om kulturmiljö, Folkhälsomyndigheten i fråga om implementering av strategin för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt med Arbetsförmedlingen i fråga om bl.a. insatser för nyanlända.

Samarbetet med det civila samhället utvecklades 2017 genom uppdraget till länsstyrelserna om samordning av tidiga insatser för asylsökande m.fl.

Vidare har länsstyrelserna upprätthållit kontakter och samverkat med näringslivet inom ramen för länsstyrelsernas samverkansstrukturer, bl.a. genom s.k. strategiska samtal, ledningsforum och råd för statlig samordning. Samverkan omfattar ett stort antal företrädare för länens olika samhällsintressen, t.ex. statliga myndigheter, kommuner och landsting, näringsliv, civilsamhälle samt universitet och högskolor.

I arbetet med anledning av de omfattande skogsbränderna sommaren 2018 har flera länsstyrelser haft en sammanhållande och samordnande roll inom ramen för sitt geografiska områdesansvar. Länsstyrelsen i Gävleborgs län övertog ansvaret för räddningstjänsten i Ljusdals kommun den 23 juli–9 augusti 2018.

Tillsyn

Länsstyrelserna bedriver tillsynsarbete inom ett flertal områden. Tillsynen omfattar bl.a. miljö-tillsyn, djurskydd, veterinärverksamhet, kommunernas arbete mot alkohol, narkotika, dopning och tobak, krisberedskap och överförmyndarverksamhet.

Länsstyrelserna bedrev 2017 tillsyn och tillsynsvägledning i form av handläggning, tillsynsbesök, väglednings- och informationsinsatser samt uppföljning och utvärdering.

Länsstyrelserna har fortsatt att utveckla tillsynsarbetet. Det har bl.a. skett genom att gemensamma tillsynsinsatser för olika tillsynsområden planerats, genomförts och utvärderats samlat vid en viss länsstyrelse och att länsstyrelserna fortsatt att satsa på särskilda tillsynsveckor, då tillsynsarbetet sätts i fokus.

7.4 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat en revisionsberättelse med reservation för Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Stockholms län och Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Reservationen för Länsstyrelsen i Kalmar län lämnades med anledning av att myndigheten 2017 hade överskridit den av regeringen beslutade anslagskrediten för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* med 23 000 kronor. Myndigheten hade därmed inte följt regleringen i 8 § anslagsförordningen (2011:223) om villkor för anslagskrediter. Ett överskridande ska vidare enligt föreskrifter till 6 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag alltid förklaras i årsredovisningen, vilket myndigheten inte hade gjort.

Reservationen för Länsstyrelsen i Stockholms län lämnades med anledning av att myndigheten hade överskridit den av regeringen beslutade anslagskrediten för anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* med 5 000 kronor, och därmed inte följt den ovan nämnda regleringen i anslagsförordningen. Inte heller Länsstyrelsen i Stockholms län hade förklarat överskridandet i årsredovisningen för 2017.

Reservationen för Länsstyrelsen i Västernorrlands län lämnades med anledning av att myndigheten hade lämnat sin årsredovisning för 2017 till regeringen den 26 februari 2018. Enligt 2 kap. 1 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag ska myndigheten senast den 22 februari lämna en årsredovisning till regeringen. Årsredovisningen lämnades således för sent och kunde därmed inte anses avlämnad i enlighet med förordningens villkor.

Regeringen har efter dialog med myndigheterna säkerställt att lämpliga åtgärder vidtas med anledning av Riksrevisionens reservationer.

7.5 Budgetförslag

7.5.1 5:1 Länsstyrelserna m.m.

Tabell 7.1 Anslagsutveckling 5:1 Länsstyrelserna m.m.

Tusental kronor

2017	Utfall	2 743 562	Anslags-sparande	53 307
2018	Anslag	2 989 666 ¹	Utgifts-prognos	2 988 990
2019	Förslag	3 081 691		
2020	Beräknat	3 163 542 ²		
2021	Beräknat	3 126 552 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 3 120 101 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 3 047 028 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för de 21 länsstyrelsernas förvaltningsutgifter samt för ersättningar till landsting och Gotlands kommun för de uppgifter som dessa övertagit från länsstyrelserna.

Anslaget får användas för regeringens behov av vissa mindre utvecklingsinsatser och visst europeiskt samarbete.

Anslaget får även användas för utgifter för den svenska offentliga medfinansieringen av tekniskt stöd i de territoriella programmen Nord, Sverige-Norge, Botnia-Atlantica, Norra Periferin samt delfinansiering av förvaltningsorganisationen för Laponiatjuottjudus.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 7.2 Offentligrättslig verksamhet**

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017	258 600	23 100	25 000	-2 000
Prognos 2018	239 300	22 700	25 600	-2 800
Budget 2019	240 100	23 300	25 800	-2 500

De avgiftsintäkter som disponeras utgörs bl.a. av intäkter från avgifter inom djur- och lantbruksområdet, avgifter för utbildningar inom miljöbalkens område och registreringsavgifter för jaktområden.

Tabell 7.3 Inkomstitlar 2017

Tusental kronor

Inkomstitel		
2537	Miljöskyddsavgift	167 498
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter	27 729
2714	Sanktionsavgifter m.m.	23 105
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter	16 812
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	4 121
	Övriga inkomster mot inkomstitel	19 144
Summa		258 409

Sammanlagt redovisades 2017 inkomster på 12 inkomstitlar. I tabell 7.3 redovisas de volymmässigt största inkomstitlarna.

Tabell 7.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017 (varav tjänsteexport)	406 900	406 700	200
Prognos 2018 (varav tjänsteexport)	428 000	435 500	-7 500
Budget 2019 (varav tjänsteexport)	436 800	437 500	-700

Uppdragsverksamheten avser till största delen resurssamordningen med anledning av den länsstyrelsegemensamma it-enhet som är placerad vid länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Regeringens överväganden**Tabell 7.5 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 5:1 Länsstyrelserna m.m.**

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	2 978 666	2 978 666	2 978 666
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	36 725	78 706	115 426
Beslut	42 300	81 836	7 835
Överföring till/från andra anslag	24 000	24 334	24 626
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 081 691	3 163 542	3 126 552

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget. ² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget sammanlagt ökas med 103 025 000 kronor 2019.

Anslaget ökas med 11 000 000 kronor med anledning av länsstyrelsernas arbete kopplat till säkerhetsskyddslagen (2018:585), som träder i kraft den 1 april 2019 (prop. 2017/18:89, bet. 2017/18:JuU21, rskr. 2017/18:289).

Vidare ökas anslaget med 5 000 000 kronor 2019 för att ansvariga länsstyrelser ska kunna fullgöra krav på tillsyn enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) i fråga om Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall.

Från och med den 1 augusti 2018 har Datainspektionen övertagit länsstyrelsernas uppgifter avseende tillståndsprövning och tillsyn av kameraövervakning på platser dit allmänheten har tillträde (prop. 2017/18:321, bet. 2017/18:JuU36, rskr. 2017/18:391). Anslaget minskas därför med 6 200 000 kronor fr.o.m. 2019.

Den nya spellagen som träder i kraft den 1 januari 2019 innebär att länsstyrelserna inte längre ska ha tillsynsuppgifter på området (prop. 2017/18:220, bet. 2017/18:KrU8, rskr. 2017/18:363). Anslaget minskas därför med 1 500 000 kronor fr.o.m. 2019.

Länsstyrelsernas handläggning av ärenden kopplade till den gemensamma jordbrukspolitiken kan inte upprätthållas med oförändrad anslagsnivå. Anslaget tillförs därför 34 000 000 kronor för 2019. Finansiering sker genom att anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella

näringsar, landsbygd och livsmedel minskas med motsvarande belopp.

Riksdagen har beslutat att vissa ändamål och verksamheter som avser uppgifter på djurskyddsområdet ska flyttas från utgiftsområde 4 Rättsväsendet till utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2016/17:100, bet. 2016/17:FiU21, rskr. 2016/17:350). Mot denna bakgrund ökas anslaget fr.o.m. 2019 med 24 000 000 kronor. Anslaget 1:1 *Polismyndigheten* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet minskas med motsvarande belopp.

Sammantaget bedöms de ovan nämnda anslagsförändringarna ge utrymme för en ökning av antalet anställda vid länsstyrelserna. De närmare personalpolitiska konsekvenserna är dock svåra att bedöma.

Regeringen föreslår att 3 081 691 000 kronor anvisas under anslaget 5:1 *Länsstyrelserna* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 3 163 542 000 kronor respektive 3 126 552 000 kronor.

8 Demokratipolitik och mänskliga rättigheter

8.1 Omfattning

Politikområdet omfattar Valmyndighetens, Justitiekanslerns och Datainspektionens verksamhet. Demokratipolitiken omfattar också arbetet för ett högt och mer jämlikt valdeltagande, ett breddat och jämlikt deltagande i de folkvalda församlingarna, stärkta möjligheter

till inflytande, insyn och delaktighet mellan valen, en ökad demokratisk medvetenhet, att värna demokratin mot antidemokratiska aktörer, samt att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat. Politikområdet omfattar därutöver samordning och utveckling av frågor om mänskliga rättigheter på nationell nivå, liksom statligt stöd till politiska partier.

8.2 Utgiftsutveckling

Tabell 8.1 Utgiftsutveckling inom Demokratipolitik och mänskliga rättigheter

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Demokratipolitik och mänskliga rättigheter</i>						
6:1 Allmänna val och demokrati	89	556	547	555	220	66
6:2 Justitiekanslern	44	50	50	50	51	51
6:3 Datainspektionen	55	85	84	94	96	97
6:4 Valmyndigheten	20	20	20	20	20	21
6:5 Stöd till politiska partier	172	167	171	169	169	169
Summa Demokratipolitik och mänskliga rättigheter	380	878	873	888	557	405
<i>Äldreanslag</i>						
2017 6:4 Svensk författningssamling	2					
Summa Äldreanslag	2					

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

8.3 Mål för demokratipolitiken

Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika (prop. 2017/18:1).

Resultatredovisning för politikområdet

I det följande görs en redovisning av utvecklingen i förhållande till målet för demokratipolitiken utifrån de inriktningar som angavs i skrivelsen En politik för en levande demokrati (skr. 2013/14:61). Inriktningarna är följande:

- ett högt och mer jämlikt valdeltagande,
- ett breddat och jämlikt deltagande i de folkvalda församlingarna,
- stärkta möjligheter till inflytande, insyn och delaktighet mellan valen,
- en ökad demokratisk medvetenhet, och
- att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Därutöver redovisas även resultat för inriktningen att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat.

8.4 Ny strategi för demokratipolitiken

Regeringen beslutade i juni 2018 om en ny strategi för demokratipolitiken (Ku2018/01406/D). I strategin redogörs det för styrkor och utmaningar för demokratin i Sverige. Tre prioriteringar för en stark och uthållig demokrati läggs fast: att främja deltagande och delaktighet i demokratin, att förankra demokratin med kunskap och stöd för dess principer samt att försvara demokratin mot antidemokratiska aktörer.

8.5 Resultatredovisning för ett högt och mer jämlikt valdeltagande

8.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Arbetet med ett högt och mer jämlikt valdeltagande bedöms utifrån:

- utvecklingen av valdeltagandet i det senaste allmänna valet, vilket inbegriper ett jämlikt deltagande mellan kvinnor och män,
- insatser för att främja ett högt och mer jämlikt valdeltagande, och
- insatser som syftar till att säkerställa att allmänna val genomförs på ett tillförlitligt och effektivt sätt.

8.5.2 Resultat

Valdeltagandet allmänna valen 2018

Den 9 september genomfördes val till riksdagen, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige. Valdeltagandet i riksdagsvalet uppgick till 87,2 procent av de röstberättigade, vilket innebär en ökning med 1,4 procentenheter jämfört med 2014 års val.

Insatser för högt och mer jämlikt valdeltagande

I arbetet för ett högt och mer jämlikt valdeltagande i de allmänna valen 2018 har flera åtgärder genomförts. Utgångspunkten i arbetet har varit att öka medvetenheten om rösträttens betydelse samt intresset för, och deltagandet i, valet 2018. Insatserna har främst riktats mot grupper av röstberättigade med lågt deltagande i tidigare val, såsom unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning samt mot socioekonomiskt svaga områden. Huvuddelen av resultatinformationen om valdeltagandeinsatserna kommer att utgöras av återrapportering från de myndigheter som fått i uppdrag att stimulera ett högt och mer jämlikt valdeltagande i valet 2018. Merparten av återrapporteringen från myndigheterna kommer att redovisas i budgetpropositionen för 2020. En fördjupad analys av valdeltagandet bland olika grupper av röstberättigade i valet 2018 kommer också att ingå i redovisningen i budgetproposition för 2020.

Politisk information i skolan

Politisk information i skolan är en del av skolans demokratiuppdrag. Det har dock varit otydligt hur politiska partier får medverka i utbildningen, vilket skapat en osäkerhet i hur politiska partier ska behandlas. Det har resulterat i att vissa skolor valt att inte bjuda in något parti alls.

Genom riksdagens ställningstagande till propositionen Politisk information i skolan (prop. 2017/18:17, bet. 2017/18:UbU6, rskr. 2017/18:42) har det i skollagen (2010:800) tydliggjorts hur politiska partier kan tas emot i skolan. Bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 2018. Statens skolverk samt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) har haft i uppdrag att uppdatera de stödmaterial de tillhandahåller i syfte att ge vägledning åt skolor som bjuder in politiska partier, bl.a. i samband med skolval.

Skolval 2018

Regeringen har under 2018 gett MUCF i uppdrag att genomföra skolval i samband med de allmänna valen 2018 (Ku2017/02544/LS). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast i april 2019. Skolvalet riktar sig till elever i gymnasieskolan och grundskolans årskurs 7–9. Skolval ger elever en konkret upplevelse av röstningsförfarandet. De resurser som tilldelades myndigheten under våren 2017 för förberedelser av genomförande av skolvalet har bl.a. använts till fördelning av medel till samarbetsorganisationer, marknadsföring av skolvalet och beställning av valsedlar (Ku2018/00483/D). MUCF har tilldelat Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd, Ung Media och Europeiska ungdomsparlamentet medel för att samarbeta kring det administrativa genomförandet av skolvalet. Organisationerna har bl.a. administrerat anmälningar från deltagande skolor och inrapportering av resultat samt ansvarat för drift av webbplatsen www.skolval2018.se.

Stöd till organisationer och kommuner

Regeringen har under 2018 även gett MUCF i uppdrag att fördela medel till organisationer inom det civila samhället och till kommuner som genomför verksamhet i syfte att öka valdeltagandet i de allmänna valen 2018 (Ku2017/02544/LS). Verksamheten ska inriktas mot befolkningsgrupper som röstar i mindre utsträckning än övriga röstberättigade och mot socioekonomiskt svaga områden med lågt valdeltagande i tidigare allmänna val. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast i april 2019. De resurser som tilldelats myndigheten under hösten 2017 för förberedelser av fördelning av stödet (Ku2017/02115/D) har bl.a. använts till att sprida information om uppdraget via myndighetens webbplats, egna sociala medier samt vid

interna och externa konferenser (Ku2018/00159/D). För att påskynda tilldelningen av medel tog MUCF emot ansökningar redan från november 2017.

Medel till riksdagspartierna för informationsinsatser

Under 2018 fördelades medel till riksdagspartierna för särskilda informationsinsatser inför de allmänna valen 2018 (Ku2017/02544/LS). Avsikten med medlen är att ge partierna ökade möjligheter att nå ut till grupper av röstberättigade med lågt deltagande i tidigare allmänna val. Partierna ska senast den 14 december 2018 lämna en redovisning av hur medlen har använts.

Regeringen har gett Mittuniversitetet i uppdrag att utvärdera användningen av de särskilda medlen inför de allmänna valen 2018 (Ku2018/00100/D). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast i april 2019.

Medel till myndigheten för statligt stöd till trossamfund för informationsinsatser

Regeringen har under 2018 gett Myndigheten för statligt stöd till trossamfund i uppdrag att stimulera trossamfundens arbete med informationsinsatser inför de allmänna valen 2018. Uppdraget innebar att informera om rösträttens betydelse och det praktiska röstningsförfarandet. Verksamheten skulle inriktas på grupper av röstberättigade med lågt deltagande i tidigare allmänna val. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast i april 2019.

Webbplats med lättläst valinformation

Regeringen har under 2018 gett Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) i uppdrag att driva webbplatsen "Alla väljare" – www.alla.se, med lättläst nyhetsinformation i samband med de allmänna valen 2018 (Ku2017/02544/LS). Syftet var att öka möjligheten för personer med lässvårigheter att tillgodogöra sig information och ta del av den politiska debatten under valåret 2018. MTM ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) i myndighetens årsredovisning för 2018.

Studie av valdeltagandet i de allmänna valen 2018

Regeringen gav i januari 2018 Statistiska centralbyrån i uppdrag att utföra en studie av valdeltagandets utveckling bland olika grupper av den

röstberättigade befolkningen i de allmänna valen 2018 och det svenska valdeltagandet i Europaparlamentsvalet 2019 (Ku2018/00101/D). En delredovisning om valdeltagandet i de allmänna valen 2018 ska lämnas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast i juni 2019 och en slutredovisning ska lämnas senast i juni 2020.

Valmyndigheten har förberett och genomfört allmänna val

Valmyndighetens arbete under 2017 har varit inriktat främst på:

- förberedelser inför allmänna valen 2018 och Europaparlamentsvalet 2019,
- genomförande av sametingsvalet 2017,
- utveckling av valadministrationens it-stöd inför valen 2018 och 2019,
- arbete till följd av ändringar i vallagen (2005:837) och andra författningar,
- utveckling av nytt it-stöd för valadministrationen och ny webbplats, val.se,
- stöd till kommunala folkomröstningar, och
- arbete till följd av regeringens beslut att Valmyndigheten sedan den 1 april 2016 har Skatteverket som värmyndighet.

Vidare har Valmyndigheten under 2017 genomfört säkerhetsanalyser, gjort en klassificering av informationstillgångar samt genomfört risk- och hotbildsanalys inför valen 2018. För att öka säkerheten inför valen 2018 har Valmyndigheten också samarbetat med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Säkerhetspolisen. Samarbetet har bestått i att lämna underlag till hotbildsanalys, delta i utbildningar av länsstyrelser och kommuner och att vara länk till regionala och lokala valmyndigheter. Vidare har Valmyndigheten deltagit i två utbildningar om valsäkerhet arrangerade av Försvarshögskolan.

2015 års vallagsutredning – snabbare omval och stärkt skydd för valhemligheten

Regeringen beslutade i oktober 2017 att överlämna propositionen Snabbare omval (prop. 2017/18:38) till riksdagen. Riksdagen beslutade i januari 2018 att anta förslagen till ändringar i bl.a. vallagen (bet. 2017/18:KU18, rskr.

2017/18:139). Ändringarna, som bl.a. innebär att omval ska hållas så snart som möjligt och senast tre månader från beslutet om omval, trädde i kraft den 1 mars 2018. Regeringen beslutade i augusti 2018 att överlämna propositionen Stärkt skydd för valhemligheten (prop. 2017/18:286) till riksdagen. Propositionen innehåller förslag till ändringar i vallagen som syftar till att stärka väljarnas skydd för valhemligheten i samband med röstning i val- och röstningslokalerna och att öka möjligheterna till personröstning. Förslagen i propositionen bygger delvis på förslag från 2011 års vallagskommitté (Ju 2011:13) och 2015 års vallagsutredning (Ju 2015:12).

8.6 Resultatredovisning för ett breddat och mer jämlikt deltagande i de folkvalda församlingarna

8.6.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Arbetet med ett breddat och mer jämlikt deltagande i de politiska församlingarna bedöms utifrån:

- representationen av olika delar av befolkningen inom de folkvalda församlingarna, vilket inbegriper ett jämlikt deltagande mellan kvinnor och män.

8.6.2 Resultat

Vissa samhällsgrupper är underrepresenterade i de folkvalda församlingarna

Som redovisades i budgetpropositionerna för 2016 och 2017 (utg.omr. 1 avsnitt 9.6 respektive 9.5) visar Statistiska centralbyråns studier (SCB 2016) att över tid har utvecklingen visat en förbättrad social representativitet i flera avseenden. Trots denna utveckling visar SCB:s studier att kvinnor, unga och utrikes födda är alltför underrepresenterade jämfört med den röstberättigade befolkningen i såväl riksdag som kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige efter 2014 års val. Även personer med funktionsnedsättning är underrepresenterade. Statistik över valda kandidater i samband med val till

riksdagen, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige 2018 finns ännu inte tillgänglig.

MUCF har haft uppdrag att 2014–2017 genomföra insatser i syfte att fler unga kvinnor och män ska ta på sig uppdrag som politiskt förtroendevalda. Uppdraget innefattade även insatser för att motverka att unga politiker väljer att lämna sina uppdrag i förtid (dnr U2014/03352/UC). Uppdraget slutredovisades i mars 2018 (U2018/01227/UF), se utgiftsområde 17 avsnitt 14.4.3.

8.7 Resultatredovisning för stärkta möjligheter till inflytande, insyn och delaktighet mellan valen

I detta avsnitt redovisas resultatet av de åtgärder som syftar till att stärka och utveckla individens möjligheter att delta i och påverka offentliga beslutsprocesser som utformar samhället och berör den egna vardagen.

8.7.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Arbetet med att stärka möjligheterna till inflytande, insyn och delaktighet mellan valen bedöms utifrån:

- omfattningen av medborgerligt engagemang i demokratiska processer och intresset för att engagera sig i och påverka samhällets utveckling, och
- tillämpningen av formella inflytandeformer, såsom medborgarförslag, folkinitiativ och medborgardialog.

8.7.2 Resultat

Medborgarnas engagemang, delaktighet och deltagande i demokratin och i demokratiska processer påverkas av olika faktorer och händelser i omvärlden. Deltagande och engagemang är t.ex. högre under valår än i perioderna mellan valen. Tydliga partipolitiska motsättningar och särskilda sakfrågor som får stor uppmärksamhet bidrar till att mobilisera deltagande och politisk aktivitet. Vid sidan av statliga insatser på området utförs ett viktigt arbete av organisationer i det civila samhället och av myndigheter

på olika nivåer. Statliga insatser utgör en av flera faktorer som påverkar medborgarnas deltagande och delaktighet i demokratin och behöver därför ses i ett större sammanhang. I detta avsnitt redovisas endast resultatet av statliga insatser.

Befolkningens deltagande och delaktighet i demokratin har följts upp

För att öka kunskapen och förbättra uppföljningen av demokratipolitiken har Göteborgs universitet sedan 2015 haft i uppdrag att ta fram indikatorer om befolkningens deltagande och delaktighet i demokratin mellan valen (Ku2015/02716/D, Ku2016/02626/LS). Uppdraget genomförs av SOM-institutet och indikatorerna grundar sig på frågor som institutet under flera decennier årligen har ställt i intervjuundersökningar till svenska folket. Uppdraget redovisades den 31 maj 2018 (Ku2018/01278/D). I rapporten redovisas uppgifter från 2017 som visar att 61 procent av den vuxna befolkningen är mycket eller ganska intresserade av politik. Det politiska intresset i Sverige ligger därmed kvar på nästan samma höga nivå som under de tre föregående åren. En större andel män än kvinnor uppger att de är intresserade av politik, 67 procent jämfört med 56 procent. Intresset för politik är också större i storstäderna (70 procent) jämfört med på landsbygden (57 procent). Intresset för politik ökar med stigande ålder. I åldersgruppen 16–29 år är 50 procent intresserade av politik jämfört med 71 procent i åldersgruppen 65–85 år.

Enligt rapporten anser 25 procent av den vuxna befolkningen att de har goda eller mycket goda möjligheter att påverka beslut på kommunal nivå och 21 procent på nationell nivå (tabell 8.2). Det är endast fem procent av befolkningen som anser att de har mycket eller ganska goda möjligheter att påverka beslut som fattas på EU-nivå. Andelen som upplever att de kan påverka politiska beslut har ökat sedan slutet av 1990-talet när mätningarna inleddes. Det råder inga betydande skillnader mellan män och kvinnor när det gäller den bedömda möjligheten att kunna påverka politiska beslut. Andelen som anser att de har möjlighet att påverka politiska beslut är högre bland personer med hög utbildning jämfört med personer med låg utbildning.

Tabell 8.2 Möjligheter att påverka politiska beslut i EU, Sverige och i den egna kommunen, 2000–2017*Andel i befolkningen (procent), 16–85 år, som svarar att de har mycket eller ganska goda möjligheter att påverka beslut*

Utgiftsområde		2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Goda möjligheter påverka beslut i EU	Kvinnor	3	3	5	5	6	5	5	6
	Män	2	2	3	3	6	4	4	3
	Totalt	2	2	3	4	6	5	5	5
Goda möjligheter påverka beslut i Sverige	Kvinnor	7	10	15	18	23	20	18	19
	Män	10	14	17	19	24	19	20	22
	Totalt	9	12	15	19	24	19	19	21
Goda möjligheter påverka beslut i den egna kommunen	Kvinnor	14	16	23	23	27	25	25	24
	Män	18	20	23	25	30	26	26	26
	Totalt	17	18	23	24	28	26	25	25

Källa: Göteborgs universitet, SOM-institutet 2018.

Lokala resurscenter har stärkt individers demokratiska delaktighet

I många socioekonomiskt utsatta stadsdelar och bostadsområden finns problem med att delar av befolkningen inte deltar i, eller känner sig delaktiga i demokratin. Regeringen beslutade därför 2015 om en satsning på Lokala resurscenter för demokratisk delaktighet (Ku2015/01964/D). Under 2017 har verksamhet med Lokala resurscenter drivits i sju av landets mest socioekonomiskt utsatta områden. MUCF konstaterar i en uppföljning att de lokala resurscentren bland annat bidragit till bättre relationer och dialog mellan lokalbor och beslutsfattare, till ökad aktivitet och engagemang i demokratin samt till ett närmare samarbete mellan föreningar, kommuner och lokalt förtroendevalda (Ku2018/01263/D).

Den nya myndigheten Delegationen mot segregation inrättades i januari 2018 (se vidare utg.omr. 13, avsnitt Åtgärder mot segregation). Den 28 juni 2018 beslutade regeringen en långsiktig strategi för att minska och motverka segregation (2018–2028) (Ku2018/01462/D). Ett av delmålen i strategin är att öka den demokratiska delaktigheten i områden med socioekonomiska utmaningar.

Regeringen beslutade i mars 2018 förordningen (2018:119) om statsbidrag till ideella föreningar och stiftelser för att minska och motverka segregation där medel bl.a. fördelas till åtgärder för demokratisk delaktighet.

Medborgardialog i frågor som rör flyktingmottagande och integration

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har under 2016 och 2017 beviljats medel för ett projekt som syftar till att stärka kommuner i att föra medborgardialog i frågor som rör flyktingmottagande och integration (Ku2016/02241/D, Ku2017/01240/D). SKL har tagit fram ett utbildningskoncept för kommuner och landsting. Genom workshoppar och seminarier har SKL hittills utbildat förtroendevalda och tjänstemän från 167 kommuner och 12 landsting (Ku2018/00768/D).

Det europeiska medborgarinitiativet för ökat medborgardeltagande

Sedan 2012 har EU-medborgare möjlighet att genom ett s.k. medborgarinitiativ uppmana Europeiska kommissionen att, inom ramen för dess befogenheter, lägga fram ett lagförslag. För att ett medborgarinitiativ ska gå vidare krävs stöd från minst en miljon medborgare fördelade på minst sju av EU:s medlemsstater.

Under 2017 har två medborgarinitiativ lämnats in för granskning till Valmyndigheten, varav det ena uppfyllde kravet om en miljon underskrifter. Ett initiativ om förbud mot ämnet glyfosat och översyn av godkännandeförfarandet för bekämpningsmedel inom EU överlämnades till Europeiska kommissionen, som i december 2017 aviserade att den allmänna livsmedelslagstiftningen (förordning (EG) nr 178/2002) ses över.

I september 2017 presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning om det europeiska medborgarinitiativet. Förslaget syftar till att göra förordningen mer tillgänglig och användarvänlig.

8.8 Resultatredovisning för en ökad demokratisk medvetenhet

I detta avsnitt redovisas resultatet av de åtgärder som syftar till att stärka medvetenheten om och stödet för demokratins grundläggande principer.

8.8.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Att öka den demokratiska medvetenheten handlar om ett arbete för att på olika arenor stärka demokratins fundament i form av befolkningens stöd för och kunskap om styrelseskicket, de demokratiska värderingarna samt demokratins beslutsformer. Insatser för att stärka den demokratiska medvetenheten kan bidra till en ökad demokratisk delaktighet bland medborgarna, till ett stärkt demokratiskt samtal, till att förebygga polarisering mellan olika grupper i samhället samt till att motverka rasism, radikalisering och rekrytering till våldsbejakande extremism.

Arbetet med ökad demokratisk medvetenhet bedöms utifrån:

- befolkningens stöd för och kunskap om demokratin som styrelseskick samt dess grundläggande värderingar,
- befolkningens bedömning av demokratins sätt att fungera, och
- förtroendet för demokratin i allmänhet och för demokratins institutioner, såsom regering, riksdag och EU:s institutioner.

8.8.2 Resultat

Demokratiska värderingar liksom kunskap om det demokratiska styrelseskicket och förtroende för demokratins institutioner påverkas av en rad faktorer och inte minst av händelser i omvärlden, såväl nationellt som internationellt. Kriser och politiska affärer av olika slag kan exempelvis minska förtroendet för demokratin och dess

institutioner. Samtidigt kan hot mot säkerheten såsom terrorism bidra till att öka uppslutningen kring demokratin och dess institutioner. Vid sidan av regeringens insatser för att öka den demokratiska medvetenheten utförs även arbete av organisationer i det civila samhället och av myndigheter på olika nivåer. Statliga insatser på området behöver ses i ett större sammanhang och utgör en av flera faktorer som påverkar den demokratiska medvetenheten i befolkningen. I detta avsnitt redovisas endast resultatet av statliga insatser.

Den demokratiska medvetenheten har följts upp

För att öka kunskapen och förbättra uppföljningen av demokratipolitiken har regeringen gett Göteborgs universitet i uppdrag att ta fram och redovisa indikatorer som belyser hur demokratins tillstånd i Sverige utvecklas över tid. Uppdraget genomfördes av SOM-institutet. Mer om uppdraget redovisas i avsnitt 8.7.2. Redovisningen visar att en majoritet av befolkningen i åldern 16–85 år är ganska eller mycket nöjd med hur demokratin fungerar i Sverige. Andelen nöjda har ökat med 5 procentenheter mellan 2016 och 2017. År 2017 var andelen som är nöjda med demokratin 76 procent. Rapporten visar att lågutbildade är mindre nöjda med demokratin än högutbildade och att personer bosatta på landsbygden och i mindre tätorter är mindre nöjda än personer bosatta i andra typer av regioner. Även om andelen som är nöjda med demokratin var något mindre bland män än bland kvinnor var skillnaden mellan könen relativt liten. Andelen av befolkningen som har ett mycket eller ganska stort förtroende för riksdagen var 32 procent 2017. Motsvarande andel som har förtroende för regeringen var 39 procent och för kommunstyrelserna 24 procent. Förtroende för riksdagen och regeringen är lägre bland personer med låg utbildning än bland personer med hög utbildning och lägre bland personer bosatta på landsbygden och i mindre tätorter än bland personer bosatta i storstäderna. När det gäller synen på hur demokratin fungerar i EU ökade andelen av befolkningen som är mycket eller ganska nöjd relativt tydligt mellan 2016 och 2017 och andelen nöjda uppgick år 2017 till 53 procent. Sedan millennieskiftet har andelen som svarar att de är nöjda med demokratin i EU ökat. Andelen som var nöjda

med hur demokratin i EU fungerar är större bland kvinnor än män. Andelen i befolkningen som har mycket eller ganska stort förtroende för Europeiska kommissionen respektive Europaparlamentet var under 2017 i båda fallen 21

procent en ökning i förhållande till 2016. Se vidare utgiftsområde 1 anslag 9:1, *Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information*.

Tabell 8.3 Förtroende för demokratiska institutioner 1990–2017

Andel i befolkningen (procent), 16–85 år, som svarar att de har mycket eller ganska stort förtroende

	1990	1995	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Riksdagen	25	28	27	23	44	35	40	29	29	32
Regeringen	21	26	27	21	52	39	47	32	31	39
Kommunstyrelserna	X	X	20	17	26	19	26	20	21	24
De politiska partierna	X	X	12	11	26	17	23	16	16	17
Europaparlamentet	X	X	9	10	19	17	23	16	16	21
EU-kommissionen	X	X	8	10	21	17	22	17	16	21

Källa: Göteborgs universitet, SOM-institutet, 2018. Kommentar: X = uppgift saknas

Forum för levande historia har arbetat för ökad demokratisk medvetenhet

Genom att informera och utbilda om historiska skeenden, som Förintelsen, bidrar Forum för levande historia (utg.omr. 17) till en demokratisk medvetenhet och till insikter om vår samtid. Myndigheten har under 2017 genomfört utställningar, workshoppar och lärarfortbildningar om demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter. Under 2017 deltog 1 000 lärare i de 25 seminarier som myndigheten genomförde runt om i landet. Syftet med seminarierna är att öka lärarnas förmåga att arbeta med frågor om demokrati, tolerans och värdegrund i klassrummet. För att nå en stor spridning i landet samverkar myndigheten med en mängd lokala aktörer. Under 2017 har myndighetens åtta olika utställningar visats på 59 platser och beräknas haft cirka 248 000 besökare. I anslutning till utställningarna har myndigheten utbildat lokala pedagoger som i sin tur har kunnat hålla arbetsseminarier om utställningarna med sina elever. Under 2017 deltog 12 100 elever i sådana interaktiva arbetsseminarier utformade av myndigheten. För att kunna fokusera sina resurser har myndigheten de senaste åren valt ut regioner de fokuserar på. Under 2017 var Skåne en sådan region. Utvecklandet och spridningen av digitala undervisningsmaterial genom myndighetens webbplats är en viktig del av verksamheten. Myndigheten erbjuder ett omfattande faktamaterial, övningar, filmer, poddar och utbildningar via sin webbplats. Webbplatsen hade under året 540 000 besökare, vilket var en

fortsatt ökning jämfört med tidigare år (Ku2018/00337/D). Myndigheten fick information om över 200 aktiviteter som arrangerades på 102 orter på Förintelsens minnesdag den 27 januari 2017.

Demokratisk medvetenhet bland EU:s medborgare har främjats

För att främja demokratisk delaktighet bland EU:s medborgare finns EU-programmet: Ett Europa för medborgarna 2014–2020. Programmet ska också stimulera till reflektion om EU:s historia och framtid, samt visa den mångfald som finns i EU. MUCF är svensk kontaktpunkt för programmet. Europeiska kommissionens myndighet (EACEA) beviljade under 2017 medel till fyra projekt med svenskt huvudmannskap inom programområdet Demokratisk delaktighet och engagemang: två som gällde vänortssamarbete, ett som gällde samarbete inom nätverk av städer och ett projekt med aktörer ur det civila samhället. Det är fler än 2016.

MUCF har under 2017 genomfört 18 aktiviteter/informationsinsatser, där sammanlagt 623 deltagare har nåtts av information kring Europa för medborgarna.

Den europeiska kommissionens halvtidsutvärdering för programmet 2014–2020 visar på goda resultat inom programmets båda områden.

8.9 Resultatredovisning för arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism

I detta avsnitt redovisas resultatet av de åtgärder som regeringen har vidtagit i syfte att utveckla arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Rättsväsendets åtgärder mot våldsbejakande extremism och terrorism beskrivs inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Inom ramen för regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation (2018–2028) är åtgärder för att stärka demokratin ett av de områden som programmet särskilt har fokuserat på.

8.9.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Målsättningen med regeringens åtgärder är att göra demokratin mer motståndskraftig mot våldsbejakande extremism. För att uppnå målet har regeringen vidtagit insatser för att främja demokratiska värderingar och förebygga anti-demokratiskt beteende. Åtgärder redovisas nedan.

Under utgiftsområde 4 Rättsväsendet redovisas omfattningen av våldsbejakande extremism i Sverige samt insatser för att förebygga inträde i våldsbejakande extremism och insatser för att underlätta utträde ur våldsbejakande extremism.

8.9.2 Resultat

Insatser för att förebygga våldsbejakande extremism

I december 2017 avslutades uppdraget för den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Ju 2014:18) och från den 1 januari 2018 inrättade regeringen ett Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet (Brå). Samordnarens slutbetänkande (SOU 2017:110) innehåller en sammanställning över hur arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism har utvecklats under de tre och ett halvt år som samordnaren har arbetat. Samordnaren har drivit på utvecklingen av det förebyggande arbetet hos myndigheter och i kommuner, utbildat personal från Sveriges 290 kommuner, sökt samarbete

med det civila samhället och lagt en grund för det fortsatta arbetet.

I oktober 2017 presenterade Göteborgs universitet (Segerstedtinstitutet), på uppdrag av Sveriges kommuner och landsting (SKL), en rapport om kommunernas handlingsplaner mot våldsbejakande extremism. Enligt rapporten hade få kommuner baserat sina handlingsplaner på lokala lägesbilder. På uppdrag av den nationella samordnaren har Rädda Barnen sedan februari 2017 drivit en nationell stödtelefon dit bl.a. anhöriga, kommuner och organisationer kunde vända sig för att få information, råd och stöd (s.k. orostelefon om radikalisering). Majoriteten av samtalen till orostelefonen har kommit från yrkesverksamma, t.ex. inom kommuner. Regeringens uppdrag till Rädda Barnen upphörde den 1 juni 2018. Sedan april 2018 erbjuder Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet (Brå) behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om våldsbejakande extremism (se vidare under utg.omr. 4 Rättsväsendet).

För att ge stöd till barn och unga i riskzonen samt underlätta utträde ur våldsbejakande extremistiska miljöer har Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen tagit fram ett stöd till socialtjänstens arbete med återvändare och andra personer som är involverade i våldsbejakande extremistiska miljöer. Myndigheten har även vidareutvecklat stödet till socialtjänstens arbete med barn och unga och gjort en behovsanpassning av stödmaterialet så att det enkelt ska kunna användas i socialtjänstens dagliga arbete. Genom uppdragen har socialtjänsten tillgång till kunskapsstöd när det gäller regelverk, ansvarsfördelning, lagstiftning och samverkan i frågor om våldsbejakande extremism. Även Statens institutionsstyrelse (SiS) har utvecklat stöd till sin personal i frågor om våldsbejakande extremism bl. a en webbutbildning som i första hand riktar sig till medarbetare inom SiS ungdomsvård (se vidare under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg). Inom Kriminalvården har en rad åtgärder vidtagits. Bland annat har all klientnära personal fått information om våldsbejakande extremism och utbildningsmaterial har utvecklats och genomförts i bl.a. myndighetens grundutbildning. Myndigheten har också utvecklat ett samtalsstöd för psykologer i deras dialog med ungdomar där det finns oro för våldsbejakande extremism.

Internet och sociala medier utgör viktiga verktyg för de olika extremistmiljöerna i exempelvis spridning av propaganda och uppmaningar till våld. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har i kartläggningar och analyser av våldsbejakande extremistisk propaganda bidragit till ökad kunskap om propagandans innehåll och spridning.

Arbetet med att främja demokratiska värderingar hos barn och unga

Det förebyggande arbetet som riktas till barn och ungdomar ska främja demokratiska värderingar och förebygga antidemokratiskt beteende, som t.ex. rasism, diskriminering, hot och hat. För att öka kunskapen om barnens egna erfarenheter av våldsbejakande extremism har regeringen givit Barnombudsmannen i uppdrag att dels tala med barn som direkt eller indirekt är berörda, dels sammanställa aktuell forskning på området (Ku2016/02294/D). Barnombudsmannen överlämnade i januari 2018 delrapporten Barns och ungas erfarenheter av våldsbejakande islamistisk extremism, med röster från barn och unga som på olika sätt har erfarenheter och upplevelser av sådan extremism. Barnen beskriver en utsatthet som beror på våld, kriminalitet och svåra familjeförhållanden samt en uppgivenhet inför framtiden. I maj 2018 överlämnades slutrapporten. Under 2016–2018 har Göteborgs universitet ett särskilt uppdrag att utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, inklusive rasism och främlingsfientlighet, i skolorna, inklusive stöd till lärare, fritidspersonal och socialarbetare. Kurser har bl.a. genomförts om att bemöta extremistiska miljöer samt för att förbereda lärare inför studieresor till Förintelsens minnesplatser.

Stöd till det civila samhället och trossamfunden för att värna demokratin

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har sedan 2012 fördelat medel till det civila samhällets organisationer för att stödja förebyggande insatser mot våldsbejakande extremism enligt förordning (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin. Under 2017 fördelade MUCF totalt 13,8 miljoner kronor till 27 organisationer. Av dessa 27 organisationer arbetar samtliga med att förebygga att antidemokratiska beteenden utvecklas, 26 med att förebygga att individer radikaliserar och ansluter sig till våldsbejakande

extremistmiljöer och nio med att stödja individer som avser att lämna extremistmiljöer.

Under 2017 fick MUCF i uppdrag att ta fram en vägledning om hur kommuner och det civila samhällets organisationer kan samverka för att förebygga våldsbejakande extremism. I september 2017 överlämnade MUCF Knäck koden! – en vägledning för hur kommuner och civilsamhälle kan arbeta tillsammans mot våldsbejakande extremism. Den bygger på etablerade riktlinjer när det gäller samverkan inom politiken för det civila samhället och utgår bl.a. från Europarådets material Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen. Vägledningen har översatts till engelska för att kunna spridas i det internationella kunskaps- och erfarenhetsutbytet som Sverige deltar i, främst inom EU.

Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) har haft i uppdrag att utvidga och fördjupa dialogen med trossamfunden i syfte att stimulera arbetet med demokrati och demokratisk medvetenhet inklusive jämställdhet (Ku2016/02761/LS)). Uppdraget redovisades i juni 2018 (Ku2018/01295/D). Myndigheten har genomfört ett ledarskapsprogram för unga ledare inom trossamfunden och ett ledarskaps- och mentorskapsprogram för kvinnor inom trossamfunden. Myndigheten har även stöttat andra aktörers befintliga arbete mot våldsbejakande extremism bl.a. den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och myndigheten har gemensamt tagit fram en kunskapsöversikt om Muslimska brödrskapet, inom ramen för regeringens uppdrag till FOI att kartlägga och analysera våldsbejakande extremistisk propaganda (dnr Ku2016/01373/D och Ku2016/01622/LS).

Utgångspunkter för statsbidrag

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening att det bör utvecklas metoder och redskap för kommuner för att identifiera samfund och organisationer som inte bör få stöd från det allmänna eftersom de inte lever upp till grundläggande demokratiska värderingar (bet. 2015/16:KU4 punkt 5, rskr. 2015/16:137). Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen som sin mening att regeringen ska utarbeta en strategi för att säkerställa att verksamheter eller åtgärder som riskerar att stödja radikalisering, våldsbejakande extremism eller terrorism inte

tilldelas statliga eller kommunala medel (bet. 2016/17:KU23 punkt 5, rskr. 2016/17:294). I mars 2018 överlämnade Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund betänkandet Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige (SOU 2018:18). Betänkandet är remitterat. Regeringen tillsatte vidare i mars 2018 en utredning som ser över demokrativillkoren i statsbidragsförordningar (dir. 2018:19). I uppdraget ingår inte att föreskriva på vilka grunder en kommun ska bevilja bidrag till det civila samhället, mot bakgrund av den kommunala självstyrelsen. Däremot har utredaren i uppdrag att bl.a. möta representanter för kommunsektorn och ta fram stödmaterial som kan användas både av statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter som hanterar bidragsgivning. Tillkännagivandena är inte slutbehandlade.

Värderingsbaserat arbete mot bristande jämställdhet, homofobi och hedersförtryck

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening att regeringen bör överväga ytterligare satsningar på ett värderingsbaserat arbete mot bristande jämställdhet, homofobi och hedersförtryck (bet. 2016/17:KU23 punkt 11, rskr. 2016/17:294). Jämställdhetsmyndigheten ska från och med 2018 enligt sin instruktion främja utvecklingen av förebyggande insatser mot bland annat hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott omfattar ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot människor som uppfattas bryta mot samhällets normer när det gäller till exempel sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Regeringen har beslutat om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 (skr. 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid). Strategin omfattar även hbtq-personers utsatthet för våld i nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. I mars 2018 redovisade Länsstyrelsen i Östergötlands län uppdraget att ansvara för ett nationellt kompetens-team med tillhörande stödtelefon för att samordna och stödja arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttryck (Årsrapport 2017. Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2017). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

8.10 Resultatredovisning för arbetet med att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat

I detta avsnitt redovisas resultatet av de åtgärder som regeringen vidtagit i syfte att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat.

8.10.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Arbetet för att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat bedöms utifrån:

- omfattning och konsekvenser av hot, våld och trakasserier mot centrala aktörer i det demokratiska samtalet som t.ex. förtroendevalda, journalister och konstnärer, och
- insatser för att värna det demokratiska samtalet med inriktning på att förebygga förtroendevaldas, journalisters och konstnärers utsatthet för hot och hat.

8.10.2 Resultat

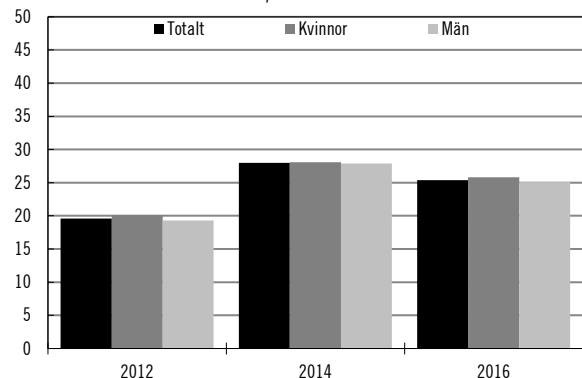
Regeringen beslutade i juli 2017 om handlingsplanen Till det fria ordets försvar – åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer (Ku2017/01675/D). Nedan redovisas de insatser som avser ökad kunskap på området och stöd till dem som utsätts.

Förtroendevaldas utsatthet har ökat

Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport Politikernas trygghetsundersökning (PTU) 2017 (Ku2017/02388/D) som genomförs på uppdrag av regeringen visar att var fjärde förtroendevald utsattes för trakasserier, hot eller våld under mellanvalsåret 2016. Resultatet visar på en ökning i utsatthetens omfattning. Under mellanvalsåret 2012 hade var femte förtroendevald utsatts för trakasserier, hot eller våld.

Diagram 8.1 Trakasserier, hot eller våld mot förtroendevalda

Andel utsatta förtroendevalda i procent

Brottsförebyggande rådet, Politikernas trygghetsundersökning för åren 2012, 2014 och 2016.

Resultatet visar också att utsatthet eller oro för att utsättas påverkar de förtroendevalda negativt. Av samtliga förtroendevalda har nästan var fjärde påverkats i sitt uppdrag, antingen till överväganden eller till faktiska handlingar. Vanligast är att man har undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga. Nästan en tredjedel av de utsatta förtroendevalda uppfattade att förövaren tillhörde en politisk extremistgrupp. Ungefär var fjärde uppfattade att förövaren kom från högerextremistiskt håll. Det är inte heller ovanligt att förövaren finns inom den egna yrkesgruppen. För 16 procent av fallen är det en annan förtroendevald som tillskrivs händelserna.

Enligt en fördjupad analys (Kortanalys 4/2018) av Brå har kvinnor marginellt större risk än män att utsättas som politiker. Även yngre och personer med utländsk bakgrund löper större risk att utsättas. Dessa grupper är även underrepresenterade inom politiken.

Kunskap om hot och hat mot förtroendevalda lägger grunden för medvetandehöjande insatser och ett effektivt arbete på området. Brottsförebyggande rådet fick i juni 2018 i uppdrag att genomföra Politikernas trygghetsundersökning för valåret 2018 (Ku2018/01403/D). Kartläggningen ska redovisas senast den 6 november 2019.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har fått ett utökat uppdrag att kartlägga och analysera förekomsten av hot och hat som riktas mot politiker och journalister (Ju2018/01289/KRIM). FOI och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) visar i rapporten Digitalt hat – Hat och hot mot kommunpolitiker, att ca 20 procent av alla de undersökta kommentarerna i öppna diskussionsforum och så kallade alternativa medier som handlade om

en kommunstyrelseordförande innehöll någon form av hat, hot eller kränkningar. De kvinnliga kommunpolitikerna är mer utsatta än de manliga kommunpolitikerna i undersökningen.

Förstärkt stöd åt förtroendevalda inför valåret

Regeringen har under 2016–2017 beviljat SKL medel för att stödja och utveckla kommuners och landstings systematiska arbete med att förebygga och hantera hot mot förtroendevalda. I april 2018 inkom SKL med en rapport (Ku2018/00769/D) som bl.a. beskriver att SKL har erbjudit alla kommuner och landsting lokala utbildningsinsatser. Hitills har SKL genomfört insatser i 87 kommuner och landsting, med ca. 4 000 deltagande förtroendevalda. SKL har även erbjudit ett utvecklingsnätverk i vilket åtta kommuner respektive fyra landsting deltagit. Syftet med nätverket har varit att systematisera det lokala arbetet genom att bl.a. besluta om riktlinjer, tydliggöra ansvar, ta fram utbildningar samt lokala rutiner och checklistor. I november 2017 beslutade regeringen om förlängd och förstärkt finansiering av projektet inför valåret 2018 (Ku2017/02467/D).

Säkerhetspolisen i samverkan med Polismyndigheten och andra myndigheter utkom 2018 med en uppdaterad version av handboken Personlig säkerhet (2018). Den innehåller råd och stöd till politiskt aktiva, men kan också användas av andra yrkesgrupper. I handboken Personlig säkerhet ges exempel på förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder som kan användas för att förhindra eller avstyra hotfulla situationer om de skulle uppstå.

Stöd åt journalister och konstnärer

Göteborgs universitets rapport Journalisternas trygghetsundersökning (Ku2017/01998/D) visar att ungefär var fjärde journalist utsattes för hot, våld, eller trakasserier 2016. Ungefär var fjärde utsatt journalist har undvikit att bevaka ett visst ämne eller fråga och var fjärde har någon gång funderat på att lämna journalistiken.

Linnéuniversitetet fick i juni 2017 i uppdrag att identifiera, utveckla och genomföra kompetens- och kapacitetshöjande insatser riktade till journalister och redaktioner för att förebygga och hantera utsatthet för hot och hat.

I april 2018 lanserade Medieinstitutet Fojo vid universitetet ”Demokratijouren” som innehåller en webbaserad kunskapsbank. Universitetet har genom Medieinstitutet Fojo inkommit med en delrapport (Ku2018/00794/D). I juni 2018 förstärkte regeringen Linnéuniversitetets uppdrag (Ku2018/01405/D). Förstärkningen avser den fortsatta utvecklingen av bl.a. riktat stöd till särskilt utsatta målgrupper, utbildningar, nätverk och mötesplatser, samt stärkt samverkan med berörda aktörer.

Konstnärsnämnden har sedan 2017 haft ett särskilt uppdrag att utveckla stöd till konstnärer som utsätts för hot, våld och trakasserier. I juli 2017 förstärktes uppdraget (Ku2017/01673/D). Myndigheten har bl.a. lanserat en webbguide (Ku2018/00643/D), se även utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, avsnitt 7 Kulturskaparnas villkor.

Stöd åt det civila samhället

Rapporten Det demokratiska samtalet 2017 (Ku2018/01279/D) som SOM-institutet tar fram på uppdrag av regeringen visar att 19 procent av dem som uttryckt en åsikt i en samhällsfråga minst någon gång i veckan i offentliga sammanhang har utsatts för hot, trakasserier eller våld under det senaste året. Av de som uttrycker åsikter i samhällsfrågor minst en gång i veckan på internet och i sociala medier uppger 36 procent att de utsatts för hot, trakasserier eller våld det senaste året medan motsvarande uppgift för de som uttryckt en åsikt minst en gång i veckan i samband med ett engagemang i en förening eller annan ideell organisation är 9 procent. Resultatet speglar situationen för vanliga medlemmar aktiva i hela föreningslivets bredd.

MUCF har fått i uppgift att fördela medel till det civila samhällets organisationer enligt förordningen (2018:32) om statsbidrag för insatser som motverkar hot och hat i det offentliga samtalet (Ku2018/00097/RS). Syftet med förordningen är att stödja projekt som dels minskar förekomsten av hot och hat i det offentliga samtalet, dels stärker utsatta opinionsbildare.

8.11 Resultatredovisning för Justitiekanslern och Datainspektionen

8.11.1 Mål för Justitiekanslern och Datainspektionen

Justitiekanslern har som mål att vaka över tryck- och yttrandefriheten samt värna integriteten och rättssäkerheten i den offentliga verksamheten. Myndigheten ska med hög kvalitet och effektivitet bevaka statens rätt. Justitiekanslern ska medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet.

Datainspektionen har som mål att upptäcka och förebygga hot mot den personliga integriteten. Verksamheten ska främst inriktas mot områden som bedöms vara särskilt känsliga ur ett integritetsperspektiv, nya företeelser och användningsområden av teknik samt områden där risken för missbruk eller felaktig användning bedöms vara särskilt stor.

En samlad resultatbedömning görs för Justitiekanslern respektive Datainspektionen utifrån hur väl de har uppfyllt de uppgifter som åligger dem.

8.11.2 Resultat

Justitiekanslerns verksamhet

Antalet inkomna ärenden till Justitiekanslern uppgick 2017 till närmare 12 700, vilket är den högsta siffran hittills och motsvarar en ökning med knappt 5 000 ärenden jämfört med föregående år. Nedbrutet på olika ärendeslag var det främst skadeståndsanspråken som stod för ökningen. Drygt 6 200 ärenden registrerades under året som en direkt följd av Svea hovrätts dom i april avseende nivå på ersättningen till personer som tidigare varit registrerade i uppgiftssamlingen Kringresande. Under året avgjordes 11 600 ärenden vilket är drygt 4 300 fler jämfört med föregående år. Ökningen avsåg även här främst skadeståndsanspråk med anledning av uppgiftssamlingen Kringresande.

Till följd av ökningen av antalet inkomna ärenden ökade även den utgående ärendebalansen inom myndigheten. Trots detta uppnåddes i allt väsentligt de mål för handläggningstider som myndigheten har satt upp.

Under 2017 handlade myndigheten drygt 1 100 tillsynsärenden. Antalet inkomna tillsynsärenden ökade med cirka 5 procent jämfört med 2016.

Justitiekanslern har under 2017 genomfört fem inspektioner. Dessa skedde vid Halmstads tingsrätt, Länsstyrelsen i Hallands län, Göteborgs åklagarkammare, Polismyndigheten (lokalpolisområde Sollentuna) och Kronofogdemyndighetens enhet för betalningsföreläggande, kontoret i Visby. Det allmänna intrycket från inspektionerna var att de inspekterade verksamheterna fungerade väl eller mycket väl. Justitiekanslern påpekade emellertid vissa brister. I fyra av ärenden kritiserades dessutom berörda myndigheter i vissa hänseenden. Kritiken avsåg inaktivitet i handläggningen och brister i hanteringen av allmänna handlingar, bristande diarieföring samt att lagstadgade skyndsamhetskrav inte upprätthållits.

Arbetet med att värna tryck- och yttrandefriheten har främst skett genom att pröva inkomna anmälningar om brott mot tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Antalet inkomna ärenden på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området har under 2017 ökat med knappt 12 procent jämfört med 2016. I likhet med tidigare år har en stor del av de inkomna anmälningarna avsett publiceringar som inte har omfattats av grundlagskydd. Det gäller ofta uttalanden på hemsidor och bloggar där webbplatsen inte omfattats av den så kallade databasregeln i 1 kap. 9 § YGL. Ärendena ska då hanteras av allmän åklagare och inte av Justitiekanslern.

Under 2017 inkom cirka 9 000 skadeståndsärenden till Justitiekanslern, vilket är en ökning med cirka 160 procent jämfört med 2016. Totalt avsåg ca 80 procent ersättningsanspråk enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder. Myndigheten avgjorde cirka 1 700 sådana ärenden under 2017. Ersättning beviljades helt eller delvis i cirka 90 procent av fallen.

Antalet inkomna ärenden om rättshjälp minskade under 2017 och uppgick till cirka 1 800 ärenden. Justitiekanslern har under året överklagat beslut i 24 rättshjälpsärenden.

Förstärkning av den extraordinära tillsynen

Med den ramhöjning motsvarande 7 miljoner kronor som Justitiekanslern tilldelades genom budgetpropositionen för 2017 har myndigheten

förstärkt den extraordinära tillsynen bl.a. över Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Kriminalvården. Att organisera och planera samt genomföra den utökade tillsynen har utgjort en central del av myndighetens arbete under 2017. Tillsynsverksamheten har intensifierats genom att antalet initiativärenden mer än fördubblades jämfört med föregående år, från sex till 15 ärenden. Initiativen avsåg bland annat Polismyndigheten och Kriminalvården. Justitiekanslern räknar med att den utökade tillsynsverksamheten kommer att ha funnit sina former under den senare delen av 2018.

Datainspektionens verksamhet

Datainspektionen har genom tillsyn över behandlingen av personuppgifter samt genom tillsyn och tillståndsgivning inom kreditupplysnings- och inkassoverksamhet, bidragit till att säkra individens rätt till integritet.

Tillsyn

Under 2017 har Datainspektionen inriktat verksamheten mot områden som bedömts vara särskilt känsliga ur ett integritetsperspektiv, nya företeelser och användningsområden av teknik samt områden där risken för missbruk eller felaktig användning bedömts vara särskilt stor.

Datainspektionen har också bedrivit ett omfattande arbete med att förbereda sig för uppgiften att vara tillsynsmyndighet enligt EU:s dataskyddsreform. Detta omställningsarbete har tagit resurser från tillsynsverksamheten.

Under 2017 påbörjades 21 ärenden enligt personuppgiftslagen jämfört med 64 stycken 2016 och 47 ärenden avslutades jämfört med 65 under 2016. Ett tillsynsärende inleddes enligt kreditupplysningslagen, vilket är en minskning med tre i förhållande till 2016. Tio tillsynsärenden inleddes enligt inkassolagen, vilket är en minskning med 23 i förhållande till 2016. Ärendebalanserna ligger dock fortfarande på en låg nivå.

Informations- och utbildningsinsatser

Datainspektionens utbildningsverksamhet är en viktig del i det förebyggande arbetet. Myndigheten har aldrig tidigare genomfört så många utbildningar som under 2017. Totalt genomfördes 22 olika utbildningstillfällen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå med ca hundra deltagare per tillfälle. Medarbetare från Datainspek-

tionen har också hållit ett antal föreläsningar runtom i landet, däribland hos Kommerskollegium, Migrationsverket, Regeringskansliet, Läkemedelsverket och Svensk Inkasso.

I slutet av 2016 gav regeringen Datainspektionen i uppdrag att ta fram informations- och utbildningsmaterial och vidta andra åtgärder för att underlätta små och medelstora företags anpassning till EU:s dataskyddsförordning. Av de utbildningar som Datainspektionen har anordnat under 2017 har därför fyra specifikt inriktats mot den privata sektorn och flera av de föreläsningar som genomförts har varit riktade till företag.

Under 2017 ökade trycket på Datainspektionens upplysningstjänst markant. Upplysningstjänsten svarade på cirka 7 700 mejl, en ökning med närmare 15 procent jämfört med året innan. Antalet telefonsamtal minskade visserligen med 11 procent till cirka 4 700 samtal, men de som ringer har ofta många och komplicerade frågor som tar lång tid att besvara.

Utredningar, remisser och samverkan

Datainspektionen har även under 2017 prioriterat kommittéarbete och remissarbete eftersom det ger myndigheten möjlighet att lyfta fram och synliggöra integritetsfrågorna.

Under året har myndigheten deltagit i 14 statliga utredningar och yttrat sig över 146 remisser. Flertalet av remisserna har varit omfattande och haft koppling till dataskyddsreformen.

Även inom Datainspektionens samverkande respektive rådgivande roll har dataskyddsreformen varit dominerande. Inspektionen har bland annat deltagit i det GDPR-nätverk som eSam tagit initiativ till där många förvaltningsmyndigheter och Sveriges Kommuner och Landsting deltar.

Myndigheten bedriver också en aktiv internationell samverkan. Datainspektionen har bland annat deltagit regelbundet i e-Government subgroup som är en undergrupp till Artikel 29-gruppen. Vidare har myndigheten deltagit i arbetet inom Eurodac, i Schengens informationssystem, i Europol och i Joint Supervisory Body of Europol samt i JSA Customs.

8.12 Mål för mänskliga rättigheter

Målet för politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter (prop. 2015/16:1, utg.omr. 1, bet. 2015/16:KU1, rskr. 2015/16:62).

8.13 Resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultaten av de övergripande och strukturella åtgärder som bidragit till målet om att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Målet berör många politikområden. Funktionshinderspolitiken och barnrättspolitik- en redovisas t.ex. under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 6 respektive avsnitt 7. Regeringens politik mot diskriminering samt jämställdhetspolitiken redovisas under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet avsnitt 4 respektive avsnitt 5.

8.13.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Inom området saknas särskilt framtagna resultatindikatorer. Bedömningen av utvecklingen görs i förhållande till strukturen i strategin för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29). Centrala bedömningsgrunder är

- ett starkt rättsligt och institutionellt skydd av de mänskliga rättigheterna,
- ett samordnat och systematiskt arbete med mänskliga rättigheter inom offentlig verksamhet, och
- ett starkt stöd för arbete med mänskliga rättigheter inom det civila samhället och inom näringslivet.

8.13.2 Resultat

En sammanhållen struktur för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna

I enlighet med strategin för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29)

redovisas i avsnittet det arbete som skett utifrån strukturen i strategin. Strategin är också en viktig del i och en central utgångspunkt för arbetet med genomförandet av Agenda 2030. Mänskliga rättigheter är en av de frågor som ska genomsyra hela agendan. För att tydliggöra detta har kopplingen mellan Agenda 2030 och de mänskliga rättigheterna lyfts fram i de beslut som fattats inom ramen för strategin under året. Sammantaget har 15 miljoner kronor avsatts från anslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* för åtgärder för främjande av det nationella arbetet med mänskliga rättigheter.

Utifrån målet om att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter ger synpunkter och rekommendationer från internationella granskningsorgan vägledning. Synpunkter och rekommendationer är dock inte juridiskt bindande för konventionsstaten.

Under 2018 har Sverige mottagit synpunkter och rekommendationer från Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) och Europarådets rådgivande kommitté för ramkonventionen. I ECRI:s rapport lämnades ett antal rekommendationer om arbetet gällande diskriminering, rasism och hatbrott (se även utg.omr. 13 avsnitt 4). I rapporten från Europarådets rådgivande kommitté lämnas också rekommendationer för att förbättra efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter (se även avsnitt 9).

Under 2018 har regeringen även lämnat in Sveriges halvtidsrapport i det s.k. Universal Periodic Review-förfarandet (UPR). UPR är FN:s universella ländergranskningsmekanism, där FN:s medlemsstater turas om att utvärdera MR-situationen i varandras länder. I rapporten för 2018 redogörs för arbetet med de rekommendationer som Sverige mottog i UPR-granskningen 2015. Vidare har en uppföljningsrapport lämnats gällande konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW).

Den 2–3 maj 2018 hölls en dialog mellan Sverige och FN:s Kommitté för avskaffande av rasdiskriminering med anledning av Sveriges tjuogoandra och tjugotredje rapporter som lämnades till kommittén i januari 2017. Efter dialogen har kommittén lämnat ett antal rekommendationer som berör arbetet inom området. Sverige rapporterade också för första gången under Europarådets konvention om

förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen) i september 2017 och dialog hölls mellan Sverige och Europarådets expertgrupp Grevio, som övervakar efterlevnaden av Istanbulkonventionen, i februari 2018.

Ett starkt rättsligt och institutionellt skydd av de mänskliga rättigheterna

Ett fortsatt arbete har bedrivits i enlighet med strategin för att lagstiftningen ska vara utformad i enlighet med svenska konventionsåtaganden och att det finns institutioner som säkerställer att internationella åtaganden om mänskliga rättigheter tillgodoses.

Överensstämmelse mellan och tillämpningen av svensk lagstiftning och Sveriges konventionsåtaganden

Fortsatt arbete har genomförts för att svara upp mot rekommendationen från FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) om att vidta alla nödvändiga åtgärder för att nationell lagstiftning fullt ut ska överensstämma med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). I mars 2018 beslutade regeringen om en proposition med förslag till lag om inkorporering av barnkonventionen (prop. 2017/18:186). I propositionen föreslås att artiklarna 1–42 i barnkonventionen, i originaltexternas lydelse, ska gälla som svensk lag. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Genom inkorporering ges barnkonventionen ställning som svensk lag vilket innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 7). I juni 2018 beslutade riksdagen att anta regeringens förslag om inkorporering av barnkonventionen.

Sverige har under lång tid fått återkommande internationell och nationell kritik för sin häktnings- och restriktionsanvändning. Flera åtgärder har vidtagits för att svara upp mot denna kritik.

Fortsatt arbete har även genomförts för att säkerställa skyddet för de mänskliga rättigheterna och det samiska folkets möjligheter att åtnjuta dem (se vidare avsnitt 5). Regeringen beslutade bl.a. i augusti 2018 om propositionen

Ändringar i regleringen för Sametinget och sametingsvalet (prop. 2017/18:287).

Vidare har arbetet för att få en effektiv och heltäckande lagstiftning mot diskriminering fortsatt (se vidare utg.omr. 13 avsnitt 4). Den 1 maj 2018 ändrades diskrimineringslagens bestämmelser om diskriminering i form av bristande tillgänglighet (prop. 2016/17:220, bet. 2017/18:AU3, rskr. 2017/18:29).

För att säkra efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter har riksdagen beslutat i enlighet med propositionen En starkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199, bet. 2017/18:KU44, rskr. 2017/2018:409). Propositionen innehåller förslag som syftar till att stärka det grundläggande skyddet för samtliga nationella minoriteter och att stärka de utökade rättigheter som finns inom förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. Till följd av beslutet träder ändringar i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2001:453) i kraft den 1 januari 2019 (se vidare avsnitt 9).

Institutioner som säkerställer internationella åtaganden om mänskliga rättigheter

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening att regeringen skyndsamt på nytt ska låta utreda frågan om en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (bet. 2017/18:KU6 punkt 2, rskr. 2017/18:98). Regeringskansliet beslutade i mars 2018 om ett uppdrag att utreda frågan om inrättande av en nationell institution för mänskliga rättigheter (Ku2017/02610/DISK). Därmed får riksdagens tillkännagivande anses slutbehandlat.

Vidare påbörjade i januari 2018 Jämställdhetsmyndigheten sin verksamhet (se vidare under utg.omr. 13 avsnitt 5).

Grundläggande rättigheter inom EU

I enlighet med strategin har tillämpningen i Sverige av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (stadgan) utvärderats genom att Uppsala universitet har lämnat en rapport om tillämpningen av den. Uppdraget syftade till att bidra med kunskap gällande stadgans tillämpning i Sverige (Ku2017/02759/DISK). Kartläggningen visar att tillämpningsområdet för stadgan troligtvis är stort eftersom det gäller alla områden där EU-rätten tillämpas. Kartläggningen visar också att domstolarna har haft ett förhållandevis stort antal fall där stadgan varit

central och det finns flera fall där domstolarna lagprövat nationell rätt gentemot stadgan. Samtidigt visar kartläggningen att det finns exempel där domstolens resonemang utifrån stadgan är knapphändigt.

Europeiska kommissionen rapporterar årligen om tillämpningen av stadgan och rådet brukar anta årliga slutsatser om den. Rådsslutsatserna som antogs i oktober 2017 lyfter bl.a. fram vikten av att öka medvetenheten om stadgan hos beslutsfattare och rättstillämpare. Slutsatserna tar även upp ett antal områden där stadgan har betydelse, såsom asyl och migration, barns rättigheter, bekämpande av rasism, våld mot kvinnor och mediepluralism.

När det gäller förhandlingarna om EU:s anslutning till Europakonventionen är Sveriges övergripande målsättning att anslutningen ska komma till stånd så snart som möjligt och att den ska bidra till att stärka såväl enskildas ställning som Europakonventionen och Europadomstolen.

Den 7 december 2017 antog rådet beslut om ett flerårigt ramprogram för Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter 2018–2022. Sverige gjorde i samband med det ett uttalande tillsammans med ett antal medlemsländer om att det var beklagligt att polis-samarbete och straffrättsligt samarbete inte kunde tas upp i det fleråriga ramprogrammet och uppmanade kommissionen att lägga fram ett förslag om detta efter den oberoende externa utvärdering som genomfördes under 2017.

Ett samordnat och systematiskt arbete med mänskliga rättigheter inom offentlig verksamhet

I enlighet med strategin har ett samordnat och systematiskt arbete fortsatt, bl.a. genom uppdrag till myndigheter och samverkan med kommuner och landsting.

Kunskapen om Sveriges konventionsåtaganden inom offentlig verksamhet

I enlighet med flera aktuella rekommendationer och synpunkter har arbetet fortsatt med att säkerställa att berörda aktörer har nödvändig kunskap om Sveriges konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter och vilka krav dessa innebär för den egna verksamheten. Särskilda åtgärder har vidtagits på nationell, regional och lokal nivå.

Uppsala universitet fick under 2017 i uppdrag att kartlägga myndigheters tillämpning av principen om fördragskonform tolkning i förhållande till Sveriges konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter (Ku2017/01390/DISK). Kartläggningen visar att tillämpningen av principen inte förekommer alls eller endast i begränsad omfattning. När principen uttryckligen tillämpas i domstolspraxis är det endast i förhållande till europarätten. Orsaken bedöms vara Sveriges dualistiska system, dvs. att den internationella rätten måste införlivas i den svenska rätten innan den kan tillämpas i domstol eller myndighet. För myndigheterna bedöms en orsak också vara bristen på styrning från regering och riksdag (Ku2018/02758/DISK).

Under 2017 och 2018 har Uppsala universitet fått förnyat och utvecklat uppdrag om att stärka kompetensen om mänskliga rättigheter hos statligt anställda i syfte att förvalta och vidareutveckla den webbaserade introduktionen samt utarbeta och genomföra verksamhetsanpassade och praktiskt inriktade utbildningsinsatser om de mänskliga rättigheterna för personal på olika nivåer i ett urval av statliga myndigheter (Ku2017/00254/DISK och Ku2017/00961/DISK). Uppdraget har bl.a. resulterat i att flera tusen statligt anställda utvecklat sin kompetens om mänskliga rättigheter. Drygt 9 000 personer har t.ex. påbörjat introduktionsutbildningen och 5 000 personer, med representation från 73 myndigheter, har avslutat utbildningen. I utvärderingen av utbildningen framgår att 80 procent av deltagarna anser att den är relevant för deras yrkesutövning (Ku2018/00462/DISK).

I samarbete med Myndigheten för delaktighet har Uppsala universitet också tagit fram en särskild webb utbildning om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Barnombudsmannens uppdrag om att stödja arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i statliga myndigheters verksamhet under perioden 2017–2019 (S2016/07875/FST) fortsatte under 2018 och tio statliga myndigheter ingår i kunskapslyftet (se vidare under utg.omr. 9 avsnitt 7).

Folkbildningsrådet har i enlighet med uppdrag (Ku2017/01154/DISK) fortsatt sin utbildningsinsats om mänskliga rättigheter inom folkbildningen. Uppdraget har bl.a. resulterat i en ökad kompetens om mänskliga rättigheter hos såväl

personal som ledare och deltagare. Inom ramen för projekten har organisationerna skapat nya organisatoriska strukturer, nätverk och samarbetsformer för ett fortsatt systematiskt arbete. De har utvecklat sina arbetssätt och metoder samt tagit fram material och verktyg som stöd för fortsatt arbete (Ku2018/01126/DISK).

Försäkringskassan fick under 2018 i uppdrag att sprida erfarenheter och kunskap om mänskliga rättigheter (Ku2017/02188/DISK och Ku2017/02399/DISK). Uppdraget resulterade i att Försäkringskassan bl.a. tagit fram ett nytt material om mänskliga rättigheter för temadiskussioner som syftar till att skapa diskussion kring rättighetsfrågor utifrån flera perspektiv. Materialet ska spridas till olika myndigheter (Ku2018/00701/DISK).

Myndigheten för delaktighet (MFD) har i samarbete med Diskrimineringsombudsmannen haft ett särskilt uppdrag om att öka kunskapen om konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), vilket bidragit till att kunskapen om konventionen och om bristande tillgänglighet som diskrimineringsform har ökat hos målgrupperna för uppdraget. Målgrupperna har framför allt varit anställda inom offentlig sektor, arbetsgivare, privata och offentliga aktörer samt personer med funktionsnedsättning.

I augusti 2017 fick MFD i uppdrag att vidta kunskapshöjande åtgärder för att motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden. Uppdraget redovisades i mars 2018 och resulterade i en annonskampanj som fick god spridning.

I regleringsbrevet för 2018 har Socialstyrelsen fått i uppdrag att ta fram och genomföra en webbaserad utbildning om det ansvar hälso- och sjukvården och socialtjänsten har för att arbeta med de mänskliga rättigheterna i förhållande till personer med funktionsnedsättning i den praktiska yrkesutövningen. Syftet är att skapa en större förståelse för och bättre tillämpning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Uppdraget ska redovisas i februari 2021.

Ett antal insatser har genomförts för att höja kunskapen om specifika former av rasism och liknande former av fientligheter. Bland annat har Forum för levande historia fått i uppdrag att öka möjligheterna för fler att göra hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser. Forum för levande historia har också fortsatt uppdraget om att

genomföra en utbildningsinsats om rasism i historien och i dag (se vidare utg.omr. 13 avsnitt 4).

Utvecklingsprogrammet för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) startade som en pilotsatsning 2013. JiM har breddats och utvecklats till att nu omfatta ett 60-tal myndigheter med särskilt uppdrag att jämställdhetsintegrera sina verksamheter enligt myndighetsspecifika handlingsplaner (se vidare utg.omr. 13 avsnitt 5).

Vidare har den nya myndigheten Delegationen mot segregation inrättats (se vidare under utg.omr. 13 avsnitt 6).

Tillämpningen och beaktandet av mänskliga rättigheter inom offentlig verksamhet

I juni 2017 ingick regeringen och SKL en överenskommelse om en fortsättning på den dittills treåriga satsningen för att stärka arbetet med mänskliga rättigheter (Ku2017/00256/DISK, Ku2017/01466/DISK). SKL har i enlighet med överenskommelsen fortsatt arbetet med att öka kunskapen hos förtroendevalda och anställda i kommuner och landsting om hur mänskliga rättigheter omsätts i praktiken, öka integreringen av mänskliga rättigheter i ordinarie processer för styrning och ledning i kommuner och landsting samt vidareutvecklat den plattform som tagits fram för policy- och verksamhetsutveckling avseende mänskliga rättigheter.

Vidare har SKL:s projekt Kunskapsspridning genom modellkommuner fått stöd under perioden 2015–2018 och därmed också arbetet för att sprida goda exempel på jämställdhetsarbete i kommuner (Ku2017/02713/DISK).

Det treåriga kunskapslyftet med uppdrag till Barnombudsmannen om att under perioden 2017–2019 stödja arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i kommuners och landstings verksamheter (S2016/07874/FST) fortsätter (se vidare under utg.omr. 9 avsnitt 7).

Vidare har arbetet inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott fortsatt med ett flertal olika insatser både gällande kunskap, utbildning och forskning men också stöd till och dialog med det civila samhället gällande deras insatser mot rasism och liknande former av fientlighet (se vidare utg. omr. 13 avsnitt 4).

Länsstyrelserna har en viktig roll i arbetet med att säkerställa att konventionsåtaganden beaktas på regional och lokal nivå. Länsstyrelsernas uppdrag om att i sin verksamhet belysa, analysera och beakta mänskliga rättigheter har resulterat i att länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter utvecklats.

Länsstyrelsen i Dalarna har fortsatt sitt uppdrag om att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete med mänskliga rättigheter (Ku2017/00707/DISK). Uppdraget har bl.a. resulterat i att länsstyrelserna kunnat fortsätta arbetet med att implementera det metodstöd som tagits fram för ett rättighetsbaserat arbetssätt och att det har skapats en djupare samsyn om det. Uppdraget har också bidragit till en samstämmig syn i fråga om prioriterade rättighetsfrågor i länsstyrelsernas verksamhet. Metodstödet har också välkomnats av andra aktörer inom kommunal, privat och idéburen sektor som stöd för deras egna verksamheter. Det utökade stödet under 2017 har även resulterat i utdelning av ett aktivitetsbidrag till tolv länsstyrelser i syfte att utveckla arbetet för att bättre svara upp mot det nationella målet och strategin för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (Ku2017/02364/DISK). Under 2018 har aktivitetsstödet utvecklats ytterligare till ett generellt utformat verksamhetsstöd till samtliga länsstyrelser, som mottagits väl.

Ett starkt stöd för arbete med mänskliga rättigheter inom det civila samhället och inom näringslivet

Regeringen har under 2018 beslutat om förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället. Ändamålet med statsbidraget är att det ska bidra till att tillgodose behov av säkerhetshöjande åtgärder hos organisationer inom det civila samhället vars verksamhet påverkas av rädsla för hot, våld och trakasserier. Förordningen trädde i kraft den 1 oktober 2018.

Sakråd och samråd med det civila samhället

Den nya arbetsmetoden, s.k. sakråd, för att på ett systematiskt sätt ta vara på civilsamhällets expertis i olika sakfrågor, har fortsatt att implementeras inom Regeringskansliet. Sakråd kompletterar andra former av samråd och ökar

kvaliteten i regeringens underlag (se vidare under utg.omr. 17 avsnitt 16).

Inom ramen för den Barnrättsdelegation som inrättats i syfte att finna en mer systematisk form för dialogen med civilsamhällesorganisationer på barnrättsområdet har det under 2017 genomförts tre möten (utg.omr. 9 avsnitt 7).

Under 2017 och 2018 genomfördes sakråd om uppföljning av rekommendationerna från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning och uppföljningsrapporten under konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) och Sveriges rapportering under Istanbulkonventionen. Ett gemensamt sakråd genomfördes också gällande uppföljning av de rekommendationer som Sverige fick angående efterlevnaden av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) och den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR). Ett samråd genomfördes om halvtidsrapporten för Universal Periodic Review (UPR).

Under 2017 har Regeringskansliet genomfört sex ordinarie samrådsmöten med de nationella minoriteterna, och därutöver även hållit tre särskilda öppna samrådsmöten i arbetet med att bereda propositionen En stärkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199).

Vidare har olika sakråd hållits under 2017 om genomförandet av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott med företrädare från det civila samhället. Sakråden har bl.a. varit inriktade på antisemitism, afrofofi och islamofobi.

Bidrag gavs även till Mänskliga Rättighetsdagarna 2017 i syfte att bredda och fördjupa det offentliga samtalet om mänskliga rättigheter, erbjuda kunskap och metoder för praktisk tillämpning av mänskliga rättigheter och utveckla samarbetet inom området. Medlen har bl.a. bidragit till att förbättra tillgängligheten så att fler personer med funktionsnedsättning kunde delta (Ku2017/00917/DISK).

Hållbart företagande, företag och mänskliga rättigheter

Arbetet med hållbart företagande har drivits vidare under året med utgångspunkt i skrivelsen om hållbart företagande (skr. 2015/16:69) och Sveriges nationella handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter, utarbetad i linje med

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (UNGP). Hållbart företagande omfattar mänskliga rättigheter, anständiga arbetsvillkor, hänsyn till miljö och klimat och antikorrupcion. Till detta kommer också jämställdhet, barnrättsperspektivet, mångfald, affärsetik och skattefrågor. Handlingsplanen redogör för den allmänna policyn på området, inklusive en tydlig förväntan på företag att respektera mänskliga rättigheter i all sin verksamhet, både i Sverige och utomlands. En uppföljningsrapport till handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter har också presenterats i vilken det konstateras att flertalet av de ca femtio utlovade åtgärderna är genomförda, inklusive en s.k. ”Base Line Study”.

Under året har även Business Sweden utvecklat sitt arbete inom området. Ett informationspaket kring hållbart företagande har tagits fram till deltagande företag i samband med främjanderesor utomlands. Regeringskansliet har även tagit fram en webbutbildning om hållbart företagande för ambassaderna så att de kan bli bättre på att stötta företag i deras hållbarhetsarbete.

Bolag med statligt ägande ska agera föredömligt inom hållbart företagande. Därför är hållbart företagande inklusive mänskliga rättigheter en integrerad del i bolagsstyrningen. Fokus på mänskliga rättigheter i styrningen av bolag med statligt ägande har även stärkts, t.ex. genom reviderad ägarpolicy, kompetenshöjande insatser och uppföljning av FN:s vägledande principer.

8.14 Budgetförslag

8.14.1 6:1 Allmänna val och demokrati

Tabell 8.4 Anslagsutveckling 6:1 Allmänna val och demokrati

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2017	Utfall	89 107		6 970
2018	Anslag	555 890 ¹	Utgifts-prognos	547 297
2019	Förslag	554 640		
2020	Beräknat	220 340		
2021	Beräknat	66 340		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för val, uppföljning och utveckling av demokratipolitiken, åtgärder för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism samt åtgärder för främjande av de mänskliga rättigheterna på nationell nivå.

Anslaget får användas för administrationskostnader som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Regeringens överväganden

Tabell 8.5 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:1 Allmänna val och demokrati

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	555 890	555 890	555 890
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-1 250	-335 550	-489 550
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	554 640	220 340	66 340

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

De principer som tillämpas i utformningen av denna proposition innebär att anslaget minskar med 1 250 000 kronor 2019. De tidigare beräknade minskningarna av anslaget till följd av ändring i vallagen enligt propositionen Stärkt skydd för valhemligheten (prop. 2017/18:286) samt delfinansiering av kostnader till följd av den

nya lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier (prop. 2017/18:55, bet. 2017/18:KU19, rskr. 2017/18:153) genomförs. Minskningen bedöms inte påverka den verksamhet som finansieras under anslaget i någon större utsträckning.

I förhållande till beräknad anslagsnivå för 2019 i budgetpropositionen för 2018 innebär tillämpningen av principerna också att bl.a. de tidigare beräknade minskningarna om 92 000 000 kronor av anslaget för Valmyndighetens och länsstyrelsernas insatser att genomföra de nationella valen och valdeltagandeinsatser inte genomförs utan medlen tillförs även 2019.

Vidare innebär tillämpningen av principerna att tidigare beräknad ökning av medel för nytt it-system för valadministrationen inte genomförs 2019. Regeringen föreslår att 554 640 000 kronor anvisas under anslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 228 340 000 kronor respektive 66 340 000 kronor.

8.14.2 6:2 Justitiekanslern

Tabell 8.6 Anslagsutveckling 6:2 Justitiekanslern

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2017	Utfall	43 589		4 938
2018	Anslag	49 576 ¹	Utgifts-prognos	50 425
2019	Förslag	50 027		
2020	Beräknat	50 715 ²		
2021	Beräknat	51 318 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 50 027 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 50 027 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Justitiekanslerns förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 8.7 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:2 Justitiekanslern

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	49 576	49 576	49 576
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	451	1 139	1 742
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 027	50 715	51 318

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 451 000 kronor för 2019.

Regeringen föreslår att 50 027 000 kronor anvisas under anslaget 6:2 *Justitiekanslern* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 50 715 000 kronor respektive 51 318 000 kronor.

8.14.3 6:3 Datainspektionen

Tabell 8.8 Anslagsutveckling 6:3 Datainspektionen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2017	Utfall	55 086	Anslags-sparande	12 010
2018	Anslag	85 314 ¹	Utgifts-prognos	84 290
2019	Förslag	94 377		
2020	Beräknat	96 168 ²		
2021	Beräknat	97 278 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 94 878 tkr i 2019 års prisliv.³ Motsvarar 94 877 tkr i 2019 års prisliv.

Ändamål

Anslaget får användas för Datainspektionens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 8.9 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:3 Datainspektionen

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	85 314	85 314	85 314
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 363	4 569	5 607
Beslut	5 700	6 285	6 357
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	94 377	96 168	97 278

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 9 063 000 kronor för 2019.

Den nya kamerabevakningslagen (prop. 2017/18:231, bet. 2017/18:JuU36, rskr. 2017/18:391) trädde i kraft den 1 augusti 2018. Datainspektionen ska besluta om tillstånd för och utöva tillsyn över kameraövervakning. Anslaget ökas därför med 6 200 000 kronor från och med 2019. Som en följd av förändrade ansvarsförhållanden minskas anslaget 5.1 *Länsstyrelserna m.m.* under utgiftsområde 1 Rikets styrelse med 6 200 000 kronor.

För att finansiera kostnader för Styrelsen för akkreditering och teknisk kontroll (Swedac) för akkreditering enligt den nya dataskyddsförordningen minskas anslaget engångsvis 2019 med 500 000 kronor. Anslaget 2:1 *Styrelsen för akkreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet* under utgiftsområde 24 Näringsliv ökas med motsvarande belopp. Minskningen bedöms inte påverka den verksamhet som finansieras under anslaget i någon större utsträckning.

Regeringen föreslår att 94 377 000 kronor anvisas under anslaget 6:3 *Datainspektionen* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 96 168 000 kronor, respektive 97 278 000 kronor.

8.14.4 6:4 Valmyndigheten

Tabell 8.10 Anslagsutveckling 6:4 Valmyndigheten

Tusental kronor

2017	Utfall	20 040	Anslags-sparande	-513
2018	Anslag	19 937 ¹	Utgifts-prognos	19 698
2019	Förslag	20 093		
2020	Beräknat	20 348 ²		
2021	Beräknat	20 559 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 20 093 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 20 093 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för Valmyndighetens verksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 8.11 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:4 Valmyndigheten

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	19 937	19 937	19 937
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	156	411	622
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	20 093	20 348	20 559

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpas i utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökar med 156 000 kronor 2019.

Regeringen föreslår att 20 093 000 kronor anvisas under anslaget 6:4 *Valmyndigheten* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 20 348 000 kronor respektive 20 559 000 kronor.

8.14.5 6:5 Stöd till politiska partier

Tabell 8.12 Anslagsutveckling 6:5 Stöd till politiska partier

Tusental kronor

2017	Utfall	172 131	Anslags-sparande	69
2018	Anslag	166 950 ¹	Utgifts-prognos	170 818
2019	Förslag	169 200		
2020	Beräknat	169 200		
2021	Beräknat	169 200		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till politiska partier. Enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier lämnas stöd till politiskt parti som deltagit i val till riksdagen dels som ett partistöd, dels som ett kanslistöd för ett år i taget räknat fr.o.m. den 15 oktober. Partistödet lämnas som ett mandatbidrag.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 6:5 *Stöd till politiska partier* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 169 200 000 kronor 2020.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen (2006:999) om ekonomiadministrativa bestämmelser för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän (JO) och Riksrevisionen krävs bemyndigande för beslut om bl.a. bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter under senare budgetår än det år budgeten avser, vilket gäller för stödet till politiska partier.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 6:5 *Stöd till politiska partier* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 169 200 000 kronor 2020.

Tabell 8.13 Beställningsbemyndigande för anslaget 6:5 Stöd till politiska partier

Tusental kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden	129 098	129 098	166 950	169 200	
Nya åtaganden	172 200	166 950	169 200		
Infriade åtaganden	-129 098	-129 098	-166 950	-169 200	
Utestående åtaganden	129 098	166 950	169 200	0	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	172 200	172 200	169 200		

Regeringens överväganden**Tabell 8.14 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 6:5 Stöd till politiska partier**

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	166 950	166 950	166 950
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	2 250	2 250	2 250
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	169 200	169 200	169 200

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 2 250 000 kronor 2019. Den tidigare beräknade minskningen av finansieringen från anslaget genomförs för att delfinansiera ökade kostnader till följd av den nya lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier (prop. 2017/18:55, bet. 2017/18:KU19, rskr. 2017/18:153).

Regeringen föreslår att 169 200 000 kronor anvisas under anslaget 6:5 *Stöd till politiska partier* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 169 200 000 kronor respektive 169 200 000 kronor.

9 Nationella minoriteter

9.1 Omfattning

Området omfattar frågor om skydd och stöd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetsspråken som finansieras från

anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* och anslaget 7:2 *Åtgärder för den nationella minoriteten romer*. Verksamhet som rör de nationella minoriteterna bedrivs även inom t.ex. områdena utbildnings-, språk- och samepolitik.

9.2 Utgiftsutveckling

Tabell 9.1 Utgiftsutveckling inom område Nationella minoriteter

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Nationella minoriteter</i>						
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	102	123	121	118	118	118
7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	14	15	14	15	2	2
Summa Nationella minoriteter	116	137	136	132	119	119

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

9.3 Mål

Målet för politikområdet är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2008/09:1 utg.omr. 1, bet. 2008/09: KU1, rskr. 2008/09:83).

Målet ska följas upp inom följande delområden (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09: KU23, rskr. 2008/09:272):

- diskriminering och utsatthet,
- inflytande och delaktighet, och
- språk och kulturell identitet.

9.4 Resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultaten av de åtgärder som bidragit till målet. I avsnittet saknas delvis statistik.

9.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Centrala bedömningsgrunder är:

- kommuners, landstings och myndigheters efterlevnad av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och Sveriges internationella åtaganden inom området,

- informations- och kunskapshöjande insatser för att förstärka efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter,
- Diskrimineringsombudsmannens (DO) och andra aktörers arbete mot diskriminering och utsatthet,
- utvecklingen av samråd med och inflytande för de nationella minoriteterna,
- språk- och kulturaktiviteter för och av de nationella minoriteterna, och
- insatser för att stärka de nationella minoritetsspråken.

Bedömningarna utgår främst från Sametingets och Länsstyrelsen i Stockholms läns rapport Nationella minoriteter – minoritetspolitikens utveckling 2017, som fortsättningsvis benämns Uppföljningsrapport 2017 (Ku2018/00858/DISK). I Uppföljningsrapport 2017 har samma uppföljningssystem använts för det minoritetspolitiska arbetet som i 2013 och 2014 års uppföljningsrapporter. Systemet bygger på indikatorer uppdelade på de minoritetspolitiska delområdena samt ett egeninitierat område om förvaltningsmyndigheters organisering av arbetet med nationella minoriteters rättigheter. Underlag för indikatorerna är främst hämtade från förvaltningsmyndigheter, företrädare för nationella minoriteter på lokal nivå och riksorganisationer samt Sametingets politiker. I uppföljningsrapporten görs jämförelser av situationen 2014 och 2017.

Även nationell statistik och annan data från statliga myndigheter, liksom från public servicebolagen SR, SVT och UR, utgör underlag. Vidare utgår bedömningarna från återrapporteringar av regeringsuppdrag och Länsstyrelsen i Stockholms läns årliga rapport (Strategin för romsk inkludering – Lägesrapport 2017).

9.4.2 Resultat

Efterlevnaden av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt Sveriges åtaganden

Den 21 mars 2018 beslutades propositionen En stärkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199) med förslag som syftar till att stärka det grundläggande skyddet för samtliga nationella

minoriteter och för att stärka de utökade rättigheter som finns inom förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. I propositionen föreslås ändringar i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen), skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2001:453).

I propositionen föreslås bland annat att kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete, att informationsskyldigheten för förvaltningsmyndigheter ska tydliggöras, att innebörden av samråd enligt lagen ska förtydligas och att förvaltningsmyndigheter ska beakta barns och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem. Det lämnas också förslag om rätten till förskola och annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk och att regleringen ska överföras till skollagen. Vidare lämnas förslag om utökad rätt till äldreomsorg i vissa fall på minoritetsspråk. Riksdagen beslutade i enlighet med propositionen den 19 juni 2018 (bet. 2017/18:KU44, rskr. 2017/18:409). Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2019.

Utredningen om en stärkt minoritetspolitik (Ku 2016:02) redovisade den 15 november 2017 uppdraget i sitt tilläggsdirektiv om att analysera vad den finlandssvenska gruppen i Sverige har för ställning och överväga om den ska erkännas som nationell minoritet (SOU 2017:88). Utöver frågan om finlandssvenskarnas ställning har utredningen i slutbetänkandet behandlat två frågor som särskilt angetts i de ursprungliga direktiven. För det första frågan om Sverige bör utöka sina nuvarande åtaganden enligt den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (språkstadgan). För det andra uppdraget att överväga behovet av åtgärder för att förbättra kvalitativa data om de nationella minoriteterna. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

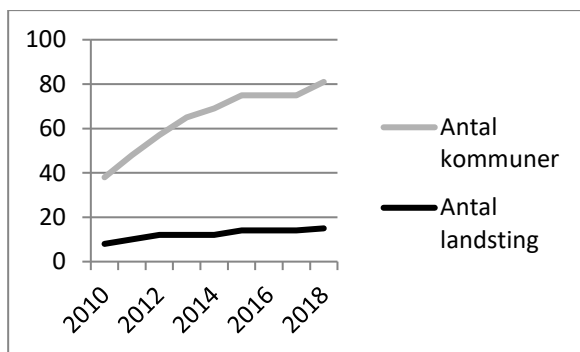
Därutöver lämnades den 28 juni 2018 skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik (skr. 2017/18:282) till riksdagen. I skrivelsen redogörs bl.a. översiktligt för nuläget inom minoritetspolitiken.

Kommuners och landstings arbete inom förvaltningsområdena

Kommuner och landsting har efter beslut av regeringen möjlighet att få ingå i förvaltningsområde för finska, meänkieli eller samiska. Det

innebär vissa utökade språkliga rättigheter utöver de rättigheter som samtliga fem nationella minoriteter har enligt minoritetslagen. Antalet kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområdena uppgår 2018 till 81 kommuner och 15 landsting. För de merkostnader som de kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområdena har avsatt 2017 cirka 79 miljoner kronor och 2018 cirka 88 miljoner kronor i statsbidrag.

Diagram 9.1 Antal anslutna kommuner och landsting till förvaltningsområde 2010–2018

Anslutningen till förvaltningsområdena har ökat snabbt. Från 38 kommuner och 8 landsting 2010 till 81 kommuner och 15 landsting 2018.

Under 2018 har fem kommuner inkommit med en anmälan om att de önskar ingå i ett eller flera förvaltningsområden inför 2019.

Under 2017 har de kommuner som erhållit statsbidrag använt drygt 43 procent av bidraget till kostnader för samordning av insatser inom respektive kommun. Cirka 11 procent har använts till merkostnader inom förskoleverksamhet och ungefär lika mycket för service och omvårdnad inom äldreomsorgen. Av statsbidraget har 2 procent använts för merkostnader i arbetet med nationella minoriteters inflytande, delaktighet och samråd.

De landsting som fått statsbidrag under 2017 har framför allt använt bidraget till språk- och kulturinsatser, samordning och övergripande information. Det totala utnyttjandet av landstingens statsbidrag har ökat under 2017 jämfört med 2016 och sju landsting har förbrukat hela bidraget.

Allt fler landsting i förvaltningsområdena och övriga myndigheter följer också upp sitt arbete med nationella minoriteter, ofta inom ramen för ordinarie uppföljningssystem. Många utbildar också sin personal om minoriteters rättigheter, bland annat genom vidareutbildning av lednings-

grupper och vid introduktionskurser för nyanställda.

Statliga myndigheters insatser

Under 2017 har Folkhälsomyndigheten, Institutet för språk och folkminnen, länsstyrelserna, Sameskolstyrelsen, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Statens kulturråd, Universitets- och högskolerådet och Socialstyrelsen haft särskilda uppdrag i form av riktade insatser för de nationella minoriteterna. Stiftelsen Svenska Filminstitutet har också haft uppdrag inom området.

Konkreta resultat inom de olika politikområden som myndigheterna verkar inom har uppnåtts. Folkhälsomyndigheten har t.ex. utarbetat långsiktiga former för dialog med de nationella minoriteterna och Universitets- och högskolerådet har gett ut en rapport (2018:4) om vad den svenska högskolan kan göra för ungdomar som tillhör de nationella minoriteterna. Vidare har Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten genomfört gemensamma samråd med de nationella minoriteterna.

Sveriges internationella åtaganden om nationella minoriteters rättigheter

Sverige befinner sig sedan 1 juni 2016 i den fjärde övervakningsomgången om Sveriges efterlevnad av Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2), ramkonventionen. I övervakningen granskar Europarådet konventionsstaternas efterlevnad av de internationella åtaganden som följer av respektive konvention.

Under april 2017 genomförde Europarådets rådgivande kommitté för ramkonventionen ett landbesök för att inhämta ytterligare information om utvecklingen i Sverige. I oktober 2017 avlämnade kommittén sin rapport om situationen i Sverige. Rekommendationerna är under beredning i Europarådets ministerkommitté, som ännu inte har antagit rekommendationerna.

I maj 2018 hölls en dialog mellan Sverige och FN:s Kommitté för avskaffande av alla former av rasdiskriminering med anledning av Sveriges tjuogoandra och tjugotredje periodiska rapport som lämnades till kommittén i januari 2017 (se vidare utg.omr. 13 avsnitt 4).

Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) publicerade en rapport om Sverige i februari 2018 inom ramen för kommissionens femte övervakningsomgång. I rapporten lämnades ett antal rekommendationer om arbetet med nationella minoriteter.

Informations- och kunskapshöjande insatser för att förstärka efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter

I likhet med tidigare år har samtliga kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområdena på olika sätt informerat de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter. Informationen har getts på samtliga minoritetspråk och på svenska. Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har också vidtagit ett flertal åtgärder för att höja kunskapen och bidra till erfarenhetsutbyte, bl.a. genom att producera informations- och kunskapshöjande material och genom att arrangera utbildningar och konferenser. Insatser har även gjorts för allmänheten, exempelvis genom annonskampanjer. Därutöver har myndigheterna genomfört kunskapshöjande insatser för myndigheter och ett flertal kommunbesök.

Vidare har särskilda medel fortsatt avsatts för webbplatsen minoritet.se i syfte att samla och sprida kunskap om de nationella minoriteterna och Sveriges internationella åtaganden på området (Ku2017/02110/DISK). Besöksantalet har fortsatt att öka och uppgick 2017 till 269 000 sessioner/besök jämfört med 217 049 sessioner/besök under 2016.

Diskriminering och utsatthet

Förekomsten av diskriminering och hatbrott

I den senaste rapporten från Brottförebyggande rådet (Brå) avseende hatbrott för 2016 (2017:11) identifierades 182 anmälningar om hatbrott med antisemitiska motiv, vilket är en minskning med 34 procent jämfört med 2015. 158 anmälningar med antiromskt motiv identifierades, vilket är en minskning med 34 procent jämfört med 2015. Det är stora individuella skillnader mellan olika år, vilket enligt Brå är ett vanligt fenomen när talen statistiskt sett är låga. Vad minskningen beror på går därmed inte att säga enbart utifrån statistiken.

Olaga hot och ofredanden var den vanligaste brottstypen för antiromska hatbrott under 2016.

Dessa skedde främst på allmän plats, service-ställen och i anslutning till hemmet. Olaga hot och ofredanden var även den vanligaste brottstypen för antisemitiska hatbrott. Brotten skedde främst på allmän plats, på internet och i anslutning till hemmet. I syfte att få förbättrad kunskap och förstärka det förebyggande arbetet om antisemitiska hatbrott gav regeringen 2017 ett uppdrag till Brå att göra en fördjupad studie (Ku2017/02333/DISK). DO har till skillnad från tidigare år inte särskilt redogjort för anmälningar om diskriminering från judar, romer, samer, sverigefinnar eller tornedalingar.

Länsstyrelsen och Sametinget gör i sin uppföljningsrapport bedömningen att det sannolikt finns ett stort mörkertal när det gäller diskriminering och utsatthet. Detta baserat på anmälningsbenägenhet, bristande förtroende för myndigheter, kunskapsbrist om hur en anmälan kan ske samt brister i befintlig statistik.

I bl.a. de lagstadgade samråden har det från företrädare för judar, romer och samer framförts att personer som tillhör de nationella minoriteterna upplever att antisemitismen, anti-ziganismen och rasismen mot samer fortsätter öka. Företrädarna beskriver att utsattheten tar sig olika uttryck, men en gemensam nämnare är att den begränsar individens möjlighet att leva öppet med sin identitet, sin kultur och sitt språk. Bilden bekräftas även i Forum för levande historias delredovisning av uppdraget att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott 2018 (Ku2018/00934/DISK).

I syfte att synliggöra det historiska förhållandet mellan svenska staten och tornedalingar respektive meänkielitalande fick Svenska Tornedalingars Riksförbund 2017 bidrag för genomförandet av en förstudie (Ku2017/01967/DISK). Förstudien lämnades i april 2018.

Insatser för att motverka utsatthet och diskriminering

Under 2017 har 41 procent av kommunerna och 44 procent av landstingen inom förvaltningsområdena utbildat sin personal om diskrimineringsfrågor. Detta motsvarar en minskning om 13 respektive 25 procentenheter jämfört med föregående år. Ungefär hälften av de statliga förvaltningsmyndigheterna har utbildat sin personal i diskrimineringsfrågor som inkluderar nationella minoriteter, vilket är en ökning sedan

2014. Störst ökning har skett inom länsstyrelserna där de interna kunskapshöjande insatserna ökat kraftigt.

Drygt hälften av kommunerna som ingår i förvaltningsområden har under 2017 genomfört andra insatser för att motverka utsatthet och diskriminering av nationella minoriteter. Bland kommuner som inte ingår i förvaltningsområden har 26 procent gjort liknande insatser. För statliga förvaltningsmyndigheter är andelen 58 procent.

Länsstyrelsen i Stockholms läns rapport om arbetet för romsk inkludering visar att särskilt involverade kommuners och myndigheters arbete har intensifierats inom flera av strategins verksamhetsområden under 2017. Det har bidragit till fler konkreta insatser och att fler romer involverats i arbetet. Samtidigt visar länsstyrelsens uppföljning att det i nationellt perspektiv är ett begränsat antal kommuner som arbetar aktivt med insatser utifrån strategin för romsk inkludering.

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram ett processtöd för hur utvecklingskommuner kan arbeta rättighetsbaserat utifrån vissa principer och majoriteten av utvecklingskommunerna har tagit del av detta. Utvecklingskommunerna har upplevt att det tydliga fokuset på mänskliga rättigheter är relativt nytt för de kommunala organisationerna. Samtidigt har utvecklingskommunerna tagit ytterligare steg för att etablera strukturer för romsk inkludering i den kommunala förvaltningen (Ku2018/00936/DISK).

Under 2017 har Länsstyrelsen i Stockholms län fortsatt att i enlighet med sitt uppdrag sprida utbildningsmaterialet Antiziganismen i Sverige som togs fram av Kommissionen mot antiziganism. Under året har myndigheten distribuerat ca 3 300 exemplar av skolboken och drygt 800 exemplar av lärarhandledningen. Spridning av information om arbetet med romsk inkludering har även skett genom webbplatsen minoritet.se och Länsstyrelsens egen webbplats. Vidare har Länsstyrelsen utbildat romska ungdomar till s.k. ambassadörer för romsk inkludering i utvecklingskommunerna. Ambassadörerna har i sin tur spridit kunskap vidare till ungdomar upp till 25 år men också informerat rektorer och pedagoger om antiziganism (Ku2018/00937/DISK).

Länsstyrelsen i Stockholms län har utfört en enkät som visar att 14 kommuner hade totalt 37

romska brobyggare anställda i arbete med romsk inkludering under 2017. Den vanligaste verksamheten som brobyggare arbetade inom var utbildning men brobyggare förekom även inom socialtjänst, och arbetsmarknadsverksamhet och övergripande strategiskt arbete med strategin för romsk inkludering.

Redovisningen av uppdraget om utbildning av brobyggare som Statens Skolverk i samverkan med Socialstyrelsen har visar att en majoritet av utbildningsdeltagarna klarade studierna (Ku2016/00995/DISK, Ku2018/00936/DISK och Ku2018/01032/DISK). Vidare har uppdraget resulterat i att kontaktnät har skapats, tillit och förtroende för myndigheter har förbättrats, kunskapen om romers situation har ökat och elevers frånvaro i skolan har minskat. Fler brobyggare har fått tillsvidareanställning.

Skolverket har i enlighet med sitt uppdrag att öka kunskapen i skolan om nationella minoriteter med fokus på romer (Ku2016/01673/DISK) genomfört informations- och kunskaps-spridning. Vidare har Skolverket erbjudit riktat stöd till utvecklingskommunerna, genom satsning på s.k. lärarambassadörer och samordning av nätverk för erfarenhetsutbyte. Skolverket har också genomfört en kartläggning i de kommuner som har ett pågående arbete för romsk inkludering. Kartläggningen visar att förutsättningarna för arbete med romsk inkludering i skolor ser olika ut i kommunerna men att kunskapsspridning om den nationella minoriteten romer fungerar mycket bättre i skolor som har romska brobyggare (Ku2018/00494/DISK). Vidare visar kartläggningen att få lärare använder sig av Skolverkets läromedelssupplement, vilket medfört att Skolverket tydligare lyft fram läromedelssupplementet på sin webbplats (Ku2018/00936/DISK och Ku2018/01029/DISK).

Arbetsförmedlingen har i enlighet med sitt uppdrag att vidareutveckla arbetet med romsk inkludering (Ku2016/00654/DISK) tagit fram en genomförandeplan för romsk inkludering vars implementering påbörjats under 2017 för att säkerställa romers rättigheter och deltagande på arbetsmarknaden (Ku2018/00936/DISK).

Socialstyrelsen har i enlighet med sitt uppdrag (Ku2016/01242/DISK) besökt olika kommuner för fortsatt spridning av myndighetens utbildningsmaterial som är riktat till personal inom socialtjänsten med särskilt fokus på den romska minoriteten. Myndigheten har även genomfört

ett utvecklingsarbete om omhändertagande av romska barn (Ku2018/00936/DISK och Ku2018/00373/DISK).

Boverket har i enlighet med sitt uppdrag att genomföra en insats för att motverka diskriminering av romer på bostadsmarknaden (Ku2016/01141/DISK) skapat ett nätverk med romska företrädare, fastighetsägare och hyresvärdar som tagit fram ett webbaserat utbildningsmaterial. Materialet riktas till olika aktörer på bostadsmarknaden och har använts med romska företrädare som utbildare (Ku2018/00538/DISK och Ku2018/00936/DISK).

Kommissionen mot antiziganism lämnade i juni 2016 sitt slutbetänkande till regeringen (SOU 2016:44). Merparten av betänkandet har därefter remissbehandlats. Regeringskansliet fattade under sommaren 2017 beslut om att närmare utreda hur ett nationellt center för romska frågor kan inrättas (Ku2017/01479/DISK).

Statskontoret fick 2017 i uppdrag att utvärdera styrningen av strategin för romsk inkludering (Ku2017/01054/DISK). I Statskontorets redovisning den 1 juni 2018 lämnas rekommendationer som syftar till att förbättra förutsättningarna för en mer långsiktig styrning av strategin, att stärka strategins kunskapsbyggande funktion, att involvera fler kommuner och landsting i arbetet med strategin samt att skapa bättre förutsättningar för att romer ska kunna delta i och ha inflytande över styrningen av strategin.

Inflytande och delaktighet

I 92 procent av kommunerna och 79 procent av landstingen inom förvaltningsområdena har de nationella minoriteterna genom formaliserade samråd getts möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. För kommunernas del är det en minskning med en procentenhet jämfört med 2016 och för landstingen är det en minskning med 13 procentenheter. I 60 procent av kommunerna och 57 procent av landstingen inom förvaltningsområdena har dialogen med minoriteterna, som även kan omfatta annat än formaliserade samråd, varit avgörande för beslut och inriktning på verksamheten. För både kommunerna och landstingen har resultatet sjunkit med 13 respektive 12 procentenheter jämfört med 2016.

För att stödja och underlätta verksamheten för de organisationer som företräder de nationella minoriteterna beviljas statsbidrag. Nio bidrag om totalt 4,6 miljoner kronor beviljades 2017. I syfte att kompensera för de merkostnader som uppstår med anledning av deltagande i pågående processer inom det minoritetspolitiska området avsattes ytterligare 500 000 kronor som Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget fördelade till organisationer som företräder judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och samer.

Länsstyrelsen i Stockholms län har därutöver fördelat ytterligare 400 000 kronor vardera till organisationerna Sverigefinländarnas delegation och Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset i syfte att stärka deras verksamhet med samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdena.

Inom förvaltningsområdena har 33 procent av kommunerna och 43 procent av landstingen gett någon form av ersättning till representanter för de nationella minoriteterna som medverkar i samråd. För kommunerna är detta en minskning med fyra procentenheter jämfört med föregående år men för landstingen är det en höjning med fem procentenheter.

Många statliga myndigheter ger de nationella minoriteterna möjligheter till inflytande och delaktighet på olika sätt. Till exempel har Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Universitetskanslersämbetet och Universitets- och högskolerådet gemensamt genomfört samråd med nationella minoriteter. Under året har denna samverkan förtydligats enligt önskemål från tidigare samråd. Flera länsstyrelser har utarbetat former för samråd eller dialoger med någon eller flera av minoriteterna.

Under 2017 har Regeringskansliet genomfört sex ordinarie samrådsmöten med de nationella minoriteterna och därutöver även hållit tre särskilda öppna samrådsmöten i arbetet med att bereda propositionen En starkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199).

Enligt Länsstyrelsen i Stockholms läns rapport har myndigheten sett över principerna för vilka som ska bjudas in till samrådsmöten och romska forum, som myndigheten anordnar. Ambitionen har varit att nå ut så brett som möjligt, samtidigt som hänsyn tagits till de i strategin prioriterade målgrupperna kvinnor, barn och unga. Enligt rapporten har flera

kommuner upplevt att det varit en utmaning att sprida information till romer om arbetet med romsk inkludering. Framför allt att nå ut brett till samtliga romska grupper eller utanför redan etablerade kontakter (Ku2018/00936/DISK).

Trots utmaningarna har flera myndigheter inom ramen för sitt uppdrag om romsk inkludering på ett tydligt sätt involverat romska företrädare i arbetet, både i planering och i genomförande. Ett exempel är utbildningsdagen för föreningar som Länsstyrelsen i Stockholms län anordnade i samarbete med Romska ungdomsförbundet. I enlighet med uppdraget att genomföra insatser för att utbilda romska hälsoinspiratörer (Ku2016/01676/DISK) har ett trettiotal ungdomar, samtliga i Gävle kommun, varav några fler kvinnor än män, utbildats till hälsoinspiratörer under 2017. Varje hälsoinspiratör har därefter rekryterat en grupp om tio personer vilket innebär att runt 300 personer sammantaget i Gävle kommun har fått kunskap om olika hälsofrågor som kvinnors hälsa. Ungdomarna har förutom att få egna kunskaper om hälsa även spridit kunskaperna genom att anordna hälsoaktiviteter för romer i olika åldrar. Vid tillfället bildades även en kvinnogrupp med romer i Gävle (Ku2018/00466/DISK).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har fördelat bidrag till organisationer som vill bedriva hälsofrämjande verksamhet riktad till romer. Bidraget har under 2017 delats ut till fler projekt än 2016 (Ku2018/00937/DISK). MUCF har i enlighet med sitt uppdrag genomfört utbildning i föreningsteknik och erfarenhetsutbyte mellan romska kvinnor och icke-romska kvinnoorganisationer (Ku2016/01243/DISK). De projekt som avslutats har, enligt MUCF:s rapportering, uppvisat positiva resultat i form av ökad kunskap om hälsa, men även stärkt romskt civilsamhälle och bättre kontakt mellan romer och den offentliga sektorn (Ku2018/00632/DISK).

Både MUCF och Kulturrådet har inom ramen för sina uppdrag om romsk inkludering, i bidragsgivningen och på andra sätt, fortsatt att särskilt uppmuntra romska kvinnor att delta i arbetet.

Regeringskansliet har tillsatt en romsk referensgrupp, som ska bidra till att romer får möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande. Referensgruppen består av 20 romska företrädare och sakkunniga, varav hälften kvinnor,

och som i övrigt representerar en jämn fördelning av deltagare vad gäller romsk grupptillhörighet och ålder. Referensgruppen har under 2017 träffats tre gånger för att ge Regeringskansliet stöd i att identifiera behov hos den romska minoriteten, ge förslag på insatser och utvärdera genomförda insatser.

Språk och kultur

Tillgången till de nationella minoriteternas språk och kultur

Samtliga kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområden har under 2017 genomfört insatser för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur. För landstingen innebär det en ökning med åtta procentenheter jämfört med 2016.

Antalet kommuner i förvaltningsområdena som bedriver förskoleverksamhet eller annan pedagogisk verksamhet på språken är i det närmaste oförändrat i jämförelse med 2014. Detsamma gäller omfattningen av service och omvårdnad på finska, meänkieli och samiska inom äldreomsorgen som är i det närmaste oförändrad i förvaltningsområdena.

Mellan läsåren 2013/2014 och 2016/2017 har både antalet elever som rapporterats som berättigade och antalet elever som deltar i modersmålsundervisning i nationellt minoritetsspråk ökat för alla språken enligt Skolverkets statistik. Antalet berättigade elever har ökat med nio procent och antalet antagna elever med 25 procent. En stor majoritet av eleverna läste finska.

Utredningen Förbättrade möjligheter för elever att utveckla sitt nationella minoritetsspråk lämnade den 15 november 2017 sitt slutbetänkande till regeringen (SOU 2017:91). Betänkandet har remissbehandlats.

Inom radio och tv i allmänhetens tjänst har alla tre programföretag under innevarande tillståndsperiod årligen ökat sina sändningar på de nationella minoritetsspråken finska, samiska, meänkieli och romani chib. Under 2017 sände SR 10 383 timmar på de nationella minoritetsspråken, SVT 604 timmar och UR 91 timmar. Sändningarna har ökat på alla fem minoritetsspråk i jämförelse med föregående år (se vidare under utg.omr. 17 avsnitt 13).

Insatser för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur

I likhet med tidigare år har samtliga kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområdena på olika sätt informerat de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter. Informationen har getts på samtliga minoritetsspråk och på svenska. Av Sametingets lägesrapport om de samiska språken i Sverige för 2017 framgår bl.a. att Sametingets språkcentrum har genomfört ett flertal aktiviteter och arrangemang för att öka användningen av de samiska språken (Ku2018/00841/DISK).

Statens kulturråd har genom de riktade stöden till nationella minoriteters kulturverksamhet fördelat knappt 13 miljoner kronor under 2017. Stödet gick till nationella minoriteters kulturverksamhet, stöd till planerad utgivning av litteratur, efterhandsstöd till litteratur samt produktionsstöd till kulturtidskrifter. Kulturrådet har hanterat fler kvalificerade ansökningar under 2017 än tidigare år. Det saknas dock professionella utgivare av litteratur och kulturtidskrifter på de nationella minoritetsspråken (se även utg.omr. 17 avsnitt 1.4.2). Statens kulturråd har fått i uppdrag att under perioden 2017–2019 genomföra insatser som har till syfte att främja utgivning och spridning av litteratur på de nationella minoritetsspråken (Ku2017/02332/DISK).

Institutet för språk och folkminnen (ISOF) har under 2017 fördelat 3,5 miljoner kronor till 31 olika projekt för revitalisering av de nationella minoritetsspråken. Totalt inkom 57 behöriga ansökningar under 2017 om 11,2 miljoner kronor. Ansökningstrycket har därmed ökat jämfört med 2016 då 39 behöriga ansökningar inkom om 7,4 miljoner kronor. Bidragen har fördelats mellan språk- och kulturbärande projekt. Samtliga nationella minoritetsspråk finns representerade bland de beviljade projekten och av den totala bidragssumman fick projekt rörande romani chib störst andel med 22 procent.

Svenska Filminstitutet har utifrån sitt uppdrag om att stärka utbudet av barnfilm med språkversioner på de nationella minoritetsspråken (Ku2017/02116/DISK) gett stöd till Film-Centrum för en minoritetsspråkssatsning inom projektet MiniBio och bolaget Njutafilms fick stöd för att dubba långfilmen Trollvinter i Mumindalen på samiska (se vidare under utg.omr. 17 avsnitt 4 och 13).

Statens skolverk har fortsatt att genomföra ett flertal olika åtgärder för att höja kunskapen om de nationella minoriteterna. Inom ramen för Skolverkets uppdrag (A2014/3289/DISK) har myndigheten arbetat för att förstärka tillgången på lärare i nationella minoritetsspråk samt fördelat bidrag för kostnader med anledning av deltagande i utbildningen (Ku2016/02027/DISK). Skolverket har i enlighet med sitt uppdrag erbjudit lärare i nationella minoritetsspråk utbildning så att fler elever ska få tillgång till modersmålslärare med kompetens för den undervisning de bedriver. Under 2017 har Skolverket beviljat bidrag till totalt 27 huvudmän för 54 deltagare (Ku2018/00758/DISK).

Sameskolstyrelsens uppdrag om integrerad samisk undervisning har resulterat i att integrerad samisk undervisning finns tillgänglig i tio kommuner, vilket är lika många som 2016. Medlen har främst används till att utöka undervisningstiden i och på samiska samt till inköp av läromedel och undervisningsmaterial.

Universitets- och högskolerådet har bl.a. publicerat information om myndigheten på de nationella minoritetsspråken på uhr.se samt lanserat fem kortfilmer och en trailer för sociala medier på de nationella minoritetsspråk som omfattas av minoritetslagens förstärkta skydd. Filmerna som har fått en god spridning har enligt myndigheten också bidragit till intern kunskapsutveckling på myndigheten och utökat kontaktnätet med de nationella minoritetsgrupperna.

Kulturrådet har i enlighet med uppdraget att genomföra dialogmöte mellan romska kulturaktörer och etablerade kulturinstitutioner (Ku2016/01437/DISK) presenterat exempel på samarbeten och information om möjligheter att söka bidrag för romsk kulturverksamhet. Kulturrådet har vidare prövat 19 ansökningar från romska kulturaktörer och fördelat medel till 4 av dessa.

ISOF har utifrån sitt uppdrag att genomföra insatser för att bevara den romska språkvarieteteten resanderomani (Ku2016/01438/DISK) samlat in ett stort skriftligt material, inspelningar av talad resanderomani och inspelningar på svenska med levnadsberättelser om att växa upp och leva i resanderomanikulturen. Arbetet har bidragit till kunskap om talad resanderomani i vår samtid, liksom om språkets villkor idag och i det nära

förflutna. Vidare har myndigheten gjort en kartläggning av tidigare och pågående insatser för resanderomani. Uppdraget slutredovisades i mars 2018 (Ku2018/01157/DISK).

ISOF har i sitt regleringsbrev för 2018 fått i uppdrag att genomföra insatser som har till syfte att bevara den romska språkvarieteteten kaale för nutida och framtida bruk. Myndigheten har även haft i uppdrag att genomföra insatser i syfte att synliggöra det romska immateriella kulturarvet (Ku2016/01438/DISK), vilket resulterat i att den svenska förteckningen över immateriella kulturarv kopplade till Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet (2003) rymmer ett antal romska kulturarv (Ku2018/01157/DISK) (Se vidare under utg.omr. 17 avsnitt 5.4.2).

9.5 Budgetförslag

9.5.1 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter

Tabell 9.2 Anslagsutveckling 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2017	101 661	1 256	
2018	122 917 ¹		121 437
2019	Förslag	117 771	
2020	Beräknat	117 771	
2021	Beräknat	117 771	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för de nationella minoriteterna enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och enligt språklagen (2009:900) samt enligt Sveriges minoritetsåtaganden. Anslaget får även användas för Länsstyrelsen i Stockholms läns och Sametingets utgifter för det nationella samordningsansvaret för minoritetspolitiken samt för uppföljning enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Därutöver får anslaget användas för utgifter för statsbidrag enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk till

kommuner och landsting inom förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska samt för utgifter för statsbidrag för verksamhet som främjar regeringens minoritetspolitik.

Regeringens överväganden

Tabell 9.3 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	122 917	122 917	122 917
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-5 146	-5 146	-5 146
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	117 771	117 771	117 771

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget minskas med 5 146 000 kronor 2019.

Ändringarna av minoritetslagen som träder i kraft den 1 januari 2019 innebär bl.a. en skyldighet för kommuner och landsting att anta mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet (prop. 2017/18:199, bet. 2017/18:KU44, rskr. 2017/18:409). Anslaget minskas därför med 5 146 000 kronor fr.o.m. 2019. Detta för att finansiera den ökning som sker av allmänna bidrag till kommuner under utgiftsområde 25 för att kompensera kommunsektorn för de ökade kostnader som ändringen innebär.

Regeringen föreslår att 117 771 000 kronor anvisas under anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 117 771 000 kronor respektive år.

9.5.2 7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer

Tabell 9.4 Anslagsutveckling 7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer

Tusental kronor

2017	Utfall	14 324	Anslags- sparande	176
2018	Anslag	14 500 ¹	Utgifts- prognos	14 325
2019	Förslag	14 500		
2020	Beräknat	1 500		
2021	Beräknat	1 500		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utvecklingsarbete och samordning för att främja den nationella minoriteten romers rättigheter och livsvillkor. Anslaget får även användas för utgifter för utbildnings- och arbetsmarknadsåtgärder för den nationella minoriteten romer.

Regeringens överväganden

Tabell 9.5 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	14 500	14 500	14 500
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-13 000	-13 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	14 500	1 500	1 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 14 500 000 kronor anvisas under anslaget 7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 1 500 000 kronor respektive år.

10 Medier

10.1 Omfattning

Avsnittet omfattar Myndigheten för press, radio och tv samt presstöd. Medieområdet är delat mellan utgiftsområdena 1 Rikets styrelse och 17 Kultur, medier och trossamfund och fritid. I den del av budgetpropositionen som behandlar det senare utgiftsområdet återfinns en mer utförlig beskrivning och analys av medieområdet.

10.2 Budgetförslag

10.2.1 8:1 Mediestöd

Tabell 10.1 Anslagsutveckling 8:1 Mediestöd

Tusental kronor

2017	Utfall	543 595	Anslags- sparande	23 524
2018	Anslag	567 119 ¹	Utgifts- prognos	534 784
2019	Förslag	622 119		
2020	Beräknat	677 119		
2021	Beräknat	677 119		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till presstöd och mediestöd.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 8:1 *Mediestöd* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2020–2022.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har beslutat om ett nytt mediestöd som bl.a. innehåller ett utvidgat innovations- och utvecklingsstöd för allmänna nyhetsmedier som ersätter nuvarande utvecklingsstöd för tryckta allmänna nyhetstidningar (prop. 2017/18:154, bet. 2017/18:KU43, rskr. 2017/18:407). För att möjliggöra för mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv att fatta beslut om innovations- och utvecklingsstöd till fleråriga utvecklingsprojekt bör regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 8:1 *Mediestöd* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2020–2022.

Tabell 10.2 Beställningsbemyndigande för anslaget 8:1 Mediestöd

Tusental kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Ingående åtaganden	3 061	10 825	35 000			
Nya åtaganden	31 689	35 000	70 000			
Infriade åtaganden	-23 925	-10 825	-35 000	-25 000	-25 000	-20 000
Utestående åtaganden	10 825	35 000	70 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	70 000	70 000	70 000			

Regeringens överväganden**Tabell 10.3 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 8:1 Mediestöd**

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	567 119	567 119	567 119
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	55 000	110 000	110 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	622 119	677 119	677 119

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 55 000 000 kronor för 2019. Höjningen av drifts- och distributionsstödet och det nya mediestöd som riksdagen beslutat om träder ikraft den 1 januari 2019 (prop. 2017/18:154, bet. 2017/18:KU43, rskr. 2017/18:407). För att möjliggöra införandet av stöden ökas anslaget med 55 000 000 kronor 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget öka med ytterligare 55 000 000 kronor per år för detta ändamål.

Regeringen föreslår att 622 119 000 kronor anvisas under anslaget 8:1 *Mediestöd* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 677 119 000 kronor respektive 677 119 000 kronor.

10.2.2 8:2 Myndigheten för press, radio och tv**Tabell 10.4 Anslagsutveckling 8:2 Myndigheten för press, radio och tv**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2017		32 593	1 848
2018	Anslag	33 967 ¹	34 556
2019	Förslag	38 514	
2020	Beräknat	39 069 ²	
2021	Beräknat	39 570 ³	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 38 514 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 38 513 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för press, radio och tv:s förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 10.5 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 8:2 Myndigheten för press, radio och tv

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	33 967	33 967	33 967
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 547	2 059	2 521
Beslut	3 000	3 043	3 082
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	38 514	39 069	39 570

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 4 547 000 kronor 2019.

Det nya mediestöd som riksdagen beslutat om träder ikraft den 1 januari 2019 (prop. 2017/18:154, bet. 2017/18:KU43, rskr. 2017/18:407). Det innebär att Myndigheten för press, radio och tv får utökade arbetsuppgifter, exempelvis vid handläggning av det nya stödet. Anslaget ökas därför med 3 000 000 kronor från 2019.

Regeringen föreslår att 38 514 000 kronor anvisas under anslaget 8:2 *Myndigheten för press, radio och tv* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 39 069 000 kronor respektive 39 570 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.6 Offentligrättslig verksamhet – avgifter för analog kommersiell radio

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017	107 688			
Prognos 2018	1 370 000			
Budget 2019				

Under hösten 2017 beslutade Myndigheten för press, radio och tv om tre nationella och 35 lokala/regionala tillstånd att bedriva analog

kommersiell radio från och med den 1 augusti 2018. Tillståndshavarna ska sammanlagt betala cirka 1 306 000 000 kr engångsvis i förskott för hela tillståndspanoroden (2018–2026). Avgiften ska enligt myndighetens beslut betalas senast den 1 augusti 2018. Fram till och med den 31 juli 2018 gällde de tidigare tillstånden och för dessa betalade innehavarna sammanlagt cirka 64 000 000 kronor.

Tabell 10.7 Offentligrättslig verksamhet – särskild avgift och viten

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017	675			
Prognos 2018 ¹				
Budget 2019 ¹				

¹Att lämna en prognos och budget för särskilda avgifter och viten är inte möjligt då dessa är beroende av framtida beslut av granskningsnämnden för radio och tv samt domstolsutslag.

Myndigheten för press, radio och tv ansvarar för inkassering och eventuell indrivning av särskild avgift enligt radio- och tv-lagen (2010:696). Under 2017 inkasserades sammanlagt 675 000 kronor i särskilda avgifter.

Tabell 10.8 Offentligrättslig verksamhet – avgifter för ansökan om tillstånd att sända tv och digital kommersiell radio

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017		22	22	0
Prognos 2018		44	44	0
Budget 2019				

Tillstånd för marksänd tv meddelades under 2014 och 2016 för en period som sträcker sig fram till den 31 mars 2020. Myndigheten meddelade under 2014 tillstånd för digital kommersiell radio som gäller fram till den 30 september 2022. Under 2019 kommer processen att inledas för att fördela tillstånd för marksänd tv som ska gälla från och med den 1 april 2020. Det är dock i dagsläget inte möjligt att göra någon budget för denna process. De avgifter som har betalats in under 2017 och hittills under 2018 avser överlåtelser av tillstånd.

Tabell 10.9 Offentligrättslig verksamhet – utgivningsbevis för webbsidor m.m.*Tusental kronor*

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017		358	1 028	-670
Prognos 2018		1 200	2 900	-1 700
Budget 2019		900	2 500	-1 600

Myndigheten för press, radio och tv ansvarar för att utfärda utgivningsbevis för webbsidor m.m. Verksamheten är delvis avgiftsfinansierad. Under 2017 inflöt 358 000 kronor i ansökningsavgifter. Målet är att avgifterna ska täcka 35 procent av kostnaderna för verksamheten, vilket uppfylldes. Under 2018 har antalet ärenden om utgivningsbevis ökat kraftigt och prognosen är att intäkterna under året kommer att bli cirka 1 200 000 kronor.

11 Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet

11.1 Omfattning

Området omfattar myndigheten Svenska institutet för europapolitiska studiers (Sieps) verksamhet samt informations- och kommunikationsinsatser gällande samarbetet inom EU.

Tabell 11.1 Utgiftsutveckling inom området Sieps samt EU-information

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet	16	28	28	29	29	29
Summa Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet	16	28	28	29	29	29

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

11.2 Resultatredovisning

11.2.1 Resultat avseende Svenska institutet för europapolitiska studier

Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) är en myndighet vars uppgift bl.a. är att

- ta fram forskningsbaserade analyser och annat underlag om utvecklingen av EU-samarbetet och Sveriges europapolitik och göra detta tillgängligt för beslutsfattare i den politiska beslutsprocessen i Sverige, och
- tillhandahålla utbildningar i ämnen som rör EU som en del av kompetensförsörjningen i offentlig verksamhet.

Analys och spridning av forskningsrapporter

Sieps har fortsatt arbetet med att renodla verksamheten och möta behovet av såväl forskningsbaserade analyser som att sprida kunskap i aktuella EU-frågor. Under 2017 publicerade myndigheten 20 rapporter och anordnade nio seminarier, vilka bl.a. behandlade EMU:s framtid, EU:s nästa långtidsbudget, EU och rättsstaten, EU:s utrikespolitiska kapacitet samt institutionella frågor. På uppdrag av regeringen har Sieps särskilt analyserat hur EU:s institutioner och balansen mellan EU:s kvarvarande medlemsstater påverkas när Storbritannien lämnar unionen. Arbetet med att sprida resultatet av myndighetens arbete stärktes under 2017, bl.a. genom en ny webbplats.

Kompetensförsörjning på EU-området

Sieps erbjöd under 2017 både allmänna och specialiserade utbildningar om EU-samarbetet som en del av kompetensförsörjningen i offentlig verksamhet. Sammanlagt genomfördes 34 utbildningstillfällen, en ökning med drygt 30 % jämfört med 2016.

11.2.2 Resultat avseende EU-information

Rekrytering till EU:s institutioner

Universitets- och högskolerådet (UHR) hade under 2017 uppdraget att informera om möjligheter och tillvägagångssätt för praktiktjänstgöring och anställning inom EU:s institutioner. Regeringen har förstärkt ambitionsnivån på detta område och under 2018 tillfört UHR ytterligare medel. Vidare erhöll Sveriges EU-representation personalförstärkning för att vidga arbetet med rekryteringsfrågor. Särskilda medel har avsatts för att möjliggöra att fler nationella experter från Regeringskansliet ska kunna tjänstgöra i EU:s institutioner.

Ökad delaktighet i EU

Arbetet för att öka delaktigheten, kunskapen och engagemanget kring EU-relaterade frågor i Sverige utgår från utredningen om delaktighet i EU, vars betänkande ”EU på hemmaplan” (SOU 2016:10) lämnades över till regeringen 2016. Genom anslagsökningen 2018 har flera insatser kunnat genomföras.

Sieps genomför en särskild utbildningsinsats för förtroendevalda och anställda inom kommuner och landsting. Under 2018 har medel tillförts Linnéuniversitetet som via Medieinstitutet Fojo erbjuder särskilda EU-utbildningar för journalister. Likaså ställdes under 2018 ökade resurser till UHR:s förfogande så att myndigheten kunnat förstärka sitt arbete med att utbilda lärare och skolledare om EU-samarbetet (s.k. skolambassadör för EU) samt möjliggöra en filmtävling om EU för skolungdomar. Enligt deltagarnas utvärderingar bidrar utbildningen till att öka kvaliteten i skolans EU-undervisning samt till att öka elevernas intresse för EU-relaterade frågor,

Europaparlamentsvalet och demokratifrågor i stort. För att nå unga och resurssvaga grupper i större utsträckning fick även Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, MUCF, under 2018 i uppdrag att öka kunskapen och stärka delaktigheten i frågor om Europeiska unionen.

Genom s.k. EU-handslag har regeringen bjudit in relevanta samhällsaktörer att bidra i arbetet för ökad delaktighet i EU. I EU-handslaget åtar sig aktörerna att förbättra sitt eget arbete med frågorna. Många av aktörerna arbetar till exempel för att öka kunskapen om EU, förbättra sin EU-information eller stärka sina samrådsformer i EU-relaterade frågor. Arbetet inleddes i december 2016 och sammanlagt har 77 aktörer valt att ingå EU-handslag, däribland arbetsmarknadens parter, studieförbund, ungdomsorganisationer, universitet, regioner och kommuner.

En viktig del av regeringens delaktighetsarbete handlar om att erbjuda tydliga former för dialog med olika samhällsaktörer. För att skapa bättre samrådsformer med främst det civila samhällets organisationer men även andra aktörer har regeringen under 2017 infört en arbetsmetod kallad sakråd. Sakråd i EU-relaterade frågor, s.k. EU-sakråd, har anordnats om olika aspekter av EU:s framtida utveckling samt om vissa lagstiftningsfrågor. Även statsministerns EU-råd med företrädare för arbetsmarknadens parter är en del av arbetet med stärkta samrådsformer.

Arbetet med att förtydliga förväntningarna på myndigheterna när det gäller deras roll för att öka delaktigheten i EU fortsatte under 2017. Som ett led i arbetet bjöd regeringen in ett fyrtiotal myndighetschefer för en dialog om deras arbete med samråd och information i EU-arbetet. Dialogen har fortsatt under 2018. Under 2017 inleddes en utbildningsinsats för myndighetschefer, med syfte att tydliggöra myndigheternas roll i EU-arbetet. Utbildningen arrangeras i samverkan mellan Sieps och Regeringskansliet.

11.3 Budgetförslag

11.3.1 9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information

Tabell 11.2 Anslagsutveckling 9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information

Tusental kronor

År	Utfall	Intäkter	Anslags-sparande	Resultat
2017	Utfall	16 485		1 935
2018	Anslag	28 263 ¹	Utgifts-prognos	28 420
2019	Förslag	28 528		
2020	Beräknat	28 966 ²		
2021	Beräknat	29 381 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 28 527 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 28 528 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för förvaltningsutgifter för Svenska institutet för europapolitiska studier. Anslaget får användas för utbildnings- och kommunikationsinsatser på EU-området. Anslaget får användas för att medfinansiera medel från EU. Vidare får anslaget användas för att främja rekrytering av svenska medborgare till tjänster inom EU:s institutioner, byråer och organ.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Sieps har möjlighet att ta ut avgifter för utbildningsverksamhet som myndigheten bedriver.

Tabell 11.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2017	912	1 256	-344
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2018	1 100	2 500	-1 000
(varav tjänsteexport)			
Budget 2019	1 100	2 500	-1 000
(varav tjänsteexport)			

Sieps får ta ut avgifter upp till full kostnads-täckning för uppdragsverksamheten vid myndigheten samt disponera intäkterna i verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 11.4 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	28 263	28 263	28 263
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	265	703	1 118
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	28 528	28 966	29 381

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 265 000 kronor 2019.

Regeringen föreslår att 28 528 000 kronor anvisas under anslaget 9:1 Svenska institutet för europapolitiska frågor samt EU-information för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 28 966 000 kronor respektive 29 381 000 kronor.

Bilaga 1

**Förteckning över
Sveriges
utlandsmyndigheter
samt ackrediteringar för
de Stockholmsbaserade
ambassadörerna**

Bilaga 1

Förteckning över Sveriges utlandsmyndigheter samt ackrediteringar för de Stockholmsbaserade ambassadörerna

Innehållsförteckning

I. Beskickningar	5
II. Delegationer	6
III. Karriärkonsulat	6
IV. Stockholmsbaserade ambassadörer	7

1.1 Förteckning över Sveriges utlandsmyndigheter samt ackrediteringar för de Stockholmsbaserade ambassadörerna per den 1 augusti 2018

I. Beskickningar	Managua, Panamá)
(sidoackrediteringar inom parentes)	Haag
Abu Dhabi	Hanoi
(Kuwait, Manama)	Harare
Abuja	(Lilongwe, Port Louis)
(Accra)	Havanna
Addis Abeba	Helsingfors
(Djibouti)	Islamabad
Alger	Jakarta
Amman	(Dili)
Ankara	Jerevan ¹⁾
Astana	Kabul
(Bisjkek)	Kampala
Athen	(Bangui, N'Djamena)
Bagdad	Kairo
Baku ¹⁾	Khartoum
Bamako	(Juba)
(Niamey, Nouakchott, Ouagadougou)	Kiev
Bangkok	Kigali
(Yangon, Vientiane)	Kinshasa
Beirut	(Brazzaville, Libreville, Malabo, Yaoundé)
Belgrad	Kuala Lumpur
(Podgorica)	Köpenhamn
Berlin	La Paz ¹⁾
Bern	Lima
(Vaduz)	Lissabon
Bogotá D.C.	(Bissau, Praia)
(Caracas, La Paz, Quito)	London
Brasilia	Luanda
Budapest	(Sao Tomé)
Buenos Aires	Lusaka
(Asunción, Montevideo)	Madrid
Bukarest	(Andorra la Vella)
Canberra	Manila
(Apia, Funafuti, Nuku`alofa, Suva, Honiara,	Maputo
Port Moresby, Port Vila, Södra Tarawa, Yaren,	(Antananarivo, Mbabane)
Wellington)	Mexico
Chisinau	Minsk
Damaskus	Monrovia
Dar es Salaam	Moskva
(Bujumbura)	Nairobi
Dhaka	(Moroni, Victoria)
Doha	New Delhi
Guatemala	(Colombo, Kathmandu, Thimphu, Malé)
(Belmopan, San Salvador, Tegucigalpa, San José,	Nicosia
	Oslo
	Ottawa

Ouagadougou¹⁾
Paris
(Monaco)
Peking
(Ulan Bator)
Phnom Penh
Prag
Pretoria
(Gaborone, Maseru, Windhoek)
Pristina
Pyongyang
Rabat
Reykjavik
Riga
Riyadh
(Muscat, Sana'a)
Rom
(San Marino)
Santiago de Chile
Sarajevo
Seoul
Singapore
(Bandar Seri Bagawan)
Skopje
Tallinn
Tbilisi
(Jerevan)
Teheran
Tel Aviv
Tirana
Tokyo
(Ngerulmud, Majuro, Palikir)
Tunis
(Tripoli)
Vilnius
Warszawa
Washington
Wien
(Bratislava, Ljubljana)
Zagreb

II. Delegationer

Sveriges ständiga representation vid Europeiska Unionen (EU) i Bryssel

Sveriges ständiga representation vid Förenta nationerna (FN) i New York

Sveriges ständiga representation vid de internationella organisationerna i Genève

Sveriges delegation vid Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco) i Paris

Sveriges ständiga representation vid Europarådet i Strasbourg

Sveriges ständiga delegation vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) i Wien

Sveriges delegation vid Nato i Bryssel

III. Karriärkonsulat

a) Generalkonsulat

Hongkong
Istanbul
Jerusalem
Mariehamn
Mumbai
New York
S:t Petersburg
Shanghai

¹⁾ Beskickningen förestås av en chargé d'affaires

IV. Stockholmsbaserade ambassadörer

De åtta sändebuden har följande ackrediteringar (landets namn inom parentes):

1. Basseterre (St Christopher och Nevis), Bridgetown (Barbados), Castries (St Lucia), Georgetown (Guyana), Kingston (Jamaica), Kingstown (St Vincent och Grenadinerna), Nassau (Bahamas), Paramaribo (Surinam), Port-au-Prince (Haiti), Port of Spain (Trinidad och Tobago), Roseau (Dominica), Santo Domingo (Dominikanska Republiken), St George's (Grenada), St John's (Antigua och Barbuda)
2. Heliga Stolen, Valletta (Malta)
3. Asmara (Eritrea)
4. Baku (Azerbajdzjan) Asjchabad (Turkmenistan), Dusjanbe (Tadzkistan), Tasjkent (Uzbekistan)
5. Sofia (Bulgarien)
6. Abidjan (Elfenbenskusten), Banjul (Gambia), Conakry (Guinea), Dakar (Senegal), Freetown (Sierra Leone), Lomé (Togo), Porto Novo (Benin)
7. Dublin (Irland)
8. Bryssel (Belgien), Luxemburg (Luxemburg)